

DE GELUKZALIGHEID VAN DE STERVENDEN IN DE HEERE

EN

HET ONGELUK VAN HET STERVEN BUITEN HEM

Verklaard in 7 preken over Openbaring 14:7

Door

JAMES DURHAM

1622-1658

Schots theoloog

Predikant te Glasgow 1647-1658.

Vertaald door Gabriël van den Velde

Gedrukt door J. van Praam

Dordrecht

1735

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

2002

INHOUD

En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen. Openbaring 14:13

1^e preek: De samenhang en leerstelling over het sterven in de Heere

2^e preek: De zaligheid en het geluk van de stervenden in de Heere

3^e preek: De rampzaligheid van hen die in hun zonden sterven

4^e preek: 6 besturingen zoals die dienen om de mens, in Christus te doen sterven.

5^e preek: De onbereidheid tot sterven bij drie soorten mensen

6^e preek: 2 hoofdleringen: 1^e *voorbereiding* om te sterven; 2^e *troost* tegen de dood

7^e preek: 2^e hoofdlering, dat de gelovigen rijke troost bezitten tegen de dood

1^e preek over Openbaring 14:13

De samenhang en leerstelling over het sterven in de Heere

En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.

Deze woorden zijn bijzonder nuttig, wezenlijk en gewichtig in zichzelf. Het is niet zonder reden, dat de Geest van God er zo'n bestempeling op gezet heeft, en dat er een uitdrukkelijke opdracht aan Johannes werd gegeven, om ze te schrijven. Wij hebben het daarom passend geoordeeld een woord méér erover te spreken, en ons wat verder in de verhandeling ervan uit te laten, dan we wel in de voorafsprak of lezing, gevoeglijk zouden hebben kunnen doen. Want zij behelzen een waarheid in zich, waaraan ons in zo grote mate gelegen is; namelijk *de rechte wijze van sterven; en het geluk, dat zulken volgt, die in de Heere sterven*. Het is de gelukzaligheid, waarover de mensen in alle eeuwen gedacht, en waarnaar ze gezocht hebben. Hoewel helaas! velen het droevig kwalijk begrepen hebben, alsook de weg om ertoe te geraken. Hier is nu de naaste stap en deur daartoe; *te weten recht en goed te sterven*, en dat is te zeggen: *te sterven in de Heere*.

Opdat wij de betekenis van de woorden een weinig openleggen, hebben wij in acht te nemen, dat dit vers, dat, bij wijze van een overgang, is neergesteld, de twee laatste gedeelten van het hoofdstuk samen hecht. Want als Johannes had gesproken van de waarschuwing en het bericht, dat door de dienaars van het Evangelie aan de wereld gegeven was; eer hij nog het oordeel over de verachting van het gepredikte Evangelie aankondigt, werden deze dierbare woorden, door een stem van de hemel, tussenin gevoegd. *Schrijf, zegt Hij, zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja zegt de Geest, en dat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.* Het oogmerk daarvan zal dan dit zijn. Aangezien er droevige en treurige dagen aanstaande waren, en de oordelen voldoende algemeen zouden wezen; nadat God zou begonnen zijn rekenschap te houden, over de verachting van het Evangelie; opdat hij dan tevens de grootheid en de vreselijkheid van de oordelen voor ogen stellen, en de Godzaligen ertegen vertroosters mocht; daarom gebiedt de Heere aan Johannes dit te schrijven, namenlijk dat niemand van degenen, die in Hem sterven, voor die oordelen hoeft te schrikken. Alsof Hij gezegd had: *hoewel deze nabijkomende oordelen zeer groot zullen zijn, en hoewel er velen daardoor zullen omkomen en weggerukt worden; en, hoewel ook de naderende rampen zodanig zullen zijn, dat de Godzaligen gereed zullen wezen, om hen voor gelukkig te achten, die reeds zijn weggenomen; toch zijn zij, niettegenstaande dit alles, zalig, die in Mij sterven.*

Er zijn, in dit vers, vier dingen aan te merken.

Een voorrede. *En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf.* Waardoor te kennen gegeven wordt het belang van de zaak en van deze opdracht, omdat het van den hemel tot Johannes gezonden is, en omdat hij belast wordt dit te schrijven. Het is een hemelse boodschap door Christus aan Zijn kerk afgevaardigd. En wel aan Zijn kerk in deze tijden, in de dagen die wij nu beleven.

Een eenvoudig artikel, een besluit, of algemeen leerstuk, als een allereerste waarheid terneer gesteld. *Schrijf, zegt Hij, zalig zijn de doden, die in de Heere sterven.*

Teken dit tot gedachtenis aan, wil Christus zeggen. Het is altijd geweest, en het zal ook tot aan het einde van de wereld zijn, een alleronfeilbaarste vaste waarheid: - laten er nog zoveel verwoestingen ontstaan, en koninkrijken ondersteboven worden gekeerd - *zij zijn zalig die in Mij sterven.*

Er is een bepaling van deze waarheid, die wel de algemeenheid ervan niet ontkent, maar die het echter schijnt toe te passen, als die bijzonder in zo'n tijd waarachtig wordt bevonden. *Van nu aan; ja, zegt de Geest.* Wij kunnen deze woorden zo niet uitleggen, alsof de betekenis ervan deze was, dat zij van de tijd van hun overlijden af zalig zijn, die in de Heere sterven, hoewel dit ook wel een waarheid in zichzelf is.

Omdat zoiets niet overeenkomt met het oogmerk. Want deze woorden behelzen een uitweiding, die, op deze tijd zijn betrekking heeft op, en gericht is tot een bijzondere vertroosting van de Godzaligen, tegen de onheilen van het oordeel, dat in deze tijd zou voorvallen.

Omdat het niet zou overeenkomen met het deelwoord, dat wij hier tegenkomen, *van nu aan* of *nu* (zoals er in de grondtaal staat) dat op die wijze niet kan worden uitgelegd. Want dan zou er gezegd moeten worden: van die tijd af aan, dat is van hun dood af en vervolgens. Maar er staat: *van nu aan*; dat is, nu in deze droevige tijd, die te komen staat. En als iemand vragen mocht; wat zal dan het bijzondere geluk wezen van hen, die, na deze dood, in de Heere zullen sterven? Het antwoord kan gehaald worden uit de reden, die er onder werd bijgevoegd; dat

Het vierde is, dat ons in de tekst voorkomt: opdat zij namelijk rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen. Dit veronderstelt een bijzondere bange en droevige tijd, die te komen stond. En het zegt zoveel, als dat het zeer goed zou zijn in de hemel te mogen zijn, eer die tijd nog kwam. En uit deze reden zien wij drieërlei opzichten voortvloeien, waarom het geluk van degenen die in de Heere sterven, op die tijd bijzonder toepasselijk is. En die hier alle, met het oogmerk overeenstemmen.

Ze zijn bevrijd van zulke sukkelingen, en moeiten en kwellingen, waar de overlevende Godzaligen nog waren ingewikkeld; die een lastig en verdrietig leven, onder de aanstaande oordelen, zouden moeten ondergaan. Want het oogmerk is toch om de grootheid van de naderende oordelen uit te meten. En zij zouden gelukkig zijn, die voor het naderende kwaad zouden worden weggenomen. Zoals Salomo zegt, Pred. 4:2. *Dies prees ik de doden, die alrede gestorven waren, boven de levenden, die tot nog toe levend zijn.* En hij gaf zo te kennen, dat die doden bevrijd zijn van hun moeiten, en ijdelheden en kwellingen, waarmee de levenden nog behept waren. Ze zijn (wil de Geest zeggen) verlost van een lastige en moeilijke wereld. En wel temeer nu en in deze tijd, dan in andere tijden.

Ze zijn, in dat opzicht, gelukkig, dat zij nu, daar waar het Evangelie is doorgebroken, met meer vertrouwen sterven. Omdat ze verlost zijn van de vrees van een vagevuur, en goed verlicht zijn in het stuk van hun zaligheid, en verzekerd van hun onmiddellijke overgang naar het paradijs. En dit is het wat in het einde van deze woorden werd voorgedragen, als daar gezegd werd: hun werken volgen met hen. Hoewel zij geen verwachting hebben van iets, op de manier van verdiensten te verkrijgen; toch zal het zulken welgaan, die een goed geweten zullen bewaard hebben. Want ze zullen de vrucht van hun werken eten, zoals er staat, Jes. 3:10. Want, hoewel God niets aan Zijn volk en geeft, voor hun werken, beloont Hij ze echter overeenkomstig hun werken. Want Hij houdt in Zijn behandelingen omtrent hen zo'n evenredigheid, dat er niets vruchteloos bevonden zal worden, dat door hen voor Hem gedaan is. En dit is een bijzonder gedeelte van hun geluk, dat zij bevrijd zullen zijn van die angstvalligheid,

waaronder de duisternis van die bijgelovige tijden de mensen nog besloten hield, omdat ze nu bestraald zijn door het dicht van de Evangelieleer.

Als wij het 11^e vers eens met deze woorden vergelijken; dan zijn zij zalig, die nu in den Heere sterven; nadat het leven en de onverderfelijkheid aan het licht is gebracht door het Evangelie. Aangezien zij bevrijd zijn van die pijnigende hel, die aan dengenen, die het beest aanbaden, ten deel is gevallen. Zijn zij nu niet zalig, die nu, nadat het licht is opgegaan, in de Heere sterven, en daarom bevrijd zijn van hetgeen henlieden zou overkomen hebben, als zij niet in Hem, maar in duisternis en onkunde van Hem, hadden geleefd en waren gestorven?

LEERSTELLING.

En zo geven de woorden ons te verstaan, dat, wanneer het Evangelie doorbreekt, de mensen zich moeten overgeven, om in Christus te leven en te sterven, of anders te leven en te sterven in een meer verdoemelijke staat, dan de heidenen, die voor hen geleefd hebben.

In dit besluit of algemene leerstuk vinden we drie dingen opgesloten.

Iets dat aan allen gemeenschappelijk is: *dat is het sterven*. Dit is het lot van goeden en kwaden. Allen moeten zij sterven.

Dat er onderscheid is, in het sterven, dat aan sommigen in het bijzonder eigen is, hoewel de dood aan allen gemeenschappelijk is: *dat is te sterven in de Heere*.

Dat er een bijzonder vruchtgevolg en voordeel is, voor dengenen, die in deze hoedanigheid sterven: *dat is zegen en zaligheid*. En deze twee laatste dingen veronderstellen, dat er velen zijn, die niet in de Heere sterven. En dat zij bijgevolg rampzalig zijn, die niet in Hem leven, en niet in Hem sterven.

Het algemene leerstuk is klaar en eenvoudig. En er is een ieder van ons in grote mate aan gelegen, om er goed acht op te geven. Wenselijk was het dat deze tekst diep in onze harten, met leesbare lettertekens was gegraveerd. Dat wij mochten leren onze zaligheid niet zozeer van ons leven te rekenen, als wel van ons leven en sterven samen. Laten wij in ons leven zijn wat we willen; als we in Christus niet sterven, dan is ons geluk tot het uiterste gebrekkelijk, en een vloek in plaats van een zaligheid. Maar als er deze onvermijdelijk noodzakelijke hoedanigheid bij is, van in Christus te leven, dan geeft zij ons recht tot deze zaligheid. O! laten deze duidelijke woorden, en de noodzakelijkheid van dit leerstuk u dan toch op het hart komen!

I. Het eerste dan, dat hierin ligt opgesloten, is een noodzakelijkheid van sterven, die op alle mensen ligt. Want, als er gezegd werd: *zalig zijn de doden, die in de Heere sterven*, dan geeft dat duidelijk te kennen, dat er een zekere soort van sterven is, namelijk in de Heere, en een soort van sterven, dat buiten de Heere is. En alle soorten van mannen en vrouwen sterven op een van deze manieren. Het is bijna, alsof er gezegd werd: wilt u weten, wie inderdaad gelukkig zijn? Het is niet iedereen die sterft, maar zo iemand alleen, die in de Heere sterft. U weet, wat de dood is, en wij hebben niet nodig u die te beschrijven. U zult ook zeer gemakkelijk overhellen, om te denken dat het niet hoeft bewezen te worden, dat alle mensen moeten sterven. En we wensten wel, dat het bewijs hiervan niet nodig was.

Zie evenwel wat Paulus zegt, Hebr. 9:27: *het is den mens gezet eenmaal te sterven*. En, Rom. 5:12,14: *de dood is tot alle mensen doorgedaan*. En die dood heeft geheerst

van Adam tot Mozes toe, ook over degenen, die niet gezondigd hadden in de gelijkheid der overtreding van Adam.

Het is ook zeker, uit de oorzaak van de dood, die de zonde is, en de vloek van God over de zonde. De bezoldiging der zonde is de dood. En waar de zonde is, als een oorzaak, daar moet ook de dood zijn, als het uitwerksel.

Ja, het kan bewaarheid worden door een ondervinding van bijna 6000 jaren; waarin geen mensen, door al de geslachten heen, geboren zijn, of zij zijn ook gestorven. Wij spreken hier niet van die buitengewone voorbeelden van Henoch en Elia, die, op een bijzondere wijze, door Gods vrijmachtig bestuur van het sterven zijn vrijgelaten. Wij willen ook niet spreken van wat de Heere met hen deed, in de plaats van de dood, of om ze te stellen in een staat van vatbaarheid, om de onsterfelijkheid te kunnen dragen. Gods gewone weg van handeling met de stervelingen is het alleen maar, tot de beschouwing waarvan we geroepen worden. Het is genoeg te weten, dat die patriarchen de sterfelijkheid hebben afgelegd en de onsterfelijkheid aangedaan. Hoewel wij de wijze en het middel daarvan niet begrijpen. Maar let op het geslacht van het mensdom. En u zult vinden dat diegenen, die het langst leefden, op het laatst stierven. Als Adam, Enos, Kainan, Mahalaleël, Jared, Gen. 5, en Methusalem, die, hoewel hij 969 jaren leefde, echter is gestorven. En er werd gezegd, Pred. 8:8: *er is geen mens, die heerschappij heeft over den geest, om den geest in te houden; en hij heeft geen heerschappij over den dag des doods; ook geen geweer in deze strijd; ook zal de goddeloosheid haar meesters niet verlossen.* Er is geen mens die in staat is zijn geest in zijn lichaam te behouden. Er is geen vrijlating of verschoning in die strijd; geen middel om de dood te ontwijken. De goddeloze mens, die de dood het allerverst van zich stelt, zal hem echter niet ontgaan. En omdat hij dit zelfs voor bewezen moet houden, en alle eeuwen de waarheid hiervan bewezen hebben, daarom zullen wij op het betoog ervan niet langer blijven staan. Maar we zullen tot het gebruik daarvan overgaan.

Eerste gebruik.

Wij dienen de indruk van de waarheid van dit stuk zeer diep in ons te bevestigen en vast te hechten. En tegelijk dienen we velen van ons te bestraffen, die zo absoluut buiten deze indruk leven. Wij houden helaas! de algemene waarheden doorgaans voor toegestemd. Maar wat het behoorlijke gebruik of de toepassing daarvan in onze levenswijze aangaat, dan gedragen wij ons voor het merendeel, alsof het onwaarheden waren. Wij leven als sterfelijke mensen, ten opzichte van ziekten, en zwakheden, en bekommelingen. Maar wij leven, alsof wij onsterfelijk waren, ten opzichte van de gezette gedachten, die wij moesten hebben van de toekomstige eeuw. Laat ik u daarom eens in een verstandige droefheid doen stil staan. Hoe vaak denkt u wel ernstig over uw sterven? Wanneer hebt u uw rekening en uw staat hierover metterdaad opgemaakt? Wanneer keerde u tot uw harten in, om te zien, hoe het met u, in uw sterven, gaan zou? Hoe dikwijls hebt u op deze wijze, uw testament, om zo te spreken, gemaakt? En wanneer hebt u van de dingen van de wereld afscheid genomen, en ze vaarwel gezegd, en ze enigermate aan een kant gezet, uit aanmerking dat de dood een uiteindelijke scheiding tussen u en hen zal maken? Let eens op deze weinige bewijzen, waaraan u zien kunt, dat u nog metterdaad over uw dood en sterfelijkheid niet hebt gedacht.

De domme gerustheid, waarin wij gewoonlijk leven, en onze grote onwaakzaamheid zeggen duidelijk, dat wij inderdaad niet over het sterven denken. Als wij over de dood dachten, zouden wij dan zo zorgeloos kunnen zijn, in onze rekening met God, en zo weinig bezorgd, wat er van onze onsterfelijke ziel zal worden; en leven, alsof er geen eeuwig leven was. Evenals de mensen van de oude wereld deden, die aten en dronken,

en nooit hun tred, om zo te spreken, eens veranderen? Ach! is het nu met de meesten zo niet gesteld? De dood blikkert, als een valk uit de lucht, op de meeste mensen, die niet op hun hoede zijn, terwijl zij deze algemene waarheid niet tot ware gebruikmaking geloven. Er zou zo'n diepe en ongevoelige gerustheid niet kunnen zijn, als er ernstige gedachten en een wezenlijk geloof van de dood was.

De grote aardsgezindheid, de onverzadigbare gretigheid en begeerlijkheid naar de dingen van de wereld, alsof men die onophoudelijk zou bijblijven, spreken dit klaar en overtuigend uit. Geloof mij, het ernstig denken, over de dood, zou ons geweldig spenen en aftrekken van deze dingen. De mensen, helaas, zoeken hier een geluk in de tijd, alsof zij een eeuwigdurend verblijf in de wereld zouden hebben. Zoals die arme rijkard in het Evangelie, die beestachtig genoeg tot zijn ziel zei: ziel, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neem rust, eet, drink, wees vrolijk. Als de mensen de dood reisvaardig tegemoet zagen, dan zouden zij zichzelf zo niet volproppen met deze wereldse lege dingen, die slechts mismaakte en ongeschikte voorwerpen zijn, om te kunnen voldoen aan de wijd uitgestrekte begeerten van een onsterfelijke geest. Die geest, die wegens haar geschapenheid, verheven is tot de vatbaarheid van een geluk, dat van een hoger en uitnemender aard is, dan deze dingen met enige mogelijkheid zouden kunnen bereiken. Neem dit dan voor een handtastelijke blijk van uw atheïsme en ongelovigheid aangaande dit zeer belangrijke stuk, en laten de gedachten van de dood bij u meer ingang vinden, om uw driftig en onmatig najagen van deze wereld te besnoeien en te matigen.

De grote en onverdraaglijke hovaardij en praat van mannen en van vrouwen is hiervan ook een bewijs. Als u ernstig aan de dood dacht, en geloofde, dat hij zeer nabij was, en zelfs aan de deur ligt, en u uw adem in uw neusgaten draagt, het zou u ootmoedig met God doen wandelen, en in uw omgang met elkaar nederig doen zijn.

De schaarse voorbereiding op het sterven, en voor het toekomstige leven (alsof er anders niets was) zegt duidelijk en onloochenbaar genoeg, dat u de dood nog niet ernstig op uw harten ligt. Want als u zoiets deed, dan zoudt u meer proberen om schatten op te leggen, voor het toekomstige, en uw genegenheden naar de hemel en de dingen die boven zijn, om zo te spreken, te doen verhuizen, en uw anker te werpen in het binnenste van het voorhangsel.

Tweede gebruik.

Om deze voorgenoemde gerustheid en domme onverschilligheid tegen te gaan, laat ik u bidden om met meer ernst te denken over een stuk, dat zo zeker is; en meer moeite te willen nemen, om uzelf daartoe te bereiden. De eeuwigheid is lang. O, zij is wijd uitgestrekt en onbegrijpelijk lang! Hemel en hel zijn zaken van een groot, een onuitsprekelijk groot belang en gevolg. Wanneer de heer van het huis ter ruste is gaan liggen, en de deur heeft gesloten, dan is er van die tijd af geen opening meer voor iemand. Nu is het zomer. Voorzie, o! voorzie uzelf voor uw lange winter. Het is een kwaad overleg, dat men dat, wat van de allermeeste aangelegenheid is, het allereerste zou laten achterblijven, en dat u de verzekering van uw eeuwige staat aan de kant zet, tot op de tijd van ziekte of van sterven. U weet niet of u ooit, door enige langdurige ziekte, zult worden gewaarschuwd, en de ziekte zal veel met zichzelf te doen hebben. Ook weet u niet, of u niet, op het meest onverwacht in één ogenblik zult worden weggerukt. En geloof het vrij, het is geen geringe zaak om goed te sterven, en de dood te mogen hebben als een deur en een ingang tot de eeuwige gelukzaligheid. Teneinde u

zichzelf dan aangespoord mag vinden, om ernstig en bijtijds aan de dood te denken, teneinde u, met de luiaard niet mag zeggen: *een weinig slapen, een weinig sluimeren, een weinig handvouwen al nederliggende*, waardoor de dwaas tot het verderf komt; overweeg dan eens:

Dat het niet het enkele willen zal zijn, dat u goed zal doen sterven. Bileam had ook zulke wensen, om de dood des oprechten te sterven, en evenwel kon het hem niet baten. Verkwist uw dagen niet ijdel. Verbeuzel uw tijd niet vruchteloos, want de dood komt steeds nader. En wanneer hij komen zal, zal hij geen uitstel geven, of wachten op uw voorbereiding. Probeer daarom in een waakzame en biddende gestalte gevonden te worden. Zalig is de dienstknecht, die, wanneer zijn heer komt, zal gevonden worden, zo doende, als wachtend op de komst van zijn heer, en gereed om hem terstond (of op de allereerste klopping) open te doen; volgens Luk. 12:36,37. O, wat is dat daar een wonderlijk nadrukkelijk woord!

Denk eens, hoe weinig dat er zijn, die tot de dood bereid zijn, en hoe weinig dat er zijn, die bij hun sterven vrijheid en genade krijgen, om zichzelf te bereiden. Sommigen, beken ik, als onder andere een moordenaar aan het kruis, vinden genade, opdat niemand mocht wanhopig; maar ook slechts één, opdat niemand vermetel wordt; maar opdat iedereen mocht bezorgd worden, om goed en waakzaam op zichzelf acht te geven. Velen zullen er buiten twijfel naar de hel gaan, die wel zullen proberen om in de hemel te komen, maar zij zullen niet kunnen. Er kan, bij het sterven van goddeloze en atheïstische mensen een soort van geweend en van gehuil zijn, omdat zij niet bijtijds begonnen te zoeken om in gaan. Zoals het oogmerk van die gelijkenis aantoonde. Als u de taal eens hoorde van zovelen, die er in de hel zijn, o! hoe krachtig zouden zij u dit stuk voorpreken? Wacht u er toch voor om de tijd uit te stellen of te verwaarlozen. Velen, die er zijn, als u ze konden horen spreken, zouden wel gauw tot u zeggen: *o, dat was onze ondergang, en stelde ons buiten staat om zalig te worden!* Maar, als het Woord van God u niet bewegen kan, en u ook niet tot ernstiger overweging hiervan kan aanwakkeren; hoewel er dan al iemand van den doden opstond, en tot u preekte, het zou in u toch geen aandoening tot uw voordeel teweeg brengen.

Denk, dat hoe langer u wacht, met aan het sterven te denken, hoe verschrikkelijker dat het sterven, wanneer het komen zal, zal zijn. Voorafgaande ernstige en betamelijke gedachten over de dood zouden zeer veel toebrengen, om de vreselijkheid van de dood te verzachten. Maar als de dood u geweldig en schielijk overvalt, en u in de wereld vastgemaakt en neergezeten vindt, en u daarvan noodzakelijk zal willen hebben losgemaakt en doen oprijzen; in zo'n geval is de dood waarlijk een koning van verschrikkingen. Maar als u dagelijks wilde sterven, en door gemeenzame omgang met de dood, tot ondervinding mocht komen van die kleine dodingen, om zo te spreken, welke moeten voorafgaan, dat zou voor u de dood zelf, wanneer hij u zal overkomen, zeer veel gemakkelijker maken. Te weten, als u stierf aan uw begeerlijkheden en afgoden; als u aan de wereld was gestorven en aan de dingen die in de wereld zijn; dan zou de dood, wanneer hij komen zou, maar weinig bij u te doen vinden. Het is de aankleving van uw harten aan deze dingen, en uw gehechtheid daaraan, die voor u de dood zo verschrikkelijk maakt. Want hij zal u vooraf geen tijd of plaats noemen, en in onderhandeling met u komen, maar u plotseling en onverbiddeijk van dingen komen afscheuren.

Denk eens, dat, hoe later u een begin maakt met uw gedachten over uw eeuwige staat te laten gaan, en ernstig over het sterven te denken, hoe meer werk u zult vinden, wanneer de dood eens komt. O, het sterven brengt veel werk mee (zelfs voor degenen die er al over gedacht hadden) hoe men het geloof in Christus recht gegrond zal krijgen, hoe men zichzelf in het eeuwige verbond tot de zaligheid zal overgebracht krijgen; hoe dat men, in een lijdzame, stille en zachtmoedige gestalte zijn mag om die verschrikkingen, die den dood vergezellen, het hoofd te kunnen bieden, hoe men van de wereld afgetrokken zal zijn, en zijn genegenheden hemelwaarts gericht hebben. Inderdaad, hoe langer uitstel dat u maakt, hoe meer u zult te doen vinden, en hoe minder u er toe bekwaam zult zijn. En is dat, dunkt u, wijsheid, dat u uw grootste en meest nodige werk op het laatste laat aankomen, en op de zwakste en onbekwaamste tijd, om er u mee bezig te houden? En toch is dit helaas! de beklaglijke, dwaze, onzinnige, betreurenswaardige en zielverdervende handelwijze van zelfs de meeste toehoorders van het Evangelie. Er is niet een van deze dingen, òf het moet voor de dood gedaan zijn, òf het kan in het geheel niet gedaan worden. En wat is hier de zaak toch, daar het om te doen is? O! wat is het? Het is hier niet te doen, om tien of twintig jaren gelukkig of ellendig te zijn. Maar het is te doen om een eeuwigheid van geluk of van rampzaligheid, in de allergrootste mate en de allerhoogste trap, die men zich zou kunnen indenken. En zou zo'n bezigheid verschoven en uitgesteld mogen worden? En juist hierom is het ook, dat in onze tekstwoorden het sterven in de Heere zozeer werd aangeprezen.

II.

Laat ik nu alvorens mijn leerrede te besluiten, met een woord zeggen, wat het is, *in de Heere te sterven*; dat wij hier zien voorgedragen, als de grote en noodzakelijke eigenschap van diegenen, die met een welgegrond vertrouwen en billijke verwachting van gelukzaligheid sterven. En wij vinden drie schriftuurlijke spreekwijzen, die tot opening hiervan zeer veel kunnen toebrenge.

Het brengt mee een zijn in Christus, zoals wij die uitdrukking vinden, 2 Kor. 5:17: *Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel*. Dit stelt vast een vereniging met Hem door het geloof, als Christus Zijn armen uitbreidt, en die ziel hij Hem inneemt, die tot Hem vlied, die zich met Hem verenigt, en aan Hem vastkleeft, zoals een ent, die op de stam is ingegrift, of als een doodslager zich in de vrijstad pleeg te verschuilen. Dit is de eerste trap en grondslag van de gelukzaligheid, en het brengt met zich mee een nieuwe natuur en een nieuw leven.

De tweede uitdrukking is Gal. 2:20: *Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, Die mij liefgehad heeft, en Zichzelven voor mij overgegeven heeft*. En dit is een stap nader; wanneer een mens door het geloof zijn toevlucht tot Christus genomen heeft, en toeneemt, en gebruik maakt van het recht, dat hij op Hem heeft, en van zijn belangen aan Hem, om de werkzaamheden van het leven te volbrengen. Dit leven in Christus, of door het geloof van Christus, geeft ook te verstaan en predikt duidelijk een nieuwe natuur en een nieuw leven, in de werkzaamheden van het leven door de vruchten van de Geest voort te brengen. En het maakt een mens inderdaad een christenmens of een mens van Christus; die niet alleen de plichten van de godsdienst, maar al zijn zedelijke, en burgerlijke en natuurlijke bedrijven uitoefent, in een betrekking tot Christus. En die zo leeft, als een christen als geestelijk en door de Geest, volgens het woord van Paulus, 2 Kor. 5:15, *dat hij niet meer voor zichzelf zou leven, maar voor Hem, Die voor hem gestorven en opgewekt is*.

Er is ook een sterven in de Heere, (zoals het woord van de tekst meebrengt) dat op het voorgaande volgt. In Hem te leven is de weg naar de gelukzaligheid; en in Hem te sterven is de deur zelf, waardoor men tot de bezitting van de gelukzaligheid ingaat. Dit sterven in de Heere veronderstelt nu het vorige, en houdt nog wat meer in. Namenlijk, zoals er een werkzaamheid van het geloofs is, om in Hem te leven, zo moet er ook een werkzaamheid van het geloof zijn om in Hem sterven. En dat behelst:

zijn toevlucht opnieuw en met herhalingen tot Christus tot schuiling te nemen; zoals ook Paulus, Filip. 3:9. Een zoeken om in Hem gevonden te worden, een uitgaan als het ware uit onszelf, en een werpen van onszelf op Hem, als op ons schip om door de dood naar het leven heen te varen. En we verloochenen opnieuw onze eigen gerechtigheid, en we houden aan de Zijne vast, ja, we verloochenen zelfs het werk van ons geloof, voor zover het een werk is.

Het brengt vertrouwen mee, en staat maken op Christus, als Die ons door de dood zal heen dragen. We berusten in, en steunen op die grond. We blijven onze omhelzingen aan Hem vast houden. We zijn vergenoegd en weltevreden, om het met Hem te wagen, en onder Zijn geleide door de dood heen te gaan. En omdat we een woord van toezegging van Christus hebben ontvangen, houden we daaraan bemoedigd vast, en we zeggen met de oude Simeon: *nu laat Gij, Heere, uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw woord. Ik ben tevreden, Heere dat ik mij bij Christus, om zo te spreken, in mag schepen, en met dat vaartuig de zeeboezem van de dood, wanneer het u zo behagen mocht, mag doorzeilen.*

Het behelst een nederige berusting en voldoening van onszelf op deze gronden. Het verblijdt ons niet alleen in Hem, als de Algenoegzame, maar we vertroosten onszelf, daarin, dat wij zo op Hem steunen. En we achten onszelf juist daardoor dat we gelukkig zijn.

Wij zullen alle drie deze laatste dingen enigszins voorgesteld vinden, in die laatste woorden van David, die hij, wanneer hij sterven ging, als een zwanenzang liet horen, 2 Sam. 23:5: *Hoewel mijn huis also niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles wel geordineerd en bewaard is; voorzeker is daarin al mijn heil, en alle lust, hoewel Hij het nog niet doet uitspruiten.*

Hier is de eerste stap van het overgeven van zichzelf, en van het vluchten omwille van zijn leven, tot de genade van God, in Christus, die in *het verbond* werd voorgedragen.

Hij gaat voort, en vertrouwt op, en vergenoegt zichzelf met dat verbond; want hij noemt het *in alles wel geordineerd en bewaard*; het is bekwaam en genoegzaam, om hem zijn zielenwens te doen verkrijgen.

Men ziet er ook zijn vermaking en vergenoeging daarin, zijn berusting erin. *Voorzeker is daarin*, zegt hij, *al mijn heil en mijn lust*. Het is al wat mijn hart wensen kan. Het is mensura voti. De uiterste maat van mijn wensen. Ik heb niets meer nodig. Ik verlang ook niets meer.

Als wij nu spreken van in de Heere te sterven, dan zouden wij u graag opwekken, om al drie deze stappen samen te voegen.

Benaarstig u, om in Hem te mogen zijn. Het is onmogelijk in Hem te sterven, zonder dat men in Hem is. Allen die zalig zouden willen worden, met in Hem te sterven, die zouden voor alles de aanbiedingen van het Evangelie moeten aannemen, naar Christus, tot verschuiling heen vluchten, en zich aan Hem, door het geloof, vasthouden; en daarnaar staan, om het buiten allen twijfel te kunnen stellen, dat hij waarlijk in Hem is.

O, maak dat vast en zeker, dat u aan Hem een ziel, om die zalig te maken, hebt overgegeven! En berust volledig, in Hem, als uw Zaligmaker.

Leef, door het geloof, in Hem. Daar is niemand, die zich beloven kan in Christus te sterven, die niet ernstig geprobeerd heeft in Hem te leven. Maak het openbaar, dat u in Hem leeft, door een andere levenswijze te vertonen, dan de vleselijke mensen doorgaans, in hun natuurstaat, laten zien. God mag een moordenaar aan het kruis roepen, en hem in Christus doen sterven, die nooit tevoren in Hem geleefd had. Maar niemand van u kan die troostrijke verwachting hebben, dat Hij zo met u zal willen handelen. En daar met één zo gehandeld is, daar sterven er twintig, zo niet honderd, ja zeer velen, zonder dat. En laat mij toe, dat ik het zeg. Als God ooit mannen en vrouwen, met ongevoeligheid over het sterven, heeft geslagen, het is handtastelijk, dat Hij, in deze tijd, zeer velen daarmee slaat. Het is buiten twijfel aan sommigen onder u niet onbekend, hoe God enigen met die ongevoeligheid geslagen heeft, die, gedurende hun leeftijd, de spot dreven met de ernstige oefeningen van Godzaligheid. Daarom zeg ik nog eens, maak uw zijn in Christus vast. Doe uw zijn in Hem uitblinken, door uw leven in Hem en voor Hem.

Wij zullen voor tegenwoordig niet verder op dit onderwerp blijven aanhouden. God Zelf roept ons om er ernstig op te denken. Ziekten, slagen van oordelen en sterfte hebben zelden meer, als nu geheerst. En als er ooit een tijd was, dat de mensen geroepen werden, om te geloven, en een leerstuk, als dit is, op het hart te leggen, dan is het deze tijd. Het kan wel zijn, dat er hier sommigen tegenwoordig zijn, die, eer weinig dagen verlopen zijn, de waarheid hiervan zullen ondervinden. En wie weet, wie deze sommigen zullen zijn? Als u gelukzaligheid verwacht, leer dan sterven. En als u wenst in Christus te sterven, leer dan in Hem te leven. En zoals de Heere Johannes gebiedt deze woorden te schrijven, zo bevelen wij u ze te lezen, en dikwijls daar over te denken. *Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan! Ja zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen.*

2^e preek over Openbaring 14:13

De zaligheid en het geluk van de stervenden in de Heere

En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.

Er is één ding, dat alle mensen met elkaar gemeenschappelijk hebben. En dat is een natuurlijke neiging, een trek en een begeerte naar geluk of zaligheid. Maar er zijn twee dingen, waarin het grootste gedeelte van de mensen bij uitnemendheid mistast.

In het zoeken van de zaligheid, waar het niet is te vinden, en in dat voor zaligheid te keuren, wat zo iets niet is, maar ze voor eeuwig ellendig laat blijven.

Dat wanneer zij al enige stralen van de gelukzaligheid, en van dat, waarin het gelegen is, hebben zien aanblikken, zij dan grof mistasten over de weg om er toe te komen.

Deze woorden geven ons een opmerkelijke beschrijving van de ware gelukzaligheid, en een duidelijke besturing, tot die weg, waarlangs men daartoe geraken kan. Zij tonen eenvoudig waarin het gelegen is. Laat een blinde en vooringenomen wereld daarvan oordelen wat zij willen. Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven. Dat is alleen ware gelukzaligheid, die ons een sterven in de Heere doet genieten. En dat is de enige weg tot de ware gelukzaligheid, in Christus te zijn, voor Hem te leven en in Hem te sterven

Dit is stof van de uiterste aangelegenheid, en bijzonder toepasselijk op onze tijd. Want het is niet onwaarschijnlijk dat de tekstwoorden, met opzicht op deze tijden zijn gesproken. Wij zullen daarom voortgaan, om nog een weinig tot hetgeen wij de laatste maal zeiden, toe te doen.

LEERSTELLING

De lering, die wij voor tegenwoordig zullen voorstellen en vervolgen, ligt eenvoudig en bij de eerste opslag open, in de eigen woorden van de tekst: *zij zijn zalig en gelukkig; ja zij alleen zijn zalig en gelukkig, die in de Heere Christus zijn gestorven, of die nog in Hem zullen sterven.* Een stem uit de hemel bevestigt het aan Johannes, en de Geest voegt er nog een bestempeling bij. *Ja, zegt de Geest, Die de Geest van Christus is, de Geest der waarheid.*

Wij zullen, eer wij verder gaan, deze dingen, die in het leerstuk en ook in de woorden van de tekst liggen, met een woord of twee ophelderen. En wel, wij zullen zien, wat deze zaligheid mag wezen. Immers er wordt hier van gesproken, als van iets, dat bij uitnemendheid zo is: het is de enige gelukkige staat, die met waarheid daarvoor alleen in de gehele wereld kan gehouden worden. Het is geheel en al volkomen gelukzalig te wezen.

Welke de noodzakelijke gesteldheid is van diegenen, die zalig worden gesproken. Het zijn niet diegenen die sterven; maar die in de Heere sterven, die gezaligd zullen worden.

En, om hiervan enige ophelderingen te geven, zullen wij bij hetgeen wij de laatste keer gezegd hebben, dit nog daarbij voegen, dat er van tweeërlei soort van sterven in de Heilige Schriften werd gesproken.

Er is een sterven in de zonde. Indien gij niet gelooft, dat Ik Die ben, gij zult in uw zonden sterven, zegt Christus tot de Joden, Joh. 8:24. En dit behelst twee dingen. (a.) U zult niet sterven onder de schuld van uw zonden, onder de vloek en de toorn van

God, die u zichzelf waardig maakt, voor de dood, in de dood en naar de dood. (b.) U zult sterven in een staat van zonde, in tegenstelling tot de bekering van zonden. U zult heen glijden en weggeraapt worden, in die zondige gestalte. U zult uit de wereld heen gaan, in die zondige staat. O, droevig en beklaglijk heengaan!

Er is een sterven in de Heere. En dit behelst opnieuw twee dingen, die rechtstreeks tegenover het sterven in de zonde staan.

Dat de mensen, uit een gevoelen van hun zonden, zichzelf tot Christus hebben begeven, en door het geloof in Hem van de schuld van de zonde bevrijd en met Christus' gerechtigheid bekleed zijn, en zo een recht op, en een eigendom aan die gerechtigheid hebben.

Het brengt mee een afbreken van de loop van de zonden en een voortbrengen van vruchten van een nieuwe natuur en van een nieuw leven, door een levend geloof in Christus, in Wie, als in de ware Wijnstok, zij, als zoveel ranken, zijn ingeënt, terwijl ze in Hem blijven, en vruchten dragen voor Hem, opdat Zijn Vader mag worden verheerlijkt, en zij voor Zijn discipelen bekend worden. Joh. 15:1-8. Zoals zij met Hem door het geloof zijn verenigd, zo hebben zij ook gemeenschap door de vruchten van de heiligmaking. Dezen en dezen alleen zijn zo gezaligd. En die zaligheid is tot hen alleen bepaald en toegeëigend, en aan alle anderen volslagen ontzegd; ze zijn daarvan uitdrukkelijk uitgesloten.

In het vervolgen van deze lering, zal ik

Die waarheid ophelderen, dat zij zalig zijn, op het hoogste zalig, en alleen zalig, die gestorven zijn of nog sterven zullen, in de Heere.

Zal ik twee of drie redenen bijbrengen om te betogen, dat die zaligheid aan zulken, en niet aan enige anderen, bijzonder eigen is.

Zal ik een weinig spreken tot gebruikmaking en bevordering van deze waarheid.

I.

Om het eerste aan te tonen, namelijk dat zij uitnemend gelukkig zijn, die in de Heere gestorven zijn, of nog zullen sterven, zullen we niet anders behoeven te doen, dan een beschrijving te geven van geluk en van zaligheid. En die zullen wij vinden in al zijn eigenschappen en omstandigheden precies gepast overeen te komen, met diegenen, die in Christus zijn gestorven, of nog zullen sterven. O, mijn toehoorders, merk dit niet aan als een vertelling of een luchtige gedachte; maar als iets, dat van groot belang is, een zaak, die nu sommige christenen van onze kennissen, die in de Heere zijn gestorven, reeds genieten, en die anderen spoedig genieten zullen, en die u, door het geloof in Hem, allen mag genieten, als u zichzelf er maar niet van verstoken doet zijn. Twee dingen zijn er, die tot het ware geluk of de zaligheid noodzakelijk zijn, en het uitmaken.

Een volkomen vrijheid van alle kwaad, van alles wat lastig valt, of enige onrust kan veroorzaken; alsmede van allerlei zondig, berispelijk of onbetamelijk gebrek of wanstaltigheid. Want de gelukzaligheid kan met geen ding van die aard bestaan of samengaan.

Een ophoping van alles wat goed is, en noodzakelijk vereist wordt om het geluk en de zaligheid te volmaken. Deze beide dingen worden genoten door degenen, die in de Heere sterven, en bij zulken alleen.

A. Wat het eerste gedeelte van de zaligheid aangaat. *Zij die in de Heere sterven, zijn van alle kwaad ten volle bevrijd.* Wij zullen dit bewaarheid vinden, hetzij dat wij er in

het algemeen op letten, of in de bijzondere betrekking tot het oogmerk van de tekst. Zij zijn bevrijd van al die kwaden, die een kwade tijd kan meebrengen. Het zou niet gemakkelijk vallen ons met een bijzondere overweging van deze zaligheid in het brede in te laten, en wij zullen daarom het oog maar vestigen op enige algemene hoofdzaken, om de zaak zoveel op te helderen, als de tegenwoordige stof vereist.

(1) *Zij zijn bevrijd van alle zonde, die de bronader is van alle kwaad.* De geesten van de rechtvaardigen zijn, voor de troon, volmaakt geworden. Het is voor het verdorven vlees en bloed niet geoorloofd daar in te komen. Er is geen opstand van de wet, die in de leden is tegen de wet van het gemoed; geen overblijfsel van een boos hart of van ongelooft, om af te wijken van de levende God, en ook niet enig moe worden van heilige plichten. Maar een volvrolijk dienen van God dag en nacht. Dat is zonder enige of het minste nalaten. Want daar is geen dag en nacht, maar een gestadige dag in dat leven. Dan, o! dan zal die bede, zo dikwijls tot Hem in de gebeden van Zijn volk tot Hem opgezonden, "*Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde*", zijn vervulling hebben. Daar zal dan het allervolmaakste volbrengen van Zijn wil zijn. Daar dienen Zijn knechten Hem in zo'n geestelijk veredelde staat, als Hij nooit op aarde door hen gediend was geweest. Dit lichtvaardig, ijdel en ongestadig hart zal bestendig zijn gemaakt, en zo vast gevestigd, als een onwrikbare pilaar in de tempel van God. Dat onstuimig, buitensporig en dwalend gemoed zal dan kalm en voor altijd terneer gezet wezen, en zo krachtig vast gehecht, op de bespiegeling van dat allerzaligste Voorwerp, dat het zo lang niet, als voor een ogenblik, daarvan werd afgetrokken. Daar zal dan niet de minste genegenheid of bekwaamheid zijn tot enige afzwerping. O! wat zouden sommigen wel willen geven (was het maar te koop) voor dit stuk van de zaligheid, om eens volkomen en voor altijd verlost te mogen zijn van een lichaam van de dood, en van een menigte van zondige verstrikkingen ervan, en van de gevaarlijke diepten, waar het hen soms al heen drijft.

(2) *Ze zijn volkomen bevrijd van alle verzoeken tot zonde.* In dat allerzuiverste en helderste oppergewest waait de minste lucht van verzoeking niet. Daar is even weinig verzoeking, tot zonde van buiten, als er genegenheid is tot zonde van binnen. En bijgevolg is daar een volle vrijheid van vrees voor enige hachelijkheid of gevaar van zondigen. Niets dat verontreinigt is, komt in de poorten van het nieuwe Jeruzalem. Daar zonde, dood en duivel eens in de poel zullen zijn geworpen, daar zal geen kwaad voorbeeld van verleiding meer wezen. Maar integendeel, als er enige aansporing, en versterking, en aanmoediging van de een aan de andere nodig was, dat zou er bij uitnemendheid zijn te vinden. Daar, daar is, dat meer is, een heilige vrijheid van de moeilijkheid van wacht houden hier beneden. Dit wacht houden gaat, hoewel het een vereiste, nuttige en noodzakelijke plicht is, in de uitwonende heiligen, evenwel met veel vrees en verdrietelijkheid gepaard, waarvan de gestorvenen in de Heere, de zegeprelende heiligen, volkomen zijn ontslagen.

(3.) *Ze zijn bevrijd van alle aanklacht over zonden.* Ze hebben daar geen lastige of verontrustende oefening van het geweten. De onmiddellijke genieting van Gods nabijheid stelt ze zo gerust en tevreden, dat niets hun rust storen kan. Daar zijn zij, onder geen afwijking of vrees van afwijking. En dit zijn dikwijls droevige oefeningen van de vromen hier beneden; de aanklachten van hun geweten, over zonden, en de zware bedruktheid van hun geest, als gevolg van hun afwijkingen. Er is ook daarboven geen lauwe of enigszins dodige geestelijke gestalte: maar een gestalte, die altijd fris is, en levendig, en op zijn allerbest. Ze prijzen God gestadig, onder de gevoelens van Zijn

liefde, die ze in hun plichten overvloedig maakt. De gestorvenen in de Heere moeten dan zeker in een allerzaligste staat wezen, omdat zij van deze alle, en zelfs van de vrees daarvan bevrijd zijn. Maar,

(4.) *ze zijn ook nog vrij van al de uitwerkselen van de zonde.* Er is geen vloek, geen toorn, geen ziekte van het lichaam, geen benauwdheid van de geest, geen verschrikking, geen vrees van Gods verborgenheid, geen armoede, geen schaarsheid, geen gebrek, voor hen van enig ding (hoe een arm leven ze hier ook mogen geleden hebben) maar God is voor hen alles en in allen. Hij vervult onmiddellijk, door Zichzelf, het ledige van alle dingen, en vervult de meest wijd uitgestrekte vatbaarheden van de ziel.

(5) *Zij zijn ook bevrijd van al de sukkelingen en moeilijkheden, die hier in deze benedenwereld zijn.* Daar zijn geen gevangenschappen of boeten, geen bezettingen of confiscaties. Daar is geen droefheid, want alle tranen zullen dan van de ogen afgewist zijn. En dan zullen zij volstrekt gelukkig en zalig zijn, in de volle genieting van God, tot in alle eeuwigheid. Daar is geen verwijt, en geen verachtelijkheid, en geen schande. Maar daar is een nieuwe naam gegeven. Daar zijn geen verkeerde opvattingen, en geen achterdochtigheden, en geen verwijderingen, of oplopenheden; geen scheuringen of verdelingen; geen onbetamelijke driften, of heethoofdigheden zijn daar; maar een allerfraaiste en volmaakte enigheid, en een heilige overeenstemming, in het lopen van God. Daar is geen verduistering in het verstand, omdat daar de kennis volmaakt verlicht zal zijn; geen ongeschiktheid in de hartstochten; maar een allernauwkeurigste geregeldheid; geen verkeerdheid of schoorvoetendheid in de wil; maar een allergewilligste overeenkomst, in alles, met de wil van God. En alles zal in de mens zoet heenlopen, tot een heilige harmonie en verschuldigde onderschikking aan het Hoofd. Daar word geen ergernis gegeven of genomen. Daar zijn geen bedroevende geruchten of kwaad nieuws. Ja het is onmogelijk dat zij er kunnen zijn, aangezien God alles onmiddellijk bestelt, en zij alles, wat Hij doet, voor goed keuren, en toejuichen, en in alles wel vergenoegd zijn. Daar zijn geen omkeringen van koninkrijken en staten, en geen verwarringen en verwoestingen in de kerk, om hun geluk daar te storten. En, omdat zij een volle grondige kennis hebben van Gods eindeloze wijze wegen en handelingen, daarom kan het hun zaligheid niet verontrusten, hoewel men al veronderstelde, dat zij van al die omkeringen, en verwarringen en verdeeldheden, die het ons hier beneden zo bang maken, al kennis hadden. Toch is dit maar een klein gedeelte van de gelukzaligheid van degenen, die in de Heere sterven; en wat een klein stukje hebben wij er nog maar van gehoord?

B. Aangaande het andere gedeelte van hun gelukzaligheid. (En ach! dat u weten mocht en geloven, welke de gelukzaligheid is van degenen die nu voor de troon zijn!) We zeiden in het algemeen, dat daar een ophoping is van alle goede dingen, die nodig zijn om ze volstrekt gelukkig te maken. En hier zullen dan, tot dat doeleinde, deze vier dingen moeten samen lopen; die alle plaats hebben in de staat van degenen, die in de Heere sterven.

Een genieting van God, als het hoogste Goed; want geen andere zaak of persoon kan de ware zaligheid meedelen, of een mens inderdaad gelukzalig doen zijn, dan God.

Omdat er geen genieting van Hem kan zijn, zonder overeenkomst met Hem, daarom werd er dan tot de genieting van Hem een overeenkomst met Hem vereist. Want wij

zouden God niet volmaakt en onmiddellijk kunnen of vermogen te genieten, in de staat waarin wij nu zijn.

Het vereist een volle maat en hoogste trap van genietingen van God.

Het vereist een gedurige en eeuwige genieting van Hem. En al deze dingen, zoals wij zeiden, moeten samenlopen, om de zaligheid van degenen die in de Heere sterven, te volmaken.

Ze genieten God volkomen, als het hoogste Goed. Zie, waar Abraham is, daar zijn zij. Hij is in het koninkrijk van zijn Vader. Daar zijn zij ook, en daarom allergelukkigst. Juist hierom is het dat, toen Christus tot Zijn discipelen van de zaligheid sprak, tot hen zegt, *dat zij met Abraham, Izak en Jacob zullen aanzitten, in het koninkrijk der hemelen.* Matth. 8:3. Zij hebben hun wandeling onder diegenen die daar staan. Zach. 3:7. Ze zien zijn aangezicht, en zijn daarom zalig. *Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien.* Matth. 5:8. Als wij spreken van God te genieten, dan is dat verre, ja zeer verre, boven hetgeen wij zouden kunnen uitdrukken. Het moet zeker een groot geluk en vreugde zijn, omdat het Voorwerp van hun vreugde niet iets geschapens, maar de oneindige en algoezame God Zelf zal zijn. Het moet een zuivere hemelse en uitnemende vreugde zijn, die voortvloeit uit de genieting van die God, bij Wie de fontein des levens is.

Zij worden bekwaam gemaakt en geschikt, om Hem in een volle mate en in de hoogste trap te genieten. Als we ons wilden verbeelden, dat het verstand van de mens zou kunnen worden uitgebreid, om God te begrijpen, en dat de uitbreiding ervan zeer ver zou kunnen gaan, boven alles wat wij nu verbeelden of begrijpen kunnen; het zal dan zo uitgebreid en zo vervuld zijn; het zal dan evenwel een onderscheiden en ten volle vergenoegende kennis hebben van die grote verborgenheden van de aanbiddelijke Drie-eenheid, zoals Christus Zijn discipelen hiervan verzekert, Joh. 14:20. *In dien dag zult gij bekennen, dat Ik in Mijn Vader ben.* De hartstochten zullen dan vatbaar worden, om de vreugde te kunnen ontvangen en om daarmee vervuld en voldaan te worden, die er in de genieting van dat klaar en onderscheiden gekend Voorwerp zal zijn te vinden. Dat wat de engelen vergenoegt, dat moet ook de geesten van de volmaakt rechtvaardige mensen vergenoegen. Hem te aanschouwen en te genieten maakt ze beide gelukkig. En het grootste geluk, daar Gods Woord van spreekt, is met Christus te mogen zijn, en de heerlijkheid die Hij van de Vader verkregen heeft, te mogen aanschouwen. En als u naar vereist kon begrijpen, in welke staat David en Paulus en sommigen, die sinds weinige jaren of maanden zijn verscheiden, en in die zalige rust zijn ingegaan, zich nu bevinden, het zou u enkel doen verlangen, om maar in de Heere gestorven te mogen zijn, en het zou u door de genade van God aanzetten, tot het toebrengen van alle naarstigheit, om die gelukstaat vast te maken.

Zoals zij bekwaam en geschikt zullen zijn gemaakt, om God in een volle mate en in de hoogste trap te genieten, zo zullen zij Hem ook werkelijk, in een volle mate en hoogste trap genieten. In die staat werd er niets meer begeerd, en daar is niets te begeren. Het is er vol glorie en vol blijdschap. Niemand kan zich meer verbeelden of wensen. Want het is een volheid, waaraan niets kan worden toegedaan, naarmate de vatbaarheid, waarin zich die zalige schepselen gesteld zullen vinden. Want, hoewel er al verscheidene trappen van heerlijkheid zijn, en sommigen meer begrepen en ontvangen en sommigen minder, echter zijn zij alle vervuld, en goed vervuld, met de liefde en liefde dragende vriendelijkheid van God, met die verzadiging van vreugde en die lieflijkheden, die in Zijn rechterhand zijn. En dit alles hebben ze niet in enkele

bespiegelingen, maar het wordt op het allerwezenlijkste, en op een onbegrijpelijke wijze (ten minste voor ons onbegrijpelijk) aan hen meegedeeld.

Deze genieting van God is gedurig en eeuwig, voorgoed en altijd, zonder afgebroken of verhinderd te worden. Het is niet alleen een volle, maar een altijddurende blijdschap en heerlijkheid. *Droefenis en zuchting zullen voor altijd wegvlieden, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofden wezen.* De kroon is een eeuwige en onverwelkelijke kroon, een kroon des levens, die onophoudelijk zal bloeien. Toch, alles wat we gezegd hebben schiet veel te kort, en is onwaardig, ten opzichte van onze manier van het uit te drukken, om bij het geluk van degenen, die in de Heers sterven, te worden vergeleken. Als iemand van die zaligen ons hoorde spreken van hun staat, dan zouden ze zich verwonderen om het ons zo kinderlijk, zo armelijk, zo gering, zo flauw te horen doen. O, dat wij onszelf mochten uitstrekken om dat te geloven van deze zaligheid, wat wij nog zo onderscheiden niet kunnen bevatten!

II.

Het andere, waarvan ik voorgenomen had een woord of twee te spreken, is de reden, waarom de zaligheid, in het bijzonder eigen is, aan degenen, die in de Heere sterven, en niet aan anderen. Ik zal hier maar kort drie zaken voor ogen stellen.

Hiervan is deze de eerste, dat alleen diegenen, die in de Heere sterven, deelgenoten zijn gemaakt van Zijn voldoening, en daarom zijn zij, en zij alleen bevrijd van de vloek, door het geloof in Hem. *Die in Hem gelooft wordt niet veroordeeld, maar heeft het eeuwige leven: maar die niet gelooft is alrede veroordeeld, en die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem;* Joh. 3:18,36. Die geloven hebben ontslag van hun schuld verkregen. Het handschrift, dat tegen hen was, is uitgewist. Maar zij, die niet geloven hebben de schuldbrief gestadig boven hun hoofden staan. En omdat zij van hun schuld niet zijn ontheven, zullen zij voor de Rechter gesleept en in de gevangenis geworpen worden; waarin zij zullen moeten blijven liggen, totdat zij de uiterste kwadrantpenning zullen betaald hebben, dat in eeuwigheid niet zal geschieden.

Omdat ook zij alleen, die in Christus, zijn, en in Hem sterven, bevoorrecht zijn met de aanneming tot kinderen, en bijgevolg alleen recht hebben, tot de hemel en tot het eeuwige leven. *Zoveel Hem aangenomen hebben, heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven,* Joh. 1:12. *En indien zij kinderen zijn, zo zijn zij ook Gods erfgenamen, en mede-erfgenamen van Jezus Christus.* Rom. 8:17. Zijn we geen kinderen, dan zijn wij ook geen erfgenamen.

Omdat alleen degenen, die leven en sterven in Christus nieuwe schepselen zijn. *Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden,* 2 Kor. 5:17. En in Christus Jezus geldt niets, dan een nieuw schepsel, Gal. 6:15. *En tenzij een mens wederom geboren worden, hij kan in het koninkrijk Gods niet ingaan,* Joh. 3:3. En aangezien er niemand wederom geboren is, dan diegenen, die in Christus zijn, en onze wedergeboorte en het geloof in Christus onafscheidelijk met de anderen zijn verbonden, daarom kan niemand zalig worden, dan diegenen, die in Hem leven en sterven.

III.

Nu komen wij ten derde, volgens de voorgestelde schikking, om van *de gebruiken* van deze lering te spreken, als die noodzakelijk veel gebruiken hebben moet. Want het is

zo'n een verheven leerstuk, dat ons de rechte weg, en de enige, tot de ware gelukzaligheid aanwijst.

1° GEBRUIK

Het eerste gebruik zal dienen om ons allen daartoe te zetten, dat wij, met meer ernst het onze bezigheid mochten maken, om goed te sterven. En dat is, om in de Heere te sterven. Aangezien de zaligheid, en wel zo'n grote zaligheid, daarvan, en daarvan alleen afhangt; daarom behoorden immers de mensen zichzelf daaraan tot het alleruiterste te laten gelegen zijn, om langs die weg te wandelen, dat zij moeten sterven in de Heere; als zij anders aan het einde de zaligheid wensen te vinden. Vele zaken zijn er, die ons tot deze plichtsbetrachting aandringen.

Als ons aan de vrede en de rust van ons gemoed en van het geweten veel gelegen is, dan is hier veel aan gelegen. Want, hoe is het mogelijk, dat zij vrede kunnen hebben, die niet weten of ze naar de hemel of naar de hel zullen gaan?

Als er ons aan gelegen is dat we in enig ding of in alle dingen troost vinden, dan is hieraan gelegen. Want hoe kan de slaap van de mens, of hun eten, of drank, of opschik, of iets dat zij genieten, hen enige troost verschaffen, als zij niet weten, dat zij in Christus zijn, en in Hem zullen sterven? Dit ene woord kan al hun vrolijkheid en geluk verstoren: die niet in Christus zijn, zullen ellendig sterven, en wegens dat van alle vertroosting en versterking zijn verstoken.

Als er aan gelegen is, dat men in zijn sterven, vrijmoedigheid en vertrouwen op God heeft; dan is ons hieraan gelegen. Want, als de dood de mens jammerlijk overvalt, hoe kunnen zij dan vrede vertrouwen en vrijmoedigheid hebben omdat ze niet in Hem zijn? De gehele wereld kan voor hen geen gerust en goed geweten kopen of verkrijgen.

Als wij geloven, dat er aan de hemel en de zaligheid gelegen is, dan is dit buiten twijfel van aangelegenheid, want de hemel en de zaligheid zijn aan het sterven in Hem verknocht. En daarom laat het mij, in Gods Naam, op uw zielen leggen, dat u, door alle bekwame middelen, het toch ter harte probeert te nemen, dat u intijds uw vrede met God maakt. Opdat het (u mag dan sterven wanneer het ook mag zijn) zeker wezen mag, dat het een sterven in de Heere zal zijn. Of denkt u, dat het van weinig belang is eeuwig in de hemel of in de hel te wezen? Het is uw wijze van sterven, die het onderscheid hiervan zal maken, Pred. 11:3. Zoals de boom valt, zal hij blijven liggen. Er zal nu na uw sterven, geen herroeping van dat vonnis wezen, en ook niet enige verandering van uw staat. En weet ook iemand van u, wanneer het komen zal? Is iemand verzekerd, dan tijd van genade te zullen vinden, om vrede met God te maken, wanneer de ziekte en de dood zelf zullen komen? Zijn er niet menige, met verharding en ongevoeligheid en gewetenverstijvende dommigheid in hun sterven geslagen geweest? Gedenk daarom, dat de dood nadert, en bevlijtig u, om zoiets dikwijls voor uw ogen te hebben.

Om dit gebruik nog een weinig aan te dringen, en de grote onoplettendheid, waarin de meeste mensen leven, alsof zij niet de minste zorg droegen hoe dat ze zullen sterven, te bestraffen.

Want hoeveel grove goddeloze en atheïstische mensen leven er niet, alsof zij gelijk de beesten zouden sterven?

Hoe veel opgeblazen geveinsden zijn er niet, die menen dat het sterven voor hen zeer gemakkelijk zal zijn, en er geen zwaarigheid zal wezen?

En hoe menigeen is er, die menigvuldige schrikken en overtuigingen, bijzonder in het sterven, ontwaar worden; die echter zover niet willen komen, om zich op goede gronden te verzekeren, dat hun ongerechtigheden op Christus zijn aangelopen, en om

daarvan hun grote bezigheid, te maken, dat zij hun verdorvenheid door Zijn genade mochten gedood krijgen, opdat zij in Hem mochten sterven?

En hoe veel zijn er niet, die iets goeds in zich hebben, maar zeer traag zijn en onbekommerd, en die voldoende de dood maar laten komen, zoals hij wil?

Zo zullen wij (aangezien het van zo'n hoge aangelegenheid is) u een indruk daarvan proberen te geven, door een gemeenzame voorstelling van sommige dingen, die zeer gewoonlijk in mannen en vrouwen bij hun sterven plaats hebben. Wij merken helaas! de dood aan, als zeer ver. Maar wij moesten het ons, als nabij, voorstellen, en hem altijd voor onze ogen hebben. En het verzuim van deze vertegenwoordiging van de dood doet de mensen gewoonlijk sterven zoals zij geleefd hebben. En dat is te zeggen, niet goed sterven, en ook niet in de Heere sterven. Er zijn vier gevallen of gesteldheden, die wij het meest gewoonlijk in de meesten van de stervende mensen ontmoeten.

(1.) *Sommigen vinden wij ongevoelig en dom, zonder enige vrees van God, of het acht nemen op hun zielen.* Zij leefden een dom leven, zonder vrees of ontzag voor de majesteit van God, en zo sterven zij ook. Zo stierf de onbeschofte Nabal, zoals hij geleefd had, dom en ongevoelig. Het zou mogelijk tot stichting kunnen zijn, hoewel het een zeer droevige stof zou zijn, als wij eens zouden spreken van de beklaglijke staat van sommige genadeloze mensen, die in het midden van ons sterven. En daarom, leg nu, gedurende uw leven de ongevoeligheid en onoplettendheid af, als u anders niet ongevoelig en onoplettend wilt sterven.

(2.) *Een tweede soort van mensen, die wij ontmoeten, zijn diegenen, die al hun levensdagen lang die goede gedachten van zichzelf maakten, en dat ook daarom met hardnekkigheid, bij hun sterven, tot het laatste toe blijven staande houden, dat alles goed met hen gaan zal.* En, hoewel het handtastelijk te zien is, dat zij zonder alle vereiste gevoeligheid van zonden zijn, en tot het uiterste ontbloot van ware genade, zullen zij toch met vrijmoedigheid staande houden, dat zij heel hun leven lang geloofd hebben, en zij willen hun bedrieglijke hoop niet laten varen, van dat het alles nu in hun dood goed met hen wezen zal. O! mijn toehoorders, meent u dat een goede stand te zijn, zonder gevoelen van zijn zonden te sterven, en met flauwe, laffe, levenloze en ongegronde gevoelens van genade. Schrik daarom voor verwaandheid en bid het af. Maar och! het is moeilijk enigen van u hiervan overtuigd te krijgen; en toch is die verwaande inbeelding een bijzondere hinderpaal, die u terughoudt om in goede ernst tot Christus te komen.

(3) *Een derde soort zijn diegenen, die sterven met enige kleine beschuldigingen, en op zijn best genomen met veel twijfelingen en menigvuldige vrees.* Die in hun leven, hun overtuigingen, en bekommelingen, en twijfelingen hadden gehad, en echter nooit in de weg van God hadden gearbeid, om op een vaste voet te komen in het werk van hun eeuwig welzijn en van hun vrede met God. Zij schrikken voor het sterven. En evenwel moeten zij sterven. Het geloof dat zij hadden, begeeft ze: en de geweldige vrees, die zij voor de toorn hebben, werpt al hun vertrouwen en hoop geheel omver. Want dit is de billijke vergelding van diegenen, die in een onzekere en twijfelachtige staat leefden, zonder een ernstig zoeken naar een volkomen verzekering. Ik sta wel toe, dat deze staat enigszins beter is dan een van de twee vorigen; maar toch is het een kwade en gevaarlijke staat om er in te sterven. De woorden, die men tot zulken spreekt, kunnen hen niet tevreden stellen, of tot enige vastigheid brengen. Want zij hebben weinig

oordeel, of de aanvechtingen zijn sterk en hevig, of de lichamelijke zwakheid neemt geweldig op hen toe.

(4.) *Er is een vierde soort van mensen, die bij zichzelf rechtvaardig zijn, die zichzelf daarom met de hoop van de hemel vleien, omdat ze goede burens waren, en geen mens beschadigden.* Zij waren geen openbare goddelozen, geen dronkaards, geen vloekers, geen sabbatschenders, geen bloedzuigers, enz., maar burgerlijk en eerlijk, en trouw en rechtvaardig in hun handel en in hun beroep. Zij hadden hun gebeden, in hun huisgezinnen en in het verborgene, zij pasten op de ordinanties, enz. En bij hun sterven verzekeren ze zichzelf, uit deze gronden, dat alles goed zal gaan. Wij veroordelen geen waarneming van plichten, dat zij verre. Maar het is een droevige en gevaarlijke staat, als men daar veel op steunt en veel aan vasthoudt in het sterven. Die zichzelf rechtvaardigen, worden door de Zaligmaker ingevoerd, Luk. 13:26,27 als die zeggen: *Heere, hebben wij niet in Uw tegenwoordigheid gegeten en gedronken? En Gij hebt in onze straten geleerd.* Die Hij evenwel van Zich zal wegzenden, als werkers der ongerechtigheid. Ziet eens hoe de opgeblazen en werkheilige Farizeeër, op zulke gronden, als deze zijn, ongerechtvaardigd werd heen gezonden, Luc. 18:11,14. De gewoonte van de mensen, om zichzelf op deze gronden gerust te stellen, doet ze, bij hun sterven, stijf erop blijven staan. En het houdt ze terug van te zien, hoe volstrekt noodzakelijk de toegerekende gerechtigheid van Christus is, en het toevlucht nemen tot die gerechtigheid om er door gerechtvaardigd te worden.

2° GEBRUIK

Het tweede gebruik is van opwekking, om uzelf, uit aanmerking van dit alles, op te sporen, om met meer ernst te denken over het sterven, en hoe dat u in de Heere zult sterven. En tot dat doeleinde zullen wij drie vraagstukken voorstellen; waarop u staat kunt maken, dat u, bij uw sterven, zult gehouden zijn te antwoorden.

1. Denk eens, hoe u aan de bezwaren moet beantwoorden, die de dood gemakkelijk mee zal brengen en waarop zie u zal aandringen om een afdoend antwoord te geven. Waar een onachtzaam leven is geweest, daar zullen vele bezwaarnissen zijn. Ja waar een naarstig leven is geweest, daar zullen zelfs de bezwaarnissen niet ontbreken. Het is uw werk nu om toe te zien, hoe dat u die zult voorkomen of beantwoorden. Ik zal alleen op vijf ervan wat aandringen.

Als bijvoorbeeld dit verwijt voorkomt: u hebt vele goede voornemens en besluiten gesmoord, of de gemoedelijke uitvoering en praktijk ervan opgeschort. Het maken van uw vrede met God hebt u van dag tot dag verschoven en uitgesteld. Hoe zult u daarop antwoorden? Wanneer het geweten begint op te merken en achterom te zien, en te vragen; hoe staan al de zaken? Is ons huishouden, door uw nalatigheid; in wanorde gekomen? Zeg mij, mens, wat is de reden dat u niet al van tevoren uw vrede met God hebt zeker gemaakt? Waarom bent u sloffig gaan zijn, aangaande deze of die plichtbetrachting, als u ertoe geroepen werd, en u er toe werd aangezet? Waarom hebt u nagelaten deze en die begeerlijkheid te doden? Denk, ei, denk eens, hoe dat u zo'n verwijt zult beantwoorden. Wanneer u het sterven niet zult durven wagen, en evenwel niet in staat zult zijn, om het van de hand te wijzen. O, zorgeloze atheïsten, o, verachters van Godzaligheid, bedenk intijds, wat u hierop zeggen zult!

Een ander verwijt zal dit zijn, het geweten zal zeggen: u hebt zich bezig gehouden, met enige ijdele lusten op te volgen, bezig met het opbouwen van een huis, met het

verzamelen van enige goederen of rijkdommen, met het aankopen van zo'n stuk land, enzovoorts, meer dan met de bezorging van uw ziel. Nu wat zullen al deze dingen u baten? En welke vrucht hebt u van al deze dingen, waarover u zich nu schaamt? Waarom liet u uw ogen vliegen, waarom besteedde u zoveel arbeid, waarom verkwiste u zoveel tijd en moeite, voor dat wat niets is, en uw ziel niet kan verzadigen? Welke nuttigheid zullen deze dingen u toebrengen? Er zal tot u gezegd worden: gij dwaas, in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen; en hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn? Wat baat het u, of kan het u, met alle mogelijkheid, baten, als u de gehele wereld wint, als u schade lijdt aan uw ziel? En och! wat zijn er niet al een gronden van zo'n verwijt, in de mensen van deze eeuw? Juist dit zal nog eens, wanneer de dood zal komen, aan de gewetens van velen van u, die mij tegenwoordig hoort, onverdraaglijk zijn, en ze doen knagen, dat u zo begaan en zo zorgvuldig bent geweest aangaande vele dingen; daar u op dezelfde tijd dat ene ding, dat nodig is, hebt achtergesteld en ten enenmale verwaarloosd.

Een derde verwijt, waarvan de grond helaas! zeer algemeen is, zal een zorgeloze, sloffige en luie verbeuzeling en verkwisting van de kostelijke tijd zijn, en verzuiming van het grote werk van de zaligheid, die de bekwame gelegenheden, om het goede deelachtig te worden of te verrichten, zonder enige vorderingen daarin te doen, lui voorbij laat slippen. Wanneer u rugwaarts zult zien, en uzelf zult vragen, wat hebben wij in deze dag van ons gedaan? En het geweten zal antwoorden en zeggen: u was bezig met ijdele samensprekingen, of drinkerijen, of tijdverkwisting, of kaartenspel. U was bezet met helemaal niets, of met nog erger dan helemaal niets te doen. Dan zult u toch tevergeefs uitroepen. O! mochten wij nu zulke kostelijke gelegenheden opnieuw hebben, daar wij zo weinig werk van maakten, toen we ze nog hadden. Wij hebben dertig of veertig jaren in de wereld doorgebracht, en zijn echter nu nog niet meer dan toen wij er eerst inkwamen, van onze zaligheid verzekerd. Maar we hebben veel meer zonden en schuld dan wij toen hadden. Och! zullen sommige zeggen, wij hebben vijftig of zestig jaren geleefd, en toch is er niets van al die tijd goed besteed.

Een vierde verwijt zal zijn de sleur en veinzerijen van de mensen, in het stuk van die godsdienst, namelijk dat zij in de kerk kwamen, om te horen, maar slieden dikwijls, of zwerfden met hun gedachten weg, en droegen in het minst geen zorg, om er enig voordeel bij te doen. Dat zij neerzaten en baden; maar geen ernst daarbij hadden, en nooit uitzagen naar de Geest der genade en der gebeden. Het kan zijn dat zij in hun huisgezinnen of in de verborgen gebeden hebben. Maar als het geweten terug zal denken, dan zal het vinden, dat het alles maar sleurwerk en geveinsdheid was. Dat ze niet wisten, wat het is, met God te verkeren; dat zij niet wisten, en ook niet bezorgd waren om te weten, of hun personen gunstig aangenomen en hun gebeden verhoord waren; dat ze er geen werk van maakten, om bij ondervinding grondige kennis te hebben van het leven en de kracht van de Godzaligheid. O, wat zal dat droevig zijn! En welk antwoord zal er op dit alles zijn?

Een vijfde verwijt zal zijn het misbruik van vele middelen van genade, van vele goedertierenheden en gunsten van God, als daar zijn Sabbatdagen, predikaties, bijeenkomsten, enz. Het geweten zal u zeggen, dat u niet leefde onder een heidendom of antichristelijke duisternis, maar daar waar het zuivere Evangelielicht helder doorstraalde. Dat u de rechte weg hebt kunnen weten, maar niet gewild hebt. Dat u gebruik zoudt hebben kunnen maken van zo'n middel, van zo'n predikatie, van zo'n gezelschap, van zo'n boek, enzovoorts. En dat het veel beter met u zouden hebben

kunnen zijn. Maar dat u het niet deed, en dat u het niet wilde doen. Het geweten zal zeggen: hier was u nalatig, daar was u ijdel. Hier stuitte het u tegen de borst, daar liet u het gehoorde doorvloeien.

En wat kunt u nu op dit alles antwoorden? Er zijn er menige in Glasgow en elders, aan wie deze verwijten zullen voorkomen, of liever de oordelen van God, wegens de zonden waarop deze verwijten zijn gegrond. Als u in de Heere wilt sterven, probeert dan toch, bidden wij om de liefde van Christus, deze verwijten te voorkomen, en ze door een tijdige bekering tot God in Christus en een ernst in de weg van geloof en heiligheid, uitgewist te krijgen. Want inderdaad, de dood zal veel meer en veel andere verwijten met zich brengen, dan de meeste mensen nu bij zich vinden, terwijl ze nog in leven en gezondheid zijn. En die verwijten zullen heel anders prikkelen en bijten, als nu de gauw voorbijgaande, lichtere aandoeningen van overtuigingen wel doen.

2. De andere vraag, die we wilden voorstellen, is deze: hoe zult u beantwoorden aan sommige bijzondere verzoeken, die de dood gewoon is met zich mee te brengen? Want de verzoeken zijn geslepen en fijner, zoals ook de verwijten dan meer schreeuwend en grievend zijn, en de duivel dan meer dan gewoon werkzaam is. En als men de verzoeken maar toegeeft en voor ze inkrimpt, dan heeft hij zijn zaak bijna gewonnen. Och, overweeg eens, hoe u aan deze verzoeken zult beantwoorden. Ik zal alleen maar op deze vijf bleven staan die de mensen gewoonlijk bij hun afsterven bespringen en beklemmen.

De eerste is een verzoeking, om aan de Goddelijke beschikking, waardoor Hij een mens op zo'n tijd en in zulke omstandigheden, wegneemt en van hier roept, tegen te strribelen. Deze tegenstrribeling vloeit enkel uit een onwilligheid van sterven voort. O! als het vijandelijk hart gereed zal zijn, om uit te barsten, in een gramschap tegen God, omdat Hij een mens door de dood komt afsnijden, juist in het midden van zo'n toeleg en ontwerp, dat hij voor zich gemaakt had, of eer hij nog zo'n koopmanschap had voltrokken, of zo'n landgoed gekocht, of zo'n kind bezorgd. En wanneer de duivel op zal passen, om u door deze verzoeking te doen tegenstrribelen, en onvergenoegd te doen worden tegen de Goddelijke beschikking, dan zal het de vrucht verhinderen, van alles wat men dan zou hebben te verwachten. En het zal u van God zo vervreemden, dat u tot Hem niet zult kunnen naderen. En o, wat is dat evenwel geen algemene verzoeking! Zoek toch daarom, in een zachte buigzaamheid en gewilligheid tot sterven, te wandelen. Want als u volhardt, met het ene ontwerp na het andere, en de ene wereldse bezigheid na de andere op te volgen, zonder u op die goede geestelijke gestalte toe te leggen, dan zult u, zoals veel anderen, onvoorziens en plotseling, in het midden van die bezigheden worden aangegrepen, en in een duidelijk gevaar zijn, van door deze verzoeking te worden vervoerd, om het arrest van de dood te weerstreven en u daarover te beklagen, hoewel het u, door bevel van de grote en rechtvaardige Rechter thuiskomt.

Een tweede verzoeking is tot atheïsme. Want als de mensen in atheïsme geleefd hebben, dan bespringt de duivel ze ook in hun sterven, door verzoeken daartoe; om ze de dood te doen verachten, en zichzelf, als vertwijfeld daartegen te verharderen, en met een goddeloze verdoemelijke ongevoeligheid, zichzelf, zoals Agag in de dood te werpen. Hier vandaan is het, dat vele hopeloze zielen, die, zoals zij gedurende hun leven die gedachten van de dood bij zichzelf verachtten, zo ook, wanneer de dood komt, zich daarmee niet bemoeien. Maar die alle vrees afwerpen, en er een soort van

deugd en kloekheid van geest in proberen te stellen. En omdat zij toch moeten sterven, daarom willen ze ook sterven, en willen zelfs niet schijnen de minste bezorgdheid daarover te hebben. Maar meent u, op die wijze, de toorn van God te trotseren, en te durven lachen, wanneer u de beker van Zijn grimmigheid in uw handen krijgt? Het is waar, ik sta het toe, dat het een stuk is van Gods verschrikkelijke rechtvaardigheid, dat diegenen, die in hun leven Hem niet ontzien hebben, omdat ze ook door een merklijk oordeel verhard zijn, zo komen te sterven. Maar dat zal ook daarna door een vervaarlijke ontwaking werden achtervolgd.

Een derde verzoeking is van grote inbeelding en geveinsdheid, die het meeste vat heeft op burgerlijke mensen en sleurbelijders, die nooit konden dulden, dat men ze met de hel gelijk stelde, en nooit konden verdragen, dat zij natuurlijke mensen werden genaamd. Zoals zulken, in hun leven, goede gedachten van zichzelf maakten en geveinsd waren, zo kleeft die verzoeking hen nog aan, en overweldigt ze in hun dood. En zij zullen mogelijk iets of wat van de vertroosting van God, met hun mond spreken, terwijl zij er ondertussen geen gevoel van in hun harten hebben. Ook zo van het geloof in Christus, hoewel zij nooit de wezenlijke werkzaamheid daarvan kenden. En zo willen zij, met geweld, evenals de dwaze maagden, met de wijzen, voortgaan de bruidegom tegemoet, terwijl ze hun lege lampen zelfs tot de dood toe vasthouden. Diezelfde grond van geveinsdheid, die hen in hun leven deed ontveinzen, zal ze, bij hun sterven, om een goede naam te hebben, veel goede woorden doen spreken. Daarom wacht u er voor. Jaagt er niet na, om een naam van godsdienstigheid te krijgen, en maak geen vertoning, om voor iets bijzonders gehouden of geroemd te wezen. Maar zoek oprecht te zijn, en dat inderdaad te zijn, wat u wilt voorgeven te zijn. En wanneer u hierover ooit enig verwijt voorkomt, neem het liever met welgevallen aan, en maak er liever een goed gebruik van, dan dat u het zoudt afschudden. Want, hoewel u al bij de mensen, zonder ontdekt te worden, zoudt kunnen doorgaan; God zou u evenwel uitvinden en ontdekken. En men ziet dikwijls, dat niet weinig van dat slag van mensen zulke ontdekkingen van zichzelf doen, dat een nauwkeurig oog ze genoeg in hun eigen kleuren zien kan. Immers ik zeg u, dat u het hebt aan te merken als een krachtige verzoeking, wanneer de mensen meer moeite nemen, om hun staat met fraaie woorden en vertoningen te vernissen en te overschilderen, dan om wezenlijk voor God te zijn. En wees ertegen op uw hoede.

Een vierde verzoeking is dat men een gedachte maakt van eigen gerechtigheid. Waardoor zelfs sommige vrome mensen, bij hun sterven, meer zijn ontrust geweest, dan door enige andere verzoeking. En het vermag veel op sleurbelijders (zoals de Farizeeën waren) die, zoals zij in een verbeelding van die gerechtigheid leefden, zo bleef die gedachte hen gemakkelijk aankleven, in hun sterven. Zulken zullen gereed zijn, om te zeggen: ik dank God, dat ik mij aan de kerk hield: ik ben met mijn burens nooit onenig geweest, ik handelde trouw en rechtvaardig met alle mensen. Het is Gods goedheid over mij geweest, dat ik mij altijd aan de rechte weg gehouden heb. Ik las, ik bad, ik onderhield de sabbat, enz. Dat deze dingen goed zijn in zichzelf, sta ik graag toe. Maar niet, om er staat op te maken, of daarop, in leven of in sterven, als op de eigen grondslag van zaligheid en vertroosting te steunen. Daarom wacht u ervoor, als voor een verzoeking, wanneer de Satan u ooit schone woorden geeft, ten aanzien van enige van uw waardigheden of verdiensten.

De vijfde en laatste is een verzoeking om te twijfelen, ja om te wanhopen. Ik sta wel toe dat die zo dikwijls niet voorkomen. Maar ondanks dat overmeestert het sommige

mensen, die mogelijk hun leven zeer zorgeloos hebben doorgebracht. En als de dood dan komt, dan zegt de duivel: u hebt God in al uw dagen nooit met ernst gezocht. En nu is de tijd voorbij, de deur is gesloten, en Hij wil naar u niet horen. Dit mag wel door het voorstel van de genade worden beantwoord, maar het heeft geen kracht, omdat zelfs dan de aanbieding van Gods genade van de hand wordt gewezen. Bijzonder als sommige van de zinnen al beginnen te bezwijken en te verdwijnen.

3. De derde en laatste vraag, waar wij u op onderzoeken moeten, is, *wat u meent dat uw gedachten, in uw sterven, zullen zijn?* En dit zal ik al opnieuw in vier of vijf stukken voorstellen.

Wat zult u dan van de wereld denken, van al haar vermakelijkheden, winsten en grootsheid? In gezondheid en voorspoed hebben de mensen grote en hoge gedachten van deze en die ijdelheid, ontwerpen en voornemens. Maar wat zult u denken van alle uitwendige voorspoed en van schuren vol koren, van kelders vol wijn, en van huizen vol overvloed en rijkdom, van hoge standplaatsen, ereambten, gezag en grote naam in de wereld, wanneer de dood u zal komen aanzeggen, dat u dit alles moet laten varen? De ziel zal daarin dan geen voedsel vinden. De heerlijkheid en luister van die dingen zal dan bezwangerd en duister worden. Zij zullen dan hun bloesem en bloem verliezen. De smaak en zoete geur ervan zal dan geheel verdwijnen. Heeft de ondervinding van vele mensen, die eertijds in weelde zwommen, en van rijkdom en eer overvloedten, de waarheid hiervan niet goed bevestigd? Hebben zij dan niet allen gevonden, dat die dingen ijdelheid en kwellend des geestes zijn? Hebben zij niet soms uitgeroepen dat ze zo zijn? Ja dit kan zelfs al voor hun sterven gebeuren, wanneer onder enige zware smart, of ziekte, of enig levend en scherp verwijt van het geweten, al de rijkdom en het vermaak van de mens, en ereambten, zijn geest niet kunnen tevreden stellen?

Wat zullen uw gedachten zijn van de voornaamste gronden, waar u nu uw vrede op gebouwd hebt? Nu kunt u wel voordelige gedachten maken, en aan uw zaligheid geen twijfel slaan. Maar in uw sterven zullen uw gronden nauw gezift worden. En in plaats van een vaste verzekering, zult u dan, om zo te spreken, nauwelijks een zwakke gedachte daarvan kunnen krijgen. In plaats van geloof zult u gemakkelijk twijfels, en voor hoop vrees hebben. Hoeveel zijn er bij hun sterven genoodzaakt geweest te denken, en zelfs wel te zeggen, dat zij zichzelf totnogtoe maar bedrogen hadden? En zullen er niet vele van u, als God het niet verhoedt, ook zo moeten denken en spreken, wanneer u, op de eeuwigheid van het toekomstige, en de rechtvaardigheid van God, eens zult beginnen uw oog te slaan, en bevinden zult, dat vele dingen, waar u op gesteund had, dan de proef niet zullen kunnen uitstaan, of machtig zijn om het gewicht van de zaligheid van uw zielen te kunnen dragen; of de bezwaarnissen te beantwoorden, die ze in tijden van gezondheid, nog enigermate beantwoord hadden. Hier vandaan is het, dat velen op hun sterfbed om een leraar en om gebeden zullen roepen, die weinig werk van hun aanwezigheid, en van die plicht gedurende hun leven hadden gemaakt. En wanneer de leraar komt, zullen zij hem zeggen, dat zij nu niets kunnen doen. En inderdaad, zij kunnen ook niets doen, totdat Gods vrije genade hen het willen en het werken geeft. Maar dit leert u, uzelf te wachten van het tot de dood toe uit te stellen.

Wanneer u uw laatste einde dichtbij zult zien komen, en de dood op uw oogleden zal komen zitten; wanneer de ogen en de oren beginnen te bezwijken, en de eeuwigheid u in het gezicht zal stralen, (want ik veronderstel mensen, die nog altijd het gebruik van

hun oordeel hebben) wat zullen dan uw gedachten zijn? Mogen we ons niet goed verbeelden, dat de gedachten van velen zullen zijn, zoals die van de arme heidense keizer Hadrianus, die zijn verhuizende ziel zo aansprak: *Och arm zieltje, waar gaat u heen?* En denk bij uzelf, wat u dan wel voor één sabbat en voor één enkele predikatie zoudt willen geven. En wanneer de vrienden en de naburen rondom u zullen staan schreien, en u onder een pak van zonden en vrees voor de toorn, alsmede van smetten of ziekte zult liggen zuchten, en u graag nog wat zoudt willen blijven, maar u niet zult mogen, en uw ziel zal moeten heengaan, en u niet één uur uitstel zal worden toegestaan; wat dunkt u dat u dan wel zoudt willen geven, dat u in dat uur werd toegelaten opnieuw te komen, en hier nog een poosje te mogen blijven? En toch is dat uur niet ver van velen van u. Van sommigen geen jaar, van anderen mogelijk geen maand; ja wellicht geen week.

Wat meent u, dat de staat van de ziel zal zijn, wanneer zij uitgaat en uit het lichaam verhuist, en als het vonnis geveld zal zijn, en als legioenen van duivels die ziel naar de hel, de plaats van de pijniging zullen sleuren en wegslepen, die gedacht had naar de hemel te zullen gaan. Wat meent u, zullen de gedachten van zo'n ziel zijn, die de levenstijd van de mens een leraar of iemand anders zou versmaad hebben en aangevlogen, van wie zij hoorde dat die haar met de hel gelijk stelde; wanneer ze dan zo onvoorzien zal aangegrepen en daarheen voort gerukt zal worden? Denkt u, mijn toehoorders, dat er geen zielen in de hel zijn; dat er weinig of geen gevaar lopen van daar voor eeuwig te zullen zijn? Als u geen van beiden loochent; maar het ene en het andere toestaat, denkt u dan niet, dat zij zichzelf oneindig verongelijken, die hun tijd onbezorgd laten doorgaan, en niet ernstig denken aan hun sterven in de Heere? Dit moet het grote oogmerk van alles zijn. Deze lering stelt u nu voor het leven en de dood, de hemel en de hel. Als u in Christus leeft en sterft, dan zult u het leven hebben en eeuwig gelukkig zijn. Maar, als u in uw zonden leeft en sterft, dan zult u ongetwijfeld in plaats van het leven de dood ontmoeten, en zo'n dood als u in de korte opening gehoord hebt. Een dood, die de wijn van Gods toorn zonder vermenging heeft, in de beker van Zijn grimmigheid. U zult pijnigingen in de plaats van het leven vinden; ja eeuwige pijnigingen, zonder de minste onderbreking of verzachting, waardoor u voor eeuwig de allerongelukkigste schepselen zult worden. Is het in het einde niet, denkt u, van uw onuitsprekelijk groot belang, om ernstig over uw leven en sterven in de Heere te denken, eer het sterfuur nog komt?

Laat mij deze ene vraag nog maar aan u voorstellen: wat zullen de gedachten zijn van velen in de hel, die goede waarschuwingen aangaande dit hebben gehad, eer het sterven nog kwam? Velen van u zullen dan, als Gods genade het niet verhoedt, beter deze predikatie in het geheugen hebben, dan u over een dag of twee hierna zult doen. Nu mag u het woord verwerpen en afslaan: maar dan zult u het niet kunnen afwijzen, want het zal op u beklijven, het zal u plagen en pijnigen. *De profeten zullen niet in eeuwigheid leven*, zegt de profeet Zacharia, hoofdstuk 1:5,6. Maar het Woord des Heeren zal in eeuwigheid blijven. Het zal op degenen beklijven, die het veracht hielden. Het zal ze, als het ware, bij de keel vatten en voor eeuwig wurgen. Moge de Heere in genade aan uw harten kloppen, door deze zo belangrijke waarheid; opdat zij ingang mochten vinden! En wacht u toch van ze klein te achten. *Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid. En hun werken volgen met hen.*

3^e preek over Openbaring 14:13

De rampzaligheid van hen die in hun zonden sterven

En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.

Er zijn sommige dingen, waaraan ons zoveel gelegen is, dat wij er niet gauw te veel in kunnen bezig zijn, als wij er naar eis en ernstig, en op een bijzondere manier mee willen werkzaam worden. En daarom worden deze vier dingen, die de laatste van de mens werden genoemd, de dood, het oordeel, de hemel en de hel, zo dikwijls de Christenen aanbevolen als de meest volstandigste onderwerpen van hun zielswerkzaamheden. En onder die alle moet de dood tenminste de allereerste plaats in de volgorde hebben, omdat het de deur is, waardoor men naar het oordeel gaan zal. En zoals de mensen sterven, zo zullen zij ook opstaan, en van de Rechter een volkomen uitspraak en vonnis aangaande hun eeuwige staat te wachten hebben. En de Geest, Die onze tekstwoorden hier inlast, om Johannes en de lezer een beetje van het opvolgen van de leidraad van de geschiedenis af te wenden, stelt er een aanprijzing bij, en geeft te kennen, dat er geen nadeel voor Zijn volk zal zijn, wanneer zij enige ernstige overdenkingen daaraan besteden.

Het laatste waar we tevoren van spraken, was een lering, uit de woorden zoals ze liggen, namelijk *dat zij, en zij alleen zalig zijn, die in de Heere sterven*. Eer dat wij nu de voornaamste gebruiken van deze lering verder gaan vervolgen, zullen wij een woord spreken, over wat hierin klaar ligt opgesloten. En dit bestaat eigenlijk daarin, dat, *zoals diegenen zalig zijn, die in de Heere sterven, zo zijn die tot het uiterste rampzalig, die buiten Hem, in hun zonden sterven*. Want als men het ene vaststelt, dan ligt het andere erin opgesloten en wordt verondersteld. En dan kan het goed uit de voorgaande lering volgen als een gebruik. Alhoewel het klaar in de woorden zelf ligt opgesloten, en u allen het sterven in Christus krachtig aanprijst, en ook dienen kan, om u aan te sporen, om met ernst naar de verzekering hiervan te staan. En daarom, wij vermanen, wij bidden en betuigen u, dat u het achten wilt dat het van uw belang, ja van uw hoogste belang is. Het is tot u, dat wij spreken, mannen en vrouwen, en niet tot de muren, tot het hout en de stenen van deze vergaderplaats. Slaap niet, en laten uw zielsgedachten niet afzwerven en verstrooid worden. Want wij staan woorden van waarheid te spreken, waarvan velen van u de waarheid mogelijk al te laat zullen ondervinden.

In het vervolgen van deze lering zullen we in het kort iets zeggen, om de beide takken ervan op te helderen. En dan zullen we tot het gebruik zelf overgaan.

De eerste tak is, *dat er velen zijn, die niet in Christus sterven*. Dit ligt klaar in de woorden opgesloten. Het wordt aangemerkt, als iets zeldzaams, dat er onder de uitbreiding van het Evangelie, na de opkomst van het antichristelijk rijk, nog mensen gevonden worden, die in de Heere sterven. Zo zeldzaam nu als zo'n mens is, zo zalig is hij ook, die in Hem sterft.

De tweede tak is, *dat zij (ze mogen dan zijn wie zij zijn) die niet in Hem, maar buiten Hem in hun zonden sterven, tot het uiterste onzalig sterven*. Wij zullen het eerste eens gaan bewijzen, en dan een weinig tot opheldering van het tweede zeggen.

1. Wat het eerste aangaat, *dat er velen zijn, die niet in Christus sterven*, blijkt uit Matth. 7:13,14 en Luk. 13:24-27. Matth. 25:41. Deze drie dingen zullen het dan ten overvloede bevestigen.

De duidelijke woorden van de twee bijgebrachte plaatsen, waar Christus van de hemel spreekt, dat hij, om erin te komen, een smalle weg en een enge poort heeft, zodat er weinigen ingaan. En van de hel en het verderf spreekt Hij, *dat die een wijde poort en een brede weg hebben, waar velen door ingaan*. En wanneer Hij van de dag van het oordeel spreekt, dan zegt Hij, dat er velen tot Hem zullen komen, in die dag, en tot Hem zeggen: *Heere, Heere, doe ons open, tot welke Hij zeggen zal: ga weg van Mij, ik heb u nooit gekend, en dat Hij de bokken aan Zijn linkerhand zal zetten, en ze wegzenden naar het eeuwig vuur, dat voor de duivel en zijn engelen bereid is*. Deze teksten spreken niet slechts van zulken, die buiten de kerk zijn; maar ook (zoniet voornamelijk) van vele uiterlijke belijders, ja, zelfs van zulken, die in Zijn Naam predikten. En evenwel geeft Hij te kennen, dat zij niet in Christus zullen sterven.

Indien u maar acht wilt geven op de gewoonlijke samenhang tussen het leven van de mensen en hun sterven, dan zult u bevinden, dat het gedrag van het grootste deel van de mensen duidelijk doet zien, dat zij niet in de Heere sterven. Want (zoals wij reeds hebben aangetoond) de mensen moeten eerst in Christus zijn en leven, eer dat zij in Hem kunnen sterven. Wij zeggen niet, dat zij allen zoveel jaren in Hem moeten zijn en leven, eer dat zij in Hem kunnen sterven, maar dat zij enige tijd in Hem moeten zijn, eer zij in Hem kunnen sterven. En dat zij in Hem leven moeten, en enige daden en levenswerkingen van een geestelijk leven, van het leven van het geloof in Hem moeten voortbrengen, al was het maar enige woorden, tot eer van God, en stichting van anderen, of enige zuchten, en klachten en oogwendingen naar Hem, zoals we in de moordenaar aan het kruis kunnen zien, hoewel zijn tijd zeer kort was. En als dit zijn en leven in Christus het sterven in Hem moet voorgaan; wanneer we het dan eens vergelijken met het grootste gedeelte van uw leven, o! wat een droevig voorteken zal het maken van wat waarschijnlijk uw manier van sterven wezen zal? Hoeveel zijn er onder u, die nog in de duistere natuurstaat leven, en nooit wedergeboren zijn geworden? Indien ik de levenswijzen van de meesten, in hun soorten, wist te schiften, ik zou het bewijs er wel van kunnen geven. Want

hoe velen leven er als atheïsten, die God in het geheel niet aanroepen, Zijn vrees achter hun rug werpen, en het gebed van Hem onthouden. En gelijk zulken leven, zo sterven zij voor het grootste deel, of zorgeloos of hopeloos.

Hoe velen leven in een sleur, en wisten nooit, wat het te zeggen is, het vlees te kruisigen, met zijn bewegingen en begeerlijkheden, of die het in oprechtheid, nooit op de kracht van Godzaligheid gezet hebben. En toch zegt de Geest, Rom. 8:13: *Indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven: maar indien gij door de Geest, de werkingen des vleses doodt zo zult gij leven*. Als de genade niet in het hart is, en in het geheel zich in de wandel niet zien laat, dan kunt u geen gegronde verwachting hebben van in Christus te zullen sterven. Als iemand niet wederom geboren is, hij kan het koninkrijk Gods niet ingaan. Zo is de grote hoop van mensen gesteld, en hiertoe behoren al diegenen, die leven en sterven zoals ze geboren waren, en naar geen ander leven zoeken, dan wat zij met zich in de wereld brachten.

Hoe velen zijn er niet, die enig uitwendig vernis en schildering hebben, en toch van binnen het wezenlijke van de godsdienst missen? Zodat ze met God spotten en voor de mensen huichelen. Het zijn zulken, die de Zaligmaker aanspreekt, Job. 8:21 en die Hij

aan zegt, dat ze in hun zonden zullen sterven. En over dit slag van mensen heeft Hij menig wee uitgesproken.

Zijn er niet velen, die zonder het geloof in Christus leven? Zonder dit kunnen zij onmogelijk God behagen, hetzij in leven of in sterven. En zonder dit zullen ze, als ze in die staat blijven, verdoemd zijn. Want zo zegt de Heere, Joh. 3:18: *Die niet gelooft is alreeds veroordeeld*. Nu, wanneer al deze soorten eens aan een kant gesteld worden, dan zullen er maar zeer weinig overblijven. Dit alles bewijst dan de waarheid van het stuk ten overvloede, en doet het zien, dat er maar al te goede grond is, om te denken, dat er velen, en wel zeer velen zijn, die niet in Christus sterven.

Een derde grond om deze droevige waarheid vast te stellen, kan genomen worden van de gewoonlyke manier waarop de meeste mensen sterven, en uit de tijd naar de eeuwigheid overgaan. O! hoe velen sterven er gerust, dom, en (zoals wij tevoren zeiden) ongevoelig; en niet meer aangedaan met de gedachten van de onsterfelijkheid van hun zielen, alsof zij in het geheel geen zielen hadden? Hoe velen sterven met een verwaand vertrouwen? Hoe velen bouwen hun geloof van goed te zullen sterven op verkeerde gronden? Hoe velen sterven in twijfeling, terwijl ze niet weten, wat er van hen worden zal? En hoe velen sterven er in wanhoop? Zodat er helaas, maar weinigen onder ons zijn, die hun ogen sluiten, zoals mensen moeten doen, die in Christus sterven. En hoewel wij ons wel het oordeel over bijzondere personen, ofwel het veroordelen van ze, ten aanzien van hun eeuwige staat niet meesterachtig willen aanmatigen; blijkt ons echter uit al deze, dat het niet zeer gewoon is, in de Heere te sterven.

2. Wat de tweede tak van de lering betreft, te weten *dat diegenen die buiten Christus in hun zonden stierven, in een uitermate grote rampzaligheid sterven, die is even klaarblijkelijk*. Want zoals de zaligheid van degenen, die in Christus sterven, onuitsprekelijk groot is, zo is ook de rampzaligheid van degenen die niet in Hem sterven, onuitsprekelijk groot. Want zij zijn van God en van alles wat goed en heilzaam is, verwijderd en uitgesloten. En ze zijn aan Zijn gramschap, en heet grimmige toorn en allerstrengst vervolgende gerechtigheid voor altijd onderhevig. Wij zullen het alleen maar eens, in deze twee algemene stellingen, aanwijzen.

Ze zijn vervreemd en uitgesloten van het grootste geluk, dat men zich verbeelden kan. En wel ten opzichte van al zijn trappen.

Zij zijn besloten en onderworpen aan de grootste ellendigheid die men zich kan voorstellen, en wel op dezelfde manier ten opzichte van al zijn trappen.

1. Ik zeg dat ze zijn uitgesloten van het hoogste geluk, dat is te zeggen van de goddelijke gemeenschap, die toch eigenlijk het hoogste goed is. Zij zijn uitgesloten van met het Lam, met de verheerlijkte engels, en heiligen te verkeren. Ze zullen niet één enige heilige in hun gezelschap hebben. En ook zal er onder al die duizenden in de hel, niet de minste blijk van Gods liefde werden bespeurd. Niet één druppel koud water zal er zijn, om de tong van één van degenen, die in de vlam smart zullen lijden, te verkoelen. Zij liggen onder een oordeel dat zonder de minste matiging van barmhartigheid is; en dat voor altijd, zonder enige tussenpoos. Zij zullen nooit de minste schemering van het licht zien, en ook niet de minste staking of verzachting van hun smart genieten. Zij zullen dag of nacht geen rust hebben. En wat dit alles nog verzwart, zelfs tot het allerhoogste en alleruiterste, is dat ze geen uitkomst of hoop van uitkomst zullen hebben. Maar dat ze in de uiterste hopeloosheid, onder een smart,

die ze eeuwig zullen moeten gevoelen, blijven liggen. Het zou nog enige verlichting aan de verdoemden in de hel geven, als hun smarten maar voor enige duizenden jaren mochten duren. Zoals de arme Spira zei, dat het hem nog enige vertroosting zou gegeven hebben, als de hel voor twintigduizend jaar had mogen zijn. Maar zij is voor eeuwig.

2. En geven wij eens acht op de andere stelling. Ze zijn immers in deze hopeloze toestand, onder de allergrootste ellende. Ze drinken voor eeuwig van de wijn van Gods toorn, zonder dat de beker van Zijn grimmigheid door enige vermenging, werd gematigd. Deze beker zal dan tevens hun spijs en hun drank uitmaken. En hun gezelschap zal de duivel en zijn engelen zijn. Och, dat we recht ernstig mochten zijn, onder het spreken en horen, en onder het overdenken van deze dingen. De ongelijkheden en de tussenafstand zijn hier tevens groot en tot ontzetting. In plaats van deel te hebben aan de heerlijkheid van God, van Christus en van Zijn engelen, te moeten delen in de pijnigingen van de duivel en van zijn engelen. Als dat een zeer kwade, ja de allerergste toestand voor een mens is, dat hij vijandschap heeft tegen de allerhoogste God, dat hij die God tot een Tegenstander heeft, Die in eeuwigheid niet met hem te verzoenen is, Die Zijn twist op het hevigste zal twisten; hoewel dit gebeurt zonder enige driftigheid in God; maar evenwel met een wonderlijke vervaarnis in de mens, die zo geplaagd zal worden. Het kan waarlijk niet ten volle worden uitgedrukt, hoe onbegrijpelijk kwaad en ongelukkig de bestand wezen zal van degenen, die buiten Christus sterven. En ook niet hoe groot het gevaar is, waarin velen van u zich, in dit opzicht, bevinden.

1° GEBRUIK

Het eerste gebruik hiervan is, om u te vermanen, dat u toch niet denkt, dat het van een kleine en lichte aangelegenheid voor u is, hoe u sterven zult of, dat het een zaak is die uw ernstige en moeilijke pogingen niet waard is, om er op goede gronden van verzekerd te mogen zijn dat u in Christus zult sterven. Als er veel aan gelegen is de hemel te verwerven en de hel te ontgaan, in de nabijheid van God, en niet in die van de duivel, voor eeuwig te zijn, liefde tot God en niet haat tegen Hem voor eeuwig te hebben, de liefde van God tot u, en niet Zijn haat tegen u voor eeuwig te ondervinden (want de dood maakt de balans in al deze dingen) zet u er dan toch, zet uzelf er toe, om het ene te verkrijgen, en het andere te ontgaan. En daar is geen middel om daartoe te komen, dan door in Christus te zijn, te leven en te sterven.

2° GEBRUIK

Het tweede gebruik dient bijzonder, om die ongevoelige zorgeloze menigte te overtuigen en te beschamen; die slechts een algemene geloofsbelijdenis van deze dingen doen, en echter tot het uiterste zorgeloos zijn, om deze allerbelangrijkste vraag, klaar en onderscheiden, en overtuigend en afdoend bij zichzelf beantwoord te krijgen, of ze ook in de Heere zullen sterven. Er zijn er zeker velen onder u, die zichzelf, wanneer uw zielen eens verhuizen zullen, aangaande dit stuk, tot het uiterste zullen bedrogen vinden. Och! of wij de beklaglijke staat van velen van u genoeg beklagen en bejammeren konden; die zo ongevoelig, zo dom en onverschillig zijn, dat, wat u ook van het toekomstige leven en van de noodzakelijkheid van uw vrede met God, te maken door Jezus Christus, werd gesproken, het is, alsof het tot zoveel slakken en stenen was gezegd, zonder dat het enig nuttig uitwerksel op uw gemoederen heeft gehad. Want wie toch van zo velen van u doet afstand van zijn goddeloosheid en sleurdienst, en geveinsdheid, en zorgeloosheid? Wie verbetert er door de genade iets

van zijn misslagen en gebreken? Of wie zet zich zorgvuldiger en ernstiger, om die grote les te leren van in de Heere te sterven? Het slaperige, trage en grove verzuim van al deze dingen, vordert van u, dat u vooruit ziet, en staat maakt van nog veel doordringender, en smartelijker, en droeviger verwijten, bij uw sterven en verschijnen voor Gods geduchte vierschaar te zullen moeten gewaar worden.

VRAAG

Maar hier zal wellicht iemand vragen: wat is de reden dat er zo velen buiten Christus sterven? Hoe kan dat wezen, omdat ze daarin geen geluk, maar zo'n menigvuldige, en zo'n grote ellendigheid zullen vinden? Waar komt het vandaan dat er zo velen die ene weg van buiten Hem te leven en te sterven, inslaan, en er zo weinig de andere weg verkiezen van voor Hem te leven en in Hem te sterven? Deze vraag in het lange en brede te beantwoorden, zou ons verder heen leiden, om ook tevens redenen te geven, waarom de mensen het doen van Godzaligheid schuwen en vermijden, en onheilig willen zijn; waarom ze het Evangelie versmaden en de wereld en haar begeerlijkheden omhelzen. Maar om die algemene dingen daar te laten, zullen wij een woord of twee meer in het bijzonder, en dat nader hiertoe dient spreken, namelijk waar vandaan het zijn mag, dat er zo weinig in de Heere sterven?

1. De eerste reden is deze, omdat het geloof van die algemene waarheden, dat er een hemel en hel, een eeuwig leven en een toekomstend oordeel is, door de grootste menigte van de toehoorders van het Evangelie moeilijk wordt aangenomen. Ja zelfs het geloof van hun eigen sterven, in het bijzonder, (hoewel zij weten dat zij sterven zullen, en hoewel de dagelijkse ondervinding hen dat leert) zinkt niet op hun harten neer. Waar zijn ze toch, die recht werkzaam en met een bijzondere toepassing op zichzelf geloven, dat zij zullen sterven en voor het oordeel komen, en dat zij na hun dood, in een eeuwig onveranderlijke staat zullen gesteld worden? En als dit niet recht geloofd wordt, dan is (om de woorden van de apostel, 1 Kor. 15, te gebruiken) *onze prediking ijdel, en ijdel is uw geloof*. Dat deze dingen niet inderdaad geloofd worden, hebben wij tevoren al aangeduid, wanneer wij over deze woorden begonnen te spreken. En de levenswijze van de meeste mensen bewijst het onweersprekelijk. Want hoewel zij allen met de mond belijden, dat zij geloven, dat ze zullen sterven; waar zijn zij evenwel die zich in de grond niet voorstellen, dat zij deze dag zullen uitleven, of de volgende, of de daarop volgende dag, en zo verder? Zodat het in de zaak zelf hierop uitkomt, dat zij zich aanstellen alsof zij hier altijd zouden blijven leven. En dit is een wortelkwaad of een kwade wortel die vele zielen naar het verderf brengt. De meeste mensen zijn gelijk aan hen, die in de dagen van Noach waren, waarvan gezegd werd, dat ze waren etende, en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende. En ze laten de ene dag komen, en de andere gaan, totdat de dood komt, en ze verrast, eer zij erover gedacht hadden. En dan zijn zij, op de eerste gedachten en verschijning van die dood verhaast, en, om zo te spreken, overhoop geworpen. Als de mensen ernstige gedachten maakten, over de dood en het oordeel, en zij hun bijzondere rekening, die zij met God zullen te doen hebben, opmaakten, en als ze deze dingen inderdaad geloofden, zou het dan wel mogelijk zijn, dat zij zichzelf zo zouden kunnen verheugen, in hun zondige lusten en vermakelijkheden, en hun genegenheden zo aan deze tegenwoordige wereld zouden hebben vast gekoppeld? Zeker niet. De gedachten van de dood en van het oordeel zouden gal en alsem in deze dingen brengen, en ze bitter maken.

(2) Een tweede reden kan men bijbrengen van de grove misvattingen van de mensen, aangaande de juiste wijze van sterven. Ze menen dat het sterven in de Heere heel wat

anders is, dan het in werkelijkheid is. Want, zoals de mensen alle andere plichten verkeerd begrijpen, zo doen zij ook deze. Zij nemen dat voor bekering, voor geloof en heiligmaking, dat in waarheid geen bekering is, en geen geloof, en ook geen heiligmaking. En zo nemen zij dat ook voor sterven in de Heere, dat niet is in Hem te sterven.

En hier zullen wij twee of drie dingen aanroeren. Wij oordelen, dat velen die nemen voor een sterven in de Heere, en waarin zij evenwel het spoor zeer bijster zijn.

Ze denken, dat, als zij sterven kunnen, zonder enige ergernis of bekende zonde, of zonder beschuldigingen, of, als zij maar hun voordelige gedachten, en goede opvattingen van zichzelf, tot hun graf toe, zullen mogen behouden (alsof het genoeg was dan eens te zeggen: *Heere, Heere, doe ons open.*) En zo maar stil en gerust mogen heen trekken, zoals die, waarvan in Psalm 73:4 gesproken werd, die geen banden hebben, tot de dood toe. Dat zij dan, zeg ik, wel genoeg zijn en goed sterven. Maar dat is een grote misslag.

Zij denken ook dat zij goed sterven, als zij sterven met een soort van hoop dat het goed met hen zal zijn. En daar zullen zij stijfhoofdig voor strijden. En wanneer Christus komen zal, en hen aanzeggen, dat zij bedrogen waren, zullen ze Hem nauwelijks geloven. Maar veeleer zullen ze als het ware inbrengen, dat Hij Zich vergist heeft, en dat zij die lieden niet zijn. Wat, wat? hebben wij niet in Uw tegenwoordigheid gegeten en gedronken? Hebben wij U niet op onze straten horen prediken? Hebben we niet menige predikatie en Avondmaalsviering bijgewoond? Wij hebben altijd een goede hoop op God gehad, en hoe zouden wij nu voor de dood gaan vrezen? O! wat sterven de mensen, met een sterke inbeelding van zichzelf? En dit is een andere misvatting.

Sommige menen dat, als zij maar sterven kunnen na enige gebeden en overtuigingen, en wat zij menen dat bekering is, dat dan alles goed zal zijn. In waarheid, deze dingen, als zij maar wezenlijk waren, zouden goed zijn. Maar hoe menige is er niet, die daarin braaf de huichelaar speelt? Niet weinigen zijn er, die zich verbeelden de genade van de bekering te hebben, omdat zij enige droefheid hebben over de zonde, of enige kleine benauwdheid over enige beschuldigingen, die evenwel niet de verdorvenheid van hun natuur, en ook niet de twist, de God daarover, met hen heeft, ernstig ter harte hebben genomen, en ook nooit tot Christus de toevlucht namen; maar in hun vlag van vleselijke droefheid heengaan. En dit is nog een andere grote misvatting.

Sommigen maken voor zich een vorm van godsdienst, naar hun eigen zinnelijkheid. En als ze maar een burgerlijk leven leiden, onder de mensen, en enige uiterlijkheid van godsdienst omtrent God in acht nemen, dan denken ze, dat ze in goede staat genoeg zijn. Hoe vele zijn er zulke mensen, die hun nek in de dood zullen breken? O! droevige misvatting.

(3.) Een derde oorzaak, waarom de mensen niet in Christus sterven, zal deze zijn, dat er velen zijn, die wel rechte gedachten en bevattingen van het goed sterven hebben; maar die er nooit ernstig hun werk van maken, om ze tot gebruik te brengen. Zij zoeken hun levenswijze niet aan hun licht te doen beantwoorden, Zij nemen metterdaad, hun eigen licht gevangen, wanneer zij er een wacht van verdorven begeerlijkheden rondom zetten. Want, of zij nemen een onbepaalde vrijheid aan zichzelf, ten opzichte van enige bijzondere begeerlijkheid of zonde. Of ze nemen hun vrijheid, voor deze of gene tijd. En als die tijd daar is, dan zijn zij zogenaamd voornemens om zo'n begeerlijkheid te laten varen, en over het sterven te gaan denken. Maar nu willen ze het nog niet laten varen, en ook zichzelf niet tot sterven bereiden. Zij moeten nog eerst noodzakelijk hun huisgezin in zo'n staat hebben gebracht. Ze

moeten eerst hun kinderen, of zo'n kind bezorgd hebben, en in staat gebracht. Ze moeten deze of die bezigheid nog eerst tot een einde brengen; zonder eens te weten of in overweging te nemen, dat dit hen verstokt, en zij daardoor dagelijks hoe langer hoe meer aan die dingen worden verslaaft. En dat het oordeel hen onvoorziens kan overvallen, eer dat hun tijd, die zij zich gesteld hadden, is verschenen. Er zijn er velen, die niet ontkennen zullen, dat er een nauwkeurige wandel van heiligheid vereist wordt. Maar zij besluiten niet; ze kunnen zichzelf geen meester worden, om aan het werk te gaan. En zij zijn gelijk aan die boze en sloffige dienstknecht, die, omdat zijn heer vertoefde te komen, aan het eten ging en aan het drinken, en zijn tijdverdrijf te nemen. Doch zijn heer komt in een uur als hij hem niet verwacht had, en de dienstknecht niet op zijn hoede was, en de heer zijn deel onvoorziens met de geveinsden stelde. Ach, is het zo niet met het meeste gedeelte van de mensen? Als zij aan een bepaalde ziekte zijn ontkomen of een bepaalde tegenspoed zijn te boven geraakt, dan denken zij dat Christus nu nog wel wat langer zal wachten. En daarom stellen ze het werk altijd uit, totdat het te laat wordt.

(4.) Een vierde oorzaak zal deze zijn, dat er weinig zijn, die zich met ernst bezig houden met die dingen, die het sterven aangaan, of overdenken, wat hun eigen geval, bij hun sterven, zal zijn. Weinige, zeer weinige oordelen in geweten, dat ze verplicht zijn, zichzelf te onderzoeken, en hun wegen die ze gewandeld hebben in overweging te nemen. En daarom kennen zij hun gevaar niet. En onder de veelvoudige voordelen van het zelfonderzoek, is dit een bijzonder nuttige vrucht, dat het de mens, door Gods zegen, merkkelijk in staat stelt, om in de Heere te sterven. Daar, integendeel, wanneer het verzuimd wordt, de zielen altijd in een geruste slaap werden gehouden, de rekeningen ongezuiverd en onvereffend blijven liggen, de mensen zowel niet hun gevaar, alsook niet de noodzakelijkheid van het geneesmiddel onderscheiden kennen; al hun gebeden op de gok zijn, en op goed geluk (om zo te spreken) aangaan. En daarom kunnen ze zichzelf ook in niet één plicht, waarin zij bezig zijn, getroost vinden. Wij noemen deze dingen niet slechts, opdat u ze weten zoudt; maar opdat u ze beschouwen zou en dat u er ook enige besturing en plichten, tot uw inachtneming, uit zou leren trekken.

3° GEBRUIK

Nu komen we tot een derde en voornaam gebruik van de algemene lering. Omdat het sterven in de Heere van zo'n aangelegenheid is, dat er een eeuwige gelukzaligheid van afhangt, daarom schik toch een ieder van u zichzelf, om zo'n levenswijze te gaan houden, dat u, wanneer de dood komt, in de Heere mag sterven. Als u ooit dat geluk probeert te bereiken, en die ellende te ontgaan, waarvan gij gehoord hebt, houd dan, zeg ik, zo'n levenswijze, dat u de dood, in Christus, mag vinden.

Om dit een weinig op te helderen en aan te dringen, zal ik een woord over deze drie dingen spreken.

Zullen wij nog wat nader zien, *wat het sterven in de Heere is.*

Zullen wij enige regels of besturingen opgeven, waarvan al diegenen, die, in de hoop van in de Heere te sterven, een gegronde troost willen vinden, hun gebruik hebben te maken, en volgens welke zij zich in hun leven hebben te gedragen.

En dan zullen wij de noodzakelijkheid aanwijzen, die er is, om deze besturingen aan te nemen, en volgens die te wandelen; als men anders die vertroosting wil genieten, die zulken deelachtig worden, die in de Heere sterven; en om zoiets ook spoedig, zonder uitstel of verkwisting van tijd, te doen.

1. Wat het eerste aangaat; daar zullen we ons niet lang mee ophouden, omdat we daarvan reeds tevoren iets hebben aangeroerd. Wat wij er nu nog van hadden te zeggen, zullen wij kort tot deze twee dingen samen trekken.

Enige dingen, die bespeurd worden in de aandoeningen die een mens vergezellen, die in de Heere sterft, of in enige eigenschappen die daarmee samengaan.

Iets van de gronden waar deze aandoeningen uit voortvloeien.

A. Aangaande het eerste; er zijn deze drie eigenschappen, die met het sterven in de Heere gepaard gaan; die uitermate wenselijk zijn.

Een gewillig en vrolijk sterven, wanneer men niet naar de dood gaat, als naar een kerker, maar als door een galerij, naar een paleis. Het is zo te sterven als de oude Simeon deed, Luk. 2:29. *Nu, zegt hij, laat gij Uw knecht gaan in vrede, naar Uw woord.* Hoewel de dood de koning der verschrikkingen is, Simeon haast er evenwel naar toe. Of het is een sterven, zoals Paulus stierf, die een begeerte had, om ontbonden te worden, en met Christus te zijn, als dat hem verreweg het beste was.

Het is een sterven, met een heilig vertrouwen en vrijmoedigheid, niet met vrees, of verschrikking, of benauwdheid, twijfelachtig disputerend wat er van worden zal. Maar dat met vrijmoedigheid verzekerd is van een inwoning van de hemel. *Wij weten, zegt Paulus, 2 Kor. 5:1,2, dat, wanneer het aardse huis dezes tabernakel gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig, in de hemelen. Want ook in dezen zuchten wij, verlangende met onze woonstede, die uit de hemel is, overkleed te worden.* Zodat hij vertrouwt, dat, met zijn sterven, zijn geluksstaat eerst, als het ware, zijn aanvang nam. Het sterven in Christus doet een mens zichzelf kloekmoedig tegen de dood en al zijn verschrikkingen verzetten.

Het is niet alleen in vrede en gerustheid te sterven, maar met een welbehagen en een vergenoeging; en wel in zoverre, dat de ziel, als zij haar wens mag hebben, niets meer zou begeren dan zo te sterven. Zo'n mens murmureert niet en beklagt zich niet, dat hij, uit een volle rijkdom, uit een fraaie gemakkelijke woning, van vrienden en nabestaanden, van eer en aanzien in de wereld, enz., werd weggenomen. Maar hij sterft voldaan en ten volle vergenoegd met zijn recht op de hemel, en ogend op zijn schone erfenis daar boven. Dit kunnen wij in David zien, wanneer hij zoetvoerig opzong, 2 Sam. 23:5: *Hier is al mijn heil en al mijn lust.* En daarom wil hij, Psalm 23:4, bemoedigd door het dal der schaduw des doods gaan, en geen kwaad vrezen, omdat de Heere met hem was. En inderdaad, het is geen kleine zaak op deze drie wijzen te sterven, gewillig en vrolijk, vertrouwend en vrijmoedig, en met rust en genoegen, en voldoening.

B. Maar ten andere, de gronden waar deze drie dingen uit voortvloeien, beantwoorden hier voornamelijk aan de vraag. Want het is geen gemaakte gewilligheid, en ook geen natuurlijke vermetelheid of mannelijkheid van geest, en ook niet een vleselijke zorgeloze vrede, en een gerustheid, die uit ongevoeligheid ontstaat. Maar het is een gewilligheid, een vrijmoedigheid en gerustheid, die uit deze drie vruchtbare gronden voortvloeien.

Uit een vrede met God, door Jezus Christus, omdat de ziel waarlijk haar toevlucht tot Jezus Christus genomen heeft, en zichzelf aan Hem aanbevolen. Het geloof zegt, dat het een goed, een veilig, een wel geordineerd en eeuwig verbond is. En zo berust de mens erin, en heeft vrede.

Uit een goed geweten, dat een goed getuigenis geeft, dat een uitnemende grond is, om ermee voor Gods oordeel te kunnen verschijnen. Het getuigenis, zeg ik, van een goed

geweten, hetzij dan ten opzichte van de vlijt in een onbestraffelijke wandel, of als de mens al, in dit opzicht, zo'n goed geweten niet heeft, maar vele misvattingen en ook vele beschuldigingen daarover bij zichzelf, heeft echter een gelovige ziel daarin een goed geweten, dat zij zich besprengd vindt met Jezus' bloed, waardoor al haar struikelingen en afwijkingen zijn vergeven. Waarbij ook ingesloten is een goed geweten van oprechte pogingen tot het in acht nemen van heiligheid.

De derde grond is een levende en onderscheiden gestalte van de geest, waardoor het geloof, in datzelfde moment, zich werkzaam vindt aangaande Christus en de eeuwige verbondsgoederen, zelfs in de dood, die de ziel nu zo direct tegemoet ziet.

We willen niet zeggen dat er niet enig onderscheid tussen deze drie gronden is. De eerste daarvan is eenvoudig en volstrekt noodzakelijk in een van de twee voornoemde opzichten. De derde zal juist niet altijd noodzakelijk zijn (want een gelovige zou, in de verwarring van een hete koorts, in een soort van zwaar ongemak of een verdovende geraaktheid kunnen sterven) evenwel moet er altijd naar gestaan en gezocht worden, met onderwerping aan Gods heilige wil. En het doet veel toe tot het vertrouwen en de vertroosting van de gelovige, enige tegenwoordige werkzaamheden van het geloof, aangaande Christus en het verbond der genade, op een onderscheiden wijze, te mogen bevinden.

Nu stel ik vast, dat dit zo'n aangename toestand is, om er in te sterven, dat er niemand van u is, of u zou wensen daarin ook te mogen zijn, wanneer u sterven zult. Maar ik moet zeggen, dat het grootste gedeelte de rechte weg niet in slaat, om er toe te komen.

En daarom, laat ik nu een weinig zeggen van de regels en besturingen, waarnaar u noodzakelijk, met alle ernst en in de kracht van Gods genade, moet proberen te leven; en zonder welke u zichzelf deze vertroosting in de dood en de daarop volgende zaligheid, met geen goedgegrond vertrouwen, zoudt kunnen beloven. En om hierin op de helderste wijze voort te gaan, zal ik

eerst met een woord dat aanwezig, *wat de wijze niet is van in de Heere te sterven*.

En dan zal ik u ten andere wat breder voorstellen de weg die u hebt te bewandelen, om zo'n wenselijk uiteinde te mogen bereiken.

A. Vooreerst dan is dat de manier niet van *in de Heere* te sterven, dat

men sterft in een uiterlijke gerustheid, en met al onze vrienden rondom ons, of in een soort van kalmte, met weinig smart of ziekte. Vele heidenen, veel vleeselijke en burgerlijke mensen, en veel huichelaars, zijn op die wijze gestorven. Dit is maar iets dat algemeen en uitwendig is. En velen kunnen zo gerust neer glijden, en glijden ook metterdaad zo neer in de kuil.

Verder bestaat het daar niet in, dat men zichzelf veel ophoudt met goede wensen en begeerten, om zo te sterven, ja ook niet in enige hoogachting voor het sterven in de Heere. Het is inderdaad voor zover goed, dat men het wenst, en er naar verlangt, en er een hoogachting voor heeft. Maar Bileam, die een zeer ongelukkige uitgang, en een zeer ellendig einde had, kwam ook wel zover, Num. 23:10. En evenwel is dit een groot gedeelte van de godsdienst van vele mensen, ja zelfs het allergrootste gedeelte daarvan; om het nu en dan eens te prijzen, als zij in goede gedachten zijn.

En ook is dat niet de weg van in de Heere te sterven, dat men enige koele sleurgeden heeft, om zo te sterven, en (zoals men gewoonlijk zegt) goede vrienden met God te zijn. Er zijn geen mensen zo genadeloos, of zij willen liever (omdat ze zien, dat ze toch de wereld moeten verlaten) in de hemel dan in de hel zijn, en zullen gemakkelijk enige algemene begeerten daarnaar hebben, en enige woordjes of gebedjes daarom

uitspreken. Maar dat zal niet kunnen helpen. *Want velen zullen zoeken in te gaan, maar ze zullen niet kunnen.* Luk. 13:24. Velen willen wel bidden, om in de hemel te worden opgenomen, die nooit wandelden, en ook geen lust hadden, om te wandelen, op die weg die er naartoe leidt.

Ook is dat niet de weg, om in de Heere te sterven, dat men enige moeite heeft genomen, in het uiterlijke van de godsdienst, dat men predikaties heeft gehoord en Avondmaalsvieringen bijgewoond. Als er niets anders is, dan zal het alles ook niet helpen. Het zal niet genoeg zijn, dat u Christus hoorde prediken, of met Hem aan één tafel zat. Een verdeling van de godsdienst is geen godsdienst. Bijna een christen te wezen, maakt ons geen christen in werkelijkheid. Er is een noodzakelijkheid om geheel en al een christen te wezen. Een halve heiligmaking te hebben, en bijna een christen te zijn, zal net zoveel zijn als half gezaligd te wezen. En dat zal geen zaligheid metterdaad zijn; maar in een eeuwige verdoemenis uitlopen. En zo kan dat geen sterven in de Heere zijn.

Ook is het niet om te sterven met een verzekering in onze eigen gedachten, en die toch maar op valse gronden steunt, dat we in Christus zijn, en dat alles goed zal wezen. Velen menen van zichzelf, dat zij goed zijn, en in een goede veilige staat, omdat ze dat zo menen, en zich inbeelden dat ze zo zijn. En ze zijn zeer onwillig en afkerig om zichzelf iets kwaads van zichzelf te doen denken. Als wij dan van mensen spreken die in de Heere sterven, dan moeten het zulke zijn, die Gods proef kunnen doorstaan. En het is niet die zichzelf prijst, maar die God prijst, die Zijn proef zal uitstaan, en goedgekeurd zal worden.

B. Maar, wat het tweede aangaat, welke is dan de weg, zult u mogelijk zeggen, om tot zo'n wenselijk uiteinde te komen? Wij zullen u, (zoals we beloofden) enige regels aanprijzen, volgens welke u hebt te wandelen, om dat einde van in de Heere te sterven, te kunnen bereiken. En u zult ze in verscheidene besturingen hebben waar te nemen. Maar we zullen ons, binnen de omtrek van deze leerrede, nu niet tot enige bijzonderheden over dit stuk kunnen uitlaten. Alleen neem dit woord nog maar in het algemeen met u, dat al diegenen, die zichzelf dit einde voor stellen, tevoren deze drie noodzakelijk voorafgaande dingen bij zichzelf behoorden te vinden.

Dat zij hun vrede met God, door het geloof in Christus, hebben gemaakt, en dat zij goed toezien, dat zij niet leven in een aanhoudende tweespalt, tussen God en hen. Want het is door het geloof, dat wij met Hem verenigd worden. En zonder geloof kunnen we niet in Hem zijn, en daarom ook met enige mogelijkheid niet in Hem sterven.

Dit moet ook nog door u worden meegedragen, dat men niet alleen geloof in Christus moet hebben, en onze vrede met God, door Hem, hebben gemaakt: maar dat men moet weten, dat dit zo is. Wij moeten weten in Wie wij geloofd hebben. Het is wel zo, dat dit zo wezenlijk niet vereist wordt, als het vorige. Maar het is echter niet goed mogelijk, zonder dat getrouwd en vertrouwend te sterven. Daarom werden de christenen opgewekt, 2 Petrus 1:10: *Benaarstig u om uw roeping en verkiezing vast te maken.*

Dat zij zich oefenen om een goed geweten in alles en altijd, aangaande God en mensen te bewaren. Volgens de gewone wijze is het onmogelijk goed te sterven, als de mensen gedurende hun leven, niet ernstig en bijzonder proberen om een goed geweten te bewaren, en het met de regel van het Woord te doen overeenkomen, en volgens hun belijdenis te wandelen. Alle drie deze dingen zien wij samengesteld bij de apostel Petrus, 2 Petrus 1:5. Hij wil dat diegenen, waaraan hij schrijft, bij hun geloof de oefeningen van de andere genaden van de Geest zullen voegen. Daarop vermaant hij

ze, vers 10, dat zij zich benaarstigen om hun roeping en verkiezing vast te maken. En dan verzekert hij ze, dat hen een ingang zal werden toegebracht in het eeuwig koninkrijk. Wat zoveel is alsof hij gezegd had: door het vestigen van uw geloof op Christus, door de beoefening van de genade, en door het proberen van, door goed te doen, uw roeping en verkiezing vast te maken, dan zal een wijde deur geopend worden, om bij uw sterven de hemel in te gaan. En u zult daardoor zoveel tmeer getroost en met meer vertrouwen uw leven kunnen afleggen. Daar integendeel, wanneer de Christenen het vestigen van hun geloof op Christus, het beoefenen van de genade, en het vastmaken van hun roeping en verkiezing veelszins verzuimen, de ingang nauw en moeilijk zal wezen.

En anderen die deze dingen geheel en al verzuimen, zullen de deur geheel gesloten, en in het geheel geen ingang vinden. Als er niet meer was gesproken, dan deze drie woorden, in Christus door het geloof te wezen, in Hem, de beoefening van geloof en andere genaden te leven, een goed geweten omtrent God en mensen te bewaren, en uw roeping en verkiezing vast te maken; zij zouden u werk en verplichtingen genoeg kunnen verschaffen, om u er al uw dagen mee bezig te houden. En zij zouden ook dienen kunnen, om velen te overtuigen en te bestraffen, die zichzelf met de ijdele hoop en verwachting van, in Christus sterven, ophouden, maar zich helemaal niet op die weg begeven, om in Hem te zijn en te leven. Met een beschaamd aangezicht en met de hand op de mond, tot de troon der genade, te gaan, zichzelf hartelijk met Jezus' offerande te verenigen, weltevreden te zijn met Hem te mogen aanhangen tot rechtvaardigmaking, en zijn eigen gerechtigheid tot het uiterste te verloochenen, en dan, in de weg van benaarstiging van plichten, en door de vruchten van een vernieuwde natuur en leven, onze vereniging met Hem te doen blijken. Precies dat is het merg en het wezenlijke van wat wij hier bedoelen, en waar het gehele werk van onze zaligheid op draait. De rechte oefening van het geloof, tot rechtvaardigmaking, de rechte oefening van genade, tot heiligmaking, en onszelf, eer de dood komt, daartoe recht te zetten, dat wij de gronden van onze grote belangen klaar en zeker mogen hebben, dat zijn de rechte middelen om getroost in de Heere te sterven. Maar zulken onder u, die geen moeite genomen hebben, om in deze weg te wandelen; maar gedurig voortwandelen en volharden in hun eigen oude vleselijke weg, die kunnen geen gegronde verwachting hebben van de voordelen en vertroosting, die uit het geloof, in Christus, en het wandelen in Christus voortvloeien, en deze zijn het evenwel, die ons grond geven om in Hem te sterven, en met Hem in het leven te heersen. God Zelf nu wil dit woord zegenen, en u tot nut doen zijn!

4^e preek over Openbaring 14:13

6 besturingen zoals die dienen om de mens, in Christus te doen sterven.

En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.

Van de allergeestelijkste en zeer belangrijke waarheden te spreken en te horen spreken, is een gemakkelijk werk, in vergelijking met wat er vereist wordt, om ze daadwerkelijk in acht te nemen. En juist hiervan is het, dat er zo velen van die dingen spreken en horen, en dat er zo weinig zijn, die ze doen. En dat, hoe nader die waarheden en voorgeschreven plichten de doding van onze begeerlijkheden, onze aftrekkingen van de wereld en een voorbereiding tot ons sterven op onze zielen aandringen, hoe afkeriger wij ervan zijn, en temeer zullen tegenstreven, om ons tot het in acht nemen ervan te verbinden, en daaraan te blijven vasthouden. Het is een lastig en moeilijk werk, op één en dezelfde tijd, zowel te leven als te sterven. Hoewel er van ieder mens die er leeft, gezegd mag worden dat hij dagelijks sterft, voor zover als hij zich naar het sterven voortspoedt. En daarom, aangezien wat hier nu volgen zal, uw in acht nemen zo waard is en het voornaamste en meest hoofdzakelijke gebruik van deze grote lering uitmaakt, luister de een zowel als de ander nu naarstig toe, en leen uw oren, tot hetgeen wat wij van Godswege over dit belangrijk onderwerp te zeggen hebben. Voegt daarbij ook een ernstig voornemen en besluit, om het tewerk te stellen want anders zal het u geen voordeel doen. En mocht u zichzelf, door Gods genade, zo bereiden om te horen, dat u vast mocht voornemen, om hetgeen van zo'n grote en eeuwige aangelegenheid voor u is, ernstig in acht te nemen.

We lieten het de laatste maal blijven bij een gebruik van vermaning, toen we u de rechte weg aanprezen, om zo te leven, dat u, als de dood komt, een welgegronde hoop mag hebben, van *in de Heere te sterven*. En we stelden drie dingen voor, om er in de verdere verhandeling van dit gebruik over te spreken.

Wat wij *een sterven in de Heere* noemen. En we zagen daar dat het een vast geloof was, en een bewustheid van onze belangen, in Christus te hebben, een vreugde en troost, een gerustheid en genoegen, in het sterven. Waarlijk een zeer wenselijke en allertroostrijke toestand, wanneer we met de dood gaan worstelen, zelfs dan dat vertrouwen te mogen hebben van dat wij in Christus zijn, en ook in Hem zullen sterven.

II. Nu komen we, ten tweede, tot de besturingen, die als zoveel stappen zijn op de weg die tot het bereiken van dat troostrijke einde van in de Heere te sterven, heen leidt. We begonnen er in het algemeen van te spreken. Nu gaan wij ze, in verwachting van Gods hulp en genade, een weinig nader vervolgen.

Eer wij tot de bijzondere besturingen konden overgaan, toonden we, dat deze drie dingen behoorden vooraf te gaan.

Er moest wezen een toevlucht nemen tot Christus, door het geloof, en een maken van onze vrede met God, door Hem.

Er moest wezen een trachten, om onze roeping en verkiezing, door goed doen, vast te maken. Want hoewel onze rechtvaardigmaking voor God van onze bewustheid aangaande dit niet afhangt, hangt evenwel onze troost en ons vertrouwen voor een

groot gedeelte daarvan af. En het is buiten alle twijfel van onze verplichting, tot het vastmaken van troost en vertrouwen te arbeiden.

Er moest een heilige wandel wezen, waardoor wij een goed geweten in de toekomst van Christus mochten hebben. Want daar kan nooit vrijmoedigheid of vertrouwen wezen, waar een prikkelend geweten van binnen is, en waar verwijten zijn van tegen het licht te hebben gezondigd.

Om dan meer bijzonder tot deze besturingen voort te gaan, en te zien hoe we leven moeten, opdat wij goed mogen sterven. En als we daarover breed zouden zijn, en alles zouden bijbrengen, dat wij wel hierover zouden kunnen zeggen, dan zou het ons brengen, om van al de plichten van de heiligmaking te spreken, en dat met betrekking op al de plichten van ons leven, van ziekte en gezondheid, van voorspoed en van tegenspoed, enz., van onze bijzondere en algemene roeping; en van al de uitkomsten van onze zaken. Want zoals we ons daarin gedragen, zo mogen we verwachten te zullen sterven.

Maar omdat deze dingen slechts algemeen zijn, zullen wij die voorbijgaan, en alleen maar **vijf of zes besturingen voorstellen, zoals die denen om de mens, in Christus te doen sterven.** Want dit is het grote oogmerk van deze lering.

1. De eerste besturing is dat u zichzelf probeert vast te maken in het geloof van die algemene waarheden, die op uw sterven betrekking hebben, inzonderheid om vastgemaakt en bevestigd te zijn in het geloof van de dood, het oordeel en de eeuwigheid, waarin het u voor eeuwig goed of slecht zal gaan. En dat is niet slechts een algemene overtuiging van deze dingen te hebben; maar ze door aandachtige overdenking, door een bijzondere toe-eigening op uzelf thuis te brengen, namelijk dat u sterven zult, dat u na uw sterven tot het oordeel zult komen, en dat u voor eeuwig zult gelukkig of rampzalig wezen. Want (zoals we tevoren zeiden) het is een van de grootste kwaden, waardoor het atheïsme gevoed word, dat mensen leven, alsof ze nooit zouden sterven. Zo is het dan een grondslag om goed te leven, dat men vast gelooft aan de dood, het oordeel en de eeuwigheid. En zij kunnen nooit goed leven, die dit niet voor een grond leggen, dat ze sterven zullen en voor het oordeel verschijnen, en die niet overwegen, wat zij gemakkelijk al voor beschuldigingen bij hun sterven zullen ontmoeten, om die nu intijds te zoeken beantwoord te krijgen, en welke dan hun verzoeken zullen zijn, om nu reeds zichzelf daartegen beveiligd te mogen vinden. En daarom, u behoorde in het geloof van deze algemene dingen vastgemaakt te wezen, en proberen om u de dood en het oordeel nabij onder het oog te brengen. U moest ze met uw overpeinzingen kort achter opvolgen. Veronderstel eens, dat de dood u in deze nacht zou bijkomen, en denk dan eens meteen bij uzelf, of u voor de Goddelijke vierschaar zoudt durven te verschijnen om geoordeeld te worden. Hierover onze gedachten wat meer te laten gaan, zou ons, onder Gods zegen, helpen, om de begeerlijkheden te doden, en de dood wanneer hij komt, weinig te doen te geven. Maar dit is de waarheid, dat de meesten nooit ernstig over de dood denken. En omdat ze geen ander leven dan het tegenwoordige begeren, daarom zijn zij schuw aan het sterven te denken. Ik prijs u de noodzakelijkheid hiervan des te meer aan, uit aanmerking van de grote afkerigheid, die uw vervleesde harten en neigingen hebben van ernstige en gezette gedachten hierover te maken.

Ik vraag u eens: mensen die aan uw gemaklijkheden bent overgegeven, kunt u het wel uitstaan om over sterven te denken?

En u, die uzelf met de wereld verbrast en erop aast, kunt u het harden, om te denken over dat woord: *gij dwaas, in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen? En hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn?*

En u, die Godvergeten bent, durft u over dat nare geluid van de bazuin te denken: *staat op, gij doden, en kom tot het oordeel?* Dit woord van Job is recht geschikt en nodig om met u mee te dragen: *Ik weet, dat u mij ter dood zult brengen.* Hoewel de vrome man zich vergiste met te denken, dat hij op die tijd zou sterven, wist hij evenwel, dat hij binnenkort zou sterven, en na zijn dood voor het oordeel zou verschijnen. En hij droeg de gedachte daarvan bij zich.

En indien we eens genegen werden gemaakt, om onze voorbereiding tot de dood, aan deze gedachten van Job te gaan toetsen? Hoe weinig van ons zouden er gevonden worden daarover te denken? Hoewel het evenwel een zaak van een eeuwig belang is. O, hoe weinig uren worden er aan deze overdenkingen besteed? Als u voor mensen of voor een menselijk gerechtshof zoudt moeten verschijnen, met een zaak waaraan u in de wereld veel gelegen was, hoe zoudt u daarover vooraf niet denken en het herdenken? En toch zijn de allerbelangrijkste van die dingen niets dan loutere verkwistingen, in vergelijking met deze grote zaak en dit geval van geweten, hoe dat u sterven zult, en voor de rechterstoel van de grote God zult verschijnen.

2. De tweede besturing is, dat, hoewel alle plichten van heiligmaking van ons gevorderd worden, er echter enige bijzondere plichten zijn, die u op een bijzondere wijze teer moet behartigen (zonder evenwel enige andere plicht, waar u toe geroepen bent, te verwaarlozen), omdat deze bijzondere plichten een bijzondere invloed hebben op de voorbereiding van de dood, en omdat het allerdichtst (om zo te spreken) bij de dood komt; hoewel er van die plichten doorgaans zeer weinig werk gemaakt wordt.
Zoals:

(1) de plicht van zelfonderzoeking en beproeving. Wij behoorden zeer onbevooroordeeld te zijn, in het onderzoek van onszelf, en in het houden van onze rekening met God. *Als de mensen volgens het zeggen van Salomo, naarstig behoorden te zijn, om het aangezicht van hun schapen, en de staat van hun kudde te kennen,* Spreuk. 28:23, veel meer behoorde men dan te letten op de staat van zijn ziel. Meent u dat het mogelijk is, bemoedigd en getroost te kunnen sterven, als u geen rechte kennis hebt van de staat van uw geestelijke zaken, en niet probeert om uw rekeningen met God gesteld en vereffend te hebben? Als er een plaag is onder de mensen, dan is het een verzuim van dit werk. En als er een band van ontzag en van bedwang op onze geest is, om ons terug te houden van een schadelijke ruimte en losbandigheid, dan is het de gemoedelijke inachtneming van deze plicht. Wat de dood voor velen zo verschrikkelijk maakt, is voornamelijk omdat zij, sommige dertig, sommige veertig, sommige vijftig, sommige zestig jaren geleefd hebben, zonder geprobeerd te hebben hun rekening met God op te stellen. Ik laat staan om het vereffend te mogen krijgen.

(2) De oefening van boetvaardigheid, (die helaas! in deze dagen, onder de christenen zelfs, een zeldzame zaak is) dat is een bijzondere plicht, waarin men zich moet bezig houden, om in Christus te kunnen sterven. Namelijk dat, als we onszelf ergens verkeerd in zien (zoals er zonder veel moeite al veel verkeerdheden, door middel van het voornoemde onderzoek zullen te vinden zijn) het dan niet daarbij laten, of zacht bij ons neerzetten, maar ernstig met God bezig te zijn, totdat wij er ontlasting van mogen krijgen. En die kunnen wij niet krijgen, zolang wij de boetvaardigheid niet oefenen. Waar deze genade van boetvaardigheid of bekering is, daar heeft zij het geloof altijd

met zich gepaard. En zij maakt het hart week en ruimt de beschuldigingen weg, die de dood verschrikkelijk maken. Zij is ook een grote vijandin van zorgeloosheid, verwaandheid en hoogmoed. Zij bewaart het hart, en doet het smelten; en zichzelf voor God uitstorten. Het gebrek van deze oefening breekt in deze dagen niet weinig door, in al die koelheid van godsdienstplichten, en in de vleselijk gezindheid van onze wandel. Daar immers al diegenen, die in de Heere zouden willen sterven, zeer overvloedig in de oefening van die genade moesten gevonden worden. Want als men tot bekering geroepen wordt, wanneer het *koninkrijk der hemelen* nabij komt, dan wordt men zeker daartoe niet minder geroepen, wanneer de dood nabij is. En daar is niets dat hier meer vereist wordt, dan een nederig boetvaardig hart, omdat het een spoor is, om ons dan naar Jezus te doen heenlopen, wanneer we Hem in de dood hopen te zullen ontmoeten.

(3) *Een derde plicht is de oefening van doding.* Het is een smartelijke, maar een voordelige plicht, aan de wereld te zijn gekruisigd, en onze begeerlijkheden en vleselijke wellusten te doden. Door de doding verstaan wij niet slechts dat, wat de heerschappij van de zonde wegneemt, en de inachtneming van heiligmaking voortzet. Maar dat, wat zelfs de wortels en takken van de zonde uitrukt en de bewegingen daarvan doet sterven, en die als het ware uit het hart nauwkeurig uitwiedt. We bedoelen dat, wat u in staat stelt, om uw ongesteldheden en driften van nijdigheid, van kwaadheid, van trotsheid en ongeregelde begeerten te doden; en om te zoeken uw genegenheden enkel hemelwaarts te richten. Dat zeer merkelijke voorbereidingen maakt, om eens, te zijner tijd, in de Heere te sterven.

(4) *Een vierde plicht, die zorgvuldig diende waargenomen te zijn, is de matigheid.* De doding ziet voor het grootste deel op de dingen, die in zichzelf zondig en onwettig zijn. Ik zeg, voor het grootste deel; want ik wil niet zeggen: alleen. En de matigheid ziet op dingen die in zichzelf wettig zijn: waarin de onmatigheid de pest en plaag voor veel mensen is, die zo vast gekleefd zijn aan de dingen van de wereld, en aan die vermaken en pleisters, die wel in zichzelf wettig zijn, en waarvan een matig gebruik ons geoorloofd is, dat zij daarin verward raken en vast gekluisterd. En door hun onmatigheid in die dingen, worden ze zo ongeschikt tot het sterven, als zij zouden kunnen worden, door het plegen van sommige dingen, die in zichzelf zondig zijn. O! wat maakt de onmatige liefde tot kinderen, vrienden, landerijen, huizen, hoeven, ossen, of tot de getrouwde vrouw hen doorgaans ongeschikt tot het sterven. Daarom vermaant de apostel de Christenen, 1 Petrus 1:13, *dat zij de lendenen van hun verstand zouden opschorten en nuchter zijn, en volkomen hopen op de zaligheid.* Want wanneer de mensen ongeregeld zijn in het gebruik van de schepselen, dan zijn zij niet ongelijk aan hen die lange kleren dragen, die hun voeten als het ware vasthouden, en ze in hun wandelen en werken belemmeren. Wanneer de genegenheden ongebonden en sleepachtig op de aarde hangen en op die dingen die op de aarde zijn, en wanneer de geest vrijheid neemt, om naar deze te zwerven en om te lopen, dan kan een mens in zijn belangrijke werk niet behoorlijk bezig zijn, of op de weg van de hemel voortgang maken. Maar de matigheid maakt hem geschikt tot zijn werk, en maakt voor hem de weg gemakkelijk, en doet hem weltevreden zijn met zijn huis of standplaats, wat ook zijn staat of lot in deze wereld wezen mocht. Zij laat niet toe dat zijn genegenheden in die dingen worden ingewikkeld. Zij doet hem *de wereld zo gebruiken, als niet misbruikende*, zoals de apostel vermaant, 1 Kor. 7:31. Zij leert ons een geheiligde verloochening te hebben aangaande het wettige gebruik van de verkwikkingen van het schepsel, om het hart daardoor niet bezwaard of overladen te worden. Hiervan heeft onze gezegende Zaligmaker ons op het krachtigst afgemaand, Luk. 21:34, waar Hij

zegt: *En wacht uzelf, dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserie en dronkenschap, en zorgvuldigheden dezes levens, en dat u die dag niet onvoorziens overkome.* Daar geeft Hij duidelijk te verstaan (dat echter vreemd voorkomt, en weinig geloofd wordt, of aangemerkt) dat er een overlading van zorgen kan zijn, aangaande de dingen van dit leven, die geoorloofd zijn in zichzelf. Dit kan ons even ongesteld en ongeschikt maken voor het sterven en het laatste oordeel, als een overlading van spijze of een dronkenschap zou kunnen doen. Deze matigheid maakt een zekere voorbereiding, om in de Heere te sterven. Tot deze voorbereiding is integendeel de overlading van de wereldse zorgvuldigheden een krachtige hinderpaal (zoals die woorden van onze Zaligmaker dit buiten allen tegenspraak te kennen geven). En voornamenlijk dan, wanneer deze twee dingen samen gaan: een gemoed dat door die wereldse zorgen onpasselijk is van binnen; en een menigte van verzoeken en struikelblokken van buiten.

3. *Een derde besturing is dat diegenen, die in de Heere zoeken te sterven, de gedachten van de dood gestadig met zich omdragen, alsof ieder dag en ogenblik hun laatste wezen zou, en alsof zij nu zo aanstonds voor God zouden moeten verschijnen; en alsof het hen onverschillig was, in welk uur of ogenblik Hij hen zal willen roepen.* Want God heeft (voor zover onze wetenschap daarvan betreft) ons geen gezette tijd gesteld, om hier te leven. Het is door sommigen over Pred. 3:1-8, opgemerkt, dat ieder ding zijn tijd heeft, dat er een tijd is om geboren te worden, en een tijd om te sterven, een tijd om te lachen, en een tijd om te wenen, enz.; maar dat er evenwel geen tijd werd genoemd om te leven. Want niemand kan zeggen; ik moet of ik zal morgen leven. En daarom beveelt de Heere Jezus ons op onze wacht te staan, en wil dat alle christenen als onder het geweer, in een waakzame gestalte staan blijven, wachtend op de komst van hun Heere. *Opdat Hij niet onvoorziens komt.* Nunc age, quod moriturus agas. *Doe nu, wat u, als u sterven zult, wel zoudt willen doen,* was een oud en een heerlijk zeggen.

Hier zal mogelijk iemand zwarigheid maken, en zeggen: is dat mogelijk dat een gelovige zich op elke tijd de komst van Christus werkelijk kan te binnen brengen, en de gedachten van de dood gestadig met zich omdragen? Antwoord. Het is met deze plicht gelegen, zoals met andere. Als er bijvoorbeeld gezegd wordt: doe alles tot Gods eer; dat is zo niet op te vatten, alsof wij in ieder ding wat wij doen, werkelijk onze gedachten daarover zouden kunnen laten gaan. Want onze zielen zijn maar eindig, en dus onmachtig, om vele en verscheidene zaken tegelijk of in één en hetzelfde tijdstip op te merken. Maar zoals er een hebbelijk acht geven is op de eer van Gods, zo is er ook een hebbelijke overweging van Christus' toekomst. Dit brengt deze twee dingen mee.

- (1.) Dat wij in koelen bloede (om zo te spreken) en terwijl we onszelf goed bezitten, ons vast voornemen onszelf zo te wachten, en ons zo overeenkomstig met de verwachting van Zijn toekomst te gedragen, dat wij niets doen, wat we zouden schuwen, of schamen gevonden worden te doen, als Hij nu mocht verschijnen. En dit is inderdaad ons gedurig wacht houden.
- (2.) Dat wij, wanneer we vadsig en onachtzaam beginnen te worden; onszelf opwekken, tot een werkelijke overweging hiervan, en de werkzaamheden van ons leven daarmee doen overeenkomen. Terwijl we vragen aan ons eigen hart, of wij dit of dat ook zouden durven doen, als de Heere kwam te verschijnen. En dat wij zó met een ontzag zijn ingenomen met hetgeen wat met de ontzaglijkheid van Zijn

verschijning overeenkomt. Dat wij in onze dagelijkse wandel de gedachten van Christus' toekomst dikwijls verlevendigen. Terwijl we onze zielen dikwijls deze regel voorschrijven, om zo te wandelen, alsof de Heere zo onmiddellijk zou verschijnen. Hierom is het dat de gelovigen in de Heilige Schriften vaak omschreven worden als zulken, *die wachten op de verschijning van de Heere, en die dat liefhebben*. En dat hen ook de plicht van het wacht houden zo vaak wordt aanbevolen.

En daarom willen wij dit zo algemeen niet opgevat hebben, alsof de gelovigen niets anders zouden te doen hebben. En dat zij altijd in een staat zouden moeten zijn, alsof er door een stem van de hemel tot hen gezegd werd, dat ze zo direct zouden sterven, of dat Christus zo direct zou verschijnen. Want dan zouden zij zeer veel dingen ongedaan laten; en wettige ondernemingen en reizen, en andere handelingen, waar zij toe geroepen worden, laten varen. Maar dit is de betekenis, dat wij proberen, om in of aangaande die dingen te mogen gevonden worden, waarover we ons, wanneer de Heere verschijnen zal, niet zouden menen te moeten schamen, en in alle dingen een goed geweten te bewaren, een geweten dat vrij is van God of mensen te hebben beledigd.

4. Een vierde besturing is deze. *Die graag in Heere zouden willen sterven, moeten zichzelf bijtijds aan het kruis van Christus gewend maken, en niet op een leven van goede sier gezet zijn, of de wereld naar hun zin willen hebben; maar voor moeilijkheden en enge poorten kunnen bukken en buigen, en zich eronder begeven*. Niet dat ik wil dat iemand zich de kruisen op de hals zou halen. Maar zoals de gelovigen ze aan zichzelf niet hoeven te bezorgen, zo moeten ze zich ook niet al te vast voorstellen, om ze te willen ontgaan, wanneer de Heere hen roept om ze op te nemen en te dragen. Maar ze moeten:

- (1.) een voornemen bij zich hebben om onder de kruisen, wanneer ze hem overkomen, hun hals te buigen.
- (2.) Zij moeten ze, wanneer ze komen, ook niet met een zondige angstvalligheid proberen te ontvluchten, en eronder ook niet moedeloos neerzinken; maar zichzelf verloochenen, hun kruis gewillig en vrolijk op zich nemen, en Christus volgen.
- (3.) Die in hun eigen personen al van kruisen vrij zijn, moeten een vriendelijk medelijden hebben met degenen, die eronder zuchten. Daarom zegt Salomo *dat het beter is in het klaaghuis, dan in het huis der maaltijden te wezen*, Pred. 7:2. Daar kan men meer goeds vinden dan in een huis waar men gasten onthaalt en wereldse vermaken heeft. De reden van dit gewinnen aan het kruis, is deze, omdat er weinig mensen zijn die, wanneer ze in voorspoed leven, zich vergenoegd en geschikt vinden om te sterven. En de tegenspoed maakt de mensen het best los van de aanklevingen van de wereld. O, het is zeer moeilijk met de dingen van deze wereld opgepropt te zijn, en in een staat van voorspoed en overvloed te leven, en daardoor evenwel van geestelijke dingen niet te worden afgetrokken! Juist hierom wordt het kruis en het sterven aan de wereld zo krachtig aanprezen. En, als wij met die geestelijke dodingen wat gemeenzaam zijn geworden, dan zal ons het overgeven aan de lichamelijke dood veel gemakkelijker vallen, en er minder te doen zijn wanneer die komt.

5. Een vijfde besturing is, dat wij dagelijks leren sterven. En dat leiden wij af van de woorden van de apostel, 1 Kor. 15:31: *Ik sterf alle dagen, hetwelk ik betuig bij onze roem, die ik heb in Christus Jezus, onzen Heere*. Waardoor hij niet alleen zijn

dagelijkse doodsgedevaren te kennen geeft; maar zijn zoeken om de dood te voorkomen, met te sterven terwijl hij nog leefde, en eer de dood nog kwam. En hiertoe behoort:

- (1.) Een bijblijvende overtuiging van de noodzakelijkheid van sterven.
- (2.) Een starogen op het gedurige gevaar van sterven.
- (3.) Een voorbereiding en gedurige gereedheid tot het sterven.
- (4.) Een werkzaamheid om de dood te smaken, of een enigermate ondergaan van de dood, eer de dood komt. Deze weg behoorden wij ook in te slaan, met onszelf dikwijls voor de Goddelijke vierschaar te stellen, en bij onszelf te overwegen, hoe dat wij onze roeping tot de dood eens zullen beantwoorden, en met onze weerbarstige geest gedwee te maken, opdat zij bij het sterven niet onhandelbaar mag worden gevonden. En met elke dag dat te doen, dat we bij de komst van de dood wel zouden wensen doende te worden gevonden. En met daarnaar te staan, dat wij alles in die staat mogen hebben, waar wij het dan graag in zouden zien. En, in één woord, met onszelf, zoals ik zei, aan het sterven te gewinnen. Wanneer wij, bij het doen van onze morgengebeden, onszelf in zo'n staat stellen, alsof we niet meer buitenshuis, onder de mensen zouden komen; en ons 's avonds zo neerleggen, alsof we 's morgens niet weer zouden opstaan. En wanneer wij iets doen of spreken, dat wij het zo doen en spreken, als het voor zulken passend is, die geen lange tijd, naar hun doen of spreken, zullen te leven hebben.

6. De zesde of laatste besturing zal deze zijn, *dat u die dingen in het werk stelt, die uw eigen geweten, die uw eigen licht, in overeenstemming met de Heilige Schrift en de middelen die u geniet, als noodzakelijk voordragen, om uw vrede met God te maken en te houden, en alle vijandschap tussen Hem en u te ontgaan.* Dit is gewoonlijk een van de voornaamste verwijten, die de mensen in hun sterven voorkomen, dat zij de inachtneming hebben uitgesteld van zulke dingen waarvan zij zich overtuigd vonden; dat zij de bekwame tijden en gelegenheden, waardoor zij tot hun verplichting geroepen werden, geschuwd hebben en verschoven, en van de hand gewezen, en werkeloos aangaande die waren blijven zitten; dat zij zulke gebreken, waarvan ze overtuigd waren, niet hebben verbeterd, enz.

Het is een algemeen zeggen, *dat wij wel een wet nodig hebben, om te maken dat andere goede wetten tot uitvoering worden gebracht.* En zo hebben we enigszins een besturing nodig om ons tot het in het werk stellen van andere besturingen, behulpzaam te zijn; volgens dat woord van Salomo, Pred. 9:10: *Alles wat uw hand vindt om te doen, doet dat met uw macht: want daar is geen werk, noch verzinning, noch wetenschap, noch wijsheid in het graf daar u heen gaat.* We snellen toch allen grafwaarts. En daar zal men geen plichten kunnen volbrengen, en ook niet enige gebreken verbeteren. En daarom, alles wat ooit het licht van het Woord en van ons geweten, dat door dat Woord goed verwittigt is, ons verklaart van onze verplichting te zijn, daar moeten wij ernstig en vlijtig in zijn, om het na te komen, en om het zonder uitstel na te komen. En als deze ene plicht maar ter harte werd genomen, dan zou het, door Gods genade, meer goed kunnen doen, dan vele anderen.

Ik stel vast, dat uw geweten overtuigd is, dat de voornoemde besturingen zeer dienstig zijn, en dat zij, die zo leven, te beter zullen sterven.

Maar helaas! Velen van u doen zoveel niet, dat zij erover denken; ik laat staan, dat zij ze in het werk zouden stellen. Het zou wel kunnen zijn, dat ze van nu tot over acht dagen niet in uw gedachten zullen zijn. En is dat zo, wat zullen dan alle voorgeschreven besturingen helpen en tot welk gebruik zullen zij dienstig zijn? Ziet u zelf niet, dat zij zonder vrucht zijn, tenzij ze tot de daad gebracht worden? En daarom,

zie toch deze verplichting niet als een zaak van weinig belang over het hoofd. De dood is de deur tot de hemel en tot de hel, en de dood is aan de deur. En goed te leven, is de weg om goed te sterven. En als u in de Heere leven wilt en sterven, dan moet u deze besturingen hoogschatten, en ze in de kracht van Gods genade, met ijver in het werk gaan stellen.

Maar eer wij enigszins verder gaan merken wij op, hoewel er al een overtuiging wezen mocht, dat alles wat er gezegd is, waarachtig is; dan zou er bij sommige onheilige mensen wel een inwendig morren hiertegen kunnen zijn, en zulken zullen met gereedheid deze twee tegenwerpingen aandringen.

1. De eerste tegenwerping zal waarschijnlijk deze zijn: als er geen mensen goed sterven, dan die zichzelf tot zo'n manier van leven begeven; wie zal of kan er dan goed sterven? Zo'n leven is voor ons onmogelijk; en daarom willen we in onze eigen weg voortgaan, en hopen het beste. Er zijn er vele, die, wanneer ze zulke leringen horen, zichzelf gereed vinden om te denken en te zeggen, zoals diegenen deden, Joh. 6, die nadat zij tegen Christus' leerredenen hadden gemord, tot elkaar zeiden vs. 41: *Deze rede is hard, wie kan dezelve dragen?* Wij zullen, zeggen de mensen van de wereld, door deze middelen, in onze vrijheid worden besnoeid. Wij zullen zodoende genoodzaakt worden, om altijd in het klaaghuis te verkeren, en nooit toegelaten worden, om eens te mogen lachen, of er blij uit te zien. (Hoewel dat echter onze bedoeling niet is om de mensen te verbieden vrolijk en lustig te zijn, wanneer het pas geeft, maar om ze terug te houden van vleselijk te zijn, en om ze binnen de wettige palen van hun vrolijkheid te houden.) Echter, om deze zwaarigheid te beantwoorden:

- (1.) Zouden wij die mensen wel eens vragen: is dit ook de waarheid van God, dat diegenen die in Hem graag zouden sterven, daarop moeten ogen en daarnaar moeten streven, om zo te leven als wij hier tevoren gezegd hebben? Is het goed leven de weg om goed te sterven? En het goed sterven een doorgang tot de heerlijkheid? En is dat zo, zou het dan een voldoende antwoord aan God zijn, Hem te zeggen: *hoewel deze levenswijze de weg is die U hebt afgebakend om goed te sterven, kunnen wij ons echter daarmee niet verenigen.* Wij kunnen daar niet in wandelen, omdat het zo'n ongemakkelijke, zo'n nauwe weg is? Als het Gods wil is, waarom wijst u ze dan zo van de hand? Of wilt u een andere weg uitkiezen, dan God voor u heeft uitgekozen?
- (2.) Laat ik zulken eens vragen: is de poort niet eng en de weg niet nauw, die tot de hemel en het eeuwige leven leidt? Wilt u daarom door zo'n poort en langs zo'n weg niet naar de hemel gaan? En is niet de weg van goed te leven, zowel als van goed en in de Heere te sterven, de weg naar de hemel, en mag die weg naar de hemel dan niet ongemakkelijk zijn?
- (3.) En laat ik tot zulken ook nog zeggen, dat die weg alleen maar moeilijk en ongemakkelijk is voor de verdorven aard van de mens, voor een hart dat hoogmoedig en vleselijk kleinzerig is, dat niet in het minst dulden kan, dat het in het genot van zijn zinnelijke vermaken en vrolijkheden zou worden gestoord. Hij is ongemakkelijk voor een zondige eigenzinnigheid, die voor God niet buigen wil. Maar integendeel, voor zulken die liefhebben om in deze weg te wandelen, zijn al de plichten mogelijk, en alle zwaarigheden, door Gods genade, overkomelijk. Ja die weg en dat pad is voor hen van het begin tot het einde toe op het hoogste genoeglijk. Fil. 4:13. Spreuk. 3:17. *Haar wegen, zegt Salomo, zijn wegen der liefelijkheid, en al haar paden vrede.* En Paulus zegt: *ik vermag alle dingen, door Christus Die mij kracht geeft.*

2. Ze zullen ten andere nog deze tegenwerping maken: al die dngen, die de man daar zegt, mogen waar zijn; ja wij kunnen niet ontkennen, of ze zijn waar. Evenwel mogen wij onze gang wel gaan, en hopen ook nog door Gods genade de hemel wel te zullen bereiken. Zijn er niet velen, die hetzelfde als wij leefden, goed gestorven en zalig geworden? En zulken zijn ook zeer gereed om de moordenaar aan het kruis voor de dag te brengen (die hen met reden tegenspreekt, om ze terecht te brengen). En hieruit besluiten zij goddeloos, dat ze op hun eigen weg wel mogen voortgaan; in die hoop van dat ze op het laatste wel eens berouw en beterschap zullen tonen, en zo, wanneer zij sterven, genade zullen krijgen. Maar hierop dient tot antwoord:

- (1.) O, genadeloze en onheilige ellendige, is dat het gebruik dat u van Gods genade maakt, juist daarom te zondigen omdat God barmhartig is, en te zondigen opdat de genade te meerder worde? Is dat Gods oogmerk in de openbaring van Zijn genade en barmhartigheid, om Zichzelf een dienaar van de zonde te maken? Hoe durft u nog de genade aanzien, daar u zo'n misbruiker van de genade bent? En evenwel hoe algemeen is dat, onder onheilige zielen, te zondigen, omdat God goed is; Zijn genade te misbruiken, en Hem, zoals ik zei, tot een dienstknecht van de zonde te maken. Bedenk eens bij uzelf, of u het hart zoudt durven hebben om de genade en barmhartigheid van God in het aangezicht te zien, terwijl u er zo over gestruikeld hebt, en uw hals gebroken.
- (2.) Ten andere. Hoewel er sommigen zijn, aan wie God, bij hun sterven genade heeft bewezen; hoe velen zoudt u er echter wel kunnen noemen, die met opgeheven hand gezondigd hadden, en genade hebben verkregen? De moordenaar aan het kruis ontving genade; het is waar; maar had die ooit de genade en barmhartigheid van God veracht en misbruikt, zoals u doet? Het is wat anders, uit zwakheid te zondigen, en in nederigheid te bidden om te wachten op de genade; en wat anders de waarschuwing te verwerpen, en op een onheilige wijze de genade van God in ontuchtigheid te veranderen; en dan nog een hooggevoelende hoop van genade te willen hebben.
- (3.) Hoe velen zijn er in de hel, en hoe weinigen in de hemel, die zo geleefd hebben zoals u doet? Gods oordelen zijn hen overkomen, en hebben ze haastig aangegrepen, zodat ze nooit vrijheid hadden om zich te bekeren of de genade van God te zoeken. En nu hebben zij leedwezen, omdat zij het omhelzen van de aangeboden genade hadden uitgesteld en het versmaad hadden, zonder dat zij het nu kunnen verbeteren. Hoe velen zijn er aan de rijke brasser gelijk, schreeuwend in de plaats van de pijniging, die, als het hen vrijstond tot u te spreken, zeggen zouden: ga en zeg onze broeders, dat zij geen tijd verzuimen, en dat ze in hun dag de aanbiedingen van Gods genade en barmhartigheid niet verbeuzelen, zoals wij deden, opdat ze niet, zoals wij, in deze plaatse van de pijniging mogen komen.
- (4.) Wie heeft er ooit genade gekregen, voor wie de zonde niet bitter was gevallen? En wilt u blijven volharden, in dat, wat aan anderen zo bitter viel? Als u ooit genade zult verwerven, dan moet u er langs de weg van boetvaardigheid, en door een kruis van gewezen, om zo te spreken, toe komen. En het zal u vroeg of laat veel meer bitterheid baren, dan al het vermaak, dat u weleer in de zonde had, u ooit zoetigheid verschaffen kon.

III. Het derde of laatste, waarvan hier nog te spreken was, zullen enige weinige aanmerkingen zijn, om de noodzakelijkheid aan te dringen, die er is tot het aannemen van deze besturingen en tot een wandel die aan deze voorschriften beantwoordt,

teneinde u geen vruchteloze hoorders, maar daders van deze waarheid mogen zijn. Want de werkzame oefening is toch het leven van de godsdienst. En als er iets nodig is om beoefend te worden, dan zal het zeker dit zijn: dat men de rechte kunst mag leren van in de Heere te sterven. En daarom, opdat u er zich niet aan mocht onttrekken, overweeg dan:

(1.) Vooreerst, *of deze lering op het gezag van God en van Christus Zijn Zoon gegrond is of niet*. Of hier ook een bevel toe is gegeven, dat al diegenen, die de verwachting willen hebben van in Christus te sterven, ook in Hem leven moeten. En als het leven in Hem een verplichting is, dan zal ook het gebruikmaken van de middelen en besturingen, die ons daartoe kunnen opleiden, eveneens een aanbevolen verplichting zijn. En deze vermaningen zullen dan ook noodzakelijk de waarachtige en getrouwe woorden van God zijn. Het zou te verwonderen zijn, als u er het minste tegen zoudt kunnen inbrengen; omdat u niet kunt ontkennen dat het goddelijke waarheden zijn. En evenwel, zoals er in Psalm 50:17 staat: *Gij (ik meen velen van u) werpt die woorden achter uw rug*. Mogelijk zult u, als u nu thuis gekomen bent, niet één knie voor God in de gebed gaan buigen. U zult zoveel niet doen, dat u zichzelf zult gaan vragen, in welke gestalte uw ziel zich bevindt, ongeacht alles wat er nu gesproken is, of nog kan gesproken worden.

Breng u te binnen, dat u God, en niet ons zult hebben, om rekenschap aan te geven van het gedrag dat u nu in deze staat houdt. En daarom, is er iemand onder u, die nog geweten of de minste mate van teerhartigheid in zich heeft, laat die toch deze plichten in acht nemen, of laat hem anders weten, dat hij, als hij zich onttrekken wil, te meer onverantwoordelijk zal zijn. Als wij enige waarheid vrijmoedig bij u durven aan te dringen, dan is het deze: namelijk het sterven in Christus, en de heiligmaking, als de weg daartoe, als de korte inhoud en het oogmerk van al ons prediken, dat u alleen goed kan doen, als het tot dat doeleinde maar werkzaam mag zijn. En daarom willen wij u met de uitersten ernst betuigen, dat u toch met meer ernst denken wilt over uw sterven in Christus, en tot het bereiken daarvan, op uw leven, in Hem, en voor Hem. Opdat u vrijmoedigheid mag hebben in Zijn toekomst. Of anders betuigen wij u in de Naam van God, dat u nooit Zijn gezegend aangezicht zien, of Zijn zalige gemeenschap genieten zult.

(2.) De tweede aanmerking *werd geboren uit uw eigen groot voordeel en het zeer groot belang, dat er insteekt, als u deze besturingen van ons gehoorzaamt*. Hoewel er een tweede dood te wachten staat, voor al degenen die zich tot de eerste niet bereiden willen; is er toch maar één dood voor u allen te wachten, ten opzichte van het uiterste slotvonnis, waarvan ten enenmale zal afhangen de hemel of de hel, en de eeuwige staat van uw onsterfelijke zielen, of die onder de toorn van God zullen liggen, drinkend voor altijd uit de beker van Zijn eeuwige grimmigheid, dan of zij in Zijn gunst zullen zijn, drinkend voor altijd uit de beker van Zijn wellusten. Of ze in de staat van een eeuwige vriendschap of van vijandschap met God zullen zijn. Of zij Gods nabijheid zullen genieten, dan of ze tot het gezelschap van de duivelen zullen verstoten zijn. En zoudt u ook wel enigszins kunnen denken, dat er geen verschil of onderscheid tussen die twee staten, tussen de zaligheid of de verdoemenis zal te vinden zijn? En is er u niet aan gelegen welke van deze beiden u te beurt zal vallen, en uw lot voor eeuwig en altijd zal zijn? Bent u dan onredelijke beesten, die geen onsterfelijke zielen hebt? Of bent u heidenen, die van de rechte weg van de hemel en van de zaligheid nooit hebt gehoord, dat u zo zoudt heen wandelen, op de brede weg, die naar de hel en het verderf leid; en uw rug zoudt gaan keren naar de smalle weg omdat ze smal is; en zo

moedwillig uzelf voor altijd in de bodemloze afgrond, en de diepe zeegolf van Gods toorn en vloek zoudt neer gaan storten? Hoe weinig dat u nu ooit uzelf deze dingen indenken mocht; zult u toch, als u er geen acht op geeft, te zijner tijd de zekere en droevige waarheid daarvan op uw eeuwige kosten moeten ondervinden.

(3.) De derde aanmerking *kunnen we nemen van het grote werk dat er aangaande de dood te doen is; wanneer het op een sterven aankomt, en de onsterfelijke ziel moet gaan verhuizen, en het lichaam ontruimen, en daarin onmogelijk langer zal kunnen gehouden worden.* Nooit hebt u nog zo'n reis gedaan. Nooit hebt u nog zo'n stuk werk bij de hand gehad, als dit zal bevonden worden te zijn: wanneer de zwakheden van het lichaam hand over hand en tot een grote hoogte zullen toenemen; wanneer de zorgen en de belemmeringen van de wereld, wanneer de genegenheid tot familie en vrienden u zullen aandoen en wanneer de eeuwigheid u voor ogen komt te staan; wanneer de duivel, de grote aanklager van de broeders niet alleen, maar ook van alle andere mensen, met zijn schuldschrift staat op te passen; wanneer de wet, in dat schrift aangetrokken, het vonnis vellen zal, en elke overtreder zal verdoemen; wanneer dat vervaarlijk vonnis van Christus gehoord zal worden: *ga weg van Mij, gij vervloekte, in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijn engelen bereid is.* Wanneer al die dingen u tevens zullen ontmoeten en overkomen; en wanneer het geweten van binnen u toe zal schreeuwen, dat u in het minste niet bekommerd of bezorgd bent geweest om dit droevig vonnis te ontgaan. En boven dit alles zult u nog met een grotere partij dan uw geweten te doen hebben, namelijk met de grote God Zelf, de rechtvaardige Rechter van de gehele aarde.

En o! wat is het vreselijk in de handen van de levende God te vallen. En wanneer u ook nog met een menigte van verwijten en verzoeking en verzoeken zult hebben in het strijdperk te treden. Dat zal wat anders wezen, dan een reis naar Londen, of een tocht naar Holland, Frankrijk of Spanje, of naar Oost- of West-Indië te doen. En meent u, die uw gehele leven met ijdelheid hebt verkwist en doorgebracht; dat een uur of twee, of in ieder geval weinig tijd bij uw sterven, genoeg zal zijn, om u op de ontmoeting met de dood voor te kunnen bereiden? O, droevige en zielverderfelijke misvatting! Zijn er niet veel arme ongelukkige zielen, die, wanneer dood komt, genoodzaakt zijn deze wens te doen: och hadden wij nu nog een andere leeftijd te leven; wij zouden het beter besteden. En met zo'n wens als deze gaan de arme zielen daar heen.

(4.) *Overweeg ten vierde eens de verbinding die God gesteld heeft tussen het sterven in de Heere, en het opvolgen van deze besturingen, tussen Godzaligheid en gelukzaligheid.* Maar de Godzaligheid zal daar niet in bestaan, dat u bij uw sterven enige goede woorden spreekt. Want waarom zou die Godzaligheid anders gedurende uw leven zo krachtig van u gevorderd worden? Het einde van de heiligmaking is de hemel en de gelukzaligheid, en het einde van de brede weg van onheiligheid en van een mondchristendom is de hel en het verderf. Het is wel zo (zoals ik vaak gezegd heb) dat God er sommigen bij hun sterven door een wonder van Zijn genade van de brede weg afrukt. Maar die zijn zeer weinige, waar Hij zo mee handelt. De weg naar het verderf is breed en gemakkelijk, en velen zijn er die daarin wandelen. O! wat wordt dat spoor door menigten van wandelaars betreden. En zoals de mensen leven, zo sterven ze gewoonlijk. Leven ze ondeugend, ze sterven vervloekt, en vallen in het verderf. Hier vandaan het spreekwoord: *zo'n leven, zo'n einde.* Een mens die wereldsgezind is, of van veel inbeelding en verkeerde eigenliefde in zijn leven, sterft gewoonlijk ook zo.

En als u zichzelf een troostrijk afsterven belooft, terwijl u ondertussen goddeloos en huichelachtig leeft: bedrieg u toch niet. God laat Zichzelf niet bespotten. Want als u gedurende uw leven in het vlees zaait, dan zult u onfeilbaar zeker in uw sterven van het vlees de verderfenis maaïen. O! erken daarom, en geloof de volstreekte noodzakelijkheid om goed te leven, om in en voor de Heere te leven; als u goed en in de Heere wenst te sterven.

(5.) *Overweeg en denk toch ernstig over het gevaar dat u loopt in geestelijke oordelen te vallen, als u in de heiligmaking en in het opvolgen van deze besturingen aangaande uw levenswijze, nalatig bent.* Schrik toch voor verblinding, verharding, verleiding, een weerbarstig gemoed, enz. Schrik daarvoor, dat, hoewel u voor uw sterven een geruime tijd zoudt hebben om u te bekeren, u evenwel daartoe geen genade zoudt ontvangen, omdat u die bekering zo lang hebt uitgesteld en opgeschort. Als u dan goed probeert te sterven en deze oordelen te ontgaan; leef dan heilig. Of als u er geen zwaarigheid van maakt om ongelukkig te sterven; ga dan maar voort in uw onheiligheid of grotere inbeeldingen; niettegenstaande het gevaar van zo geplaagd te zullen worden, en in het einde verloren te gaan, na een voorgaande ingebeelde hoop van genade. Want op één van deze twee wijzen, moet u leven en sterven. Maar we zeggen nog eens: overweeg in welke geestelijke oordelen dat u door uitstel vallen kunt. U weet niet of er niet wel mogelijk een last van Godswegen door Zijn Woord en afgezanten zou kunnen uitkomen, *om uw hart vet te maken, uw ogen te verblinden en uw oren zwaar te maken, opdat het niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart versta, noch zich bekere, en Hij het geneze.* Zoals de profeet Jesaja zo'n droevige last kreeg aangaande vele van zijn toehoorders in die tijd. Als u nu mogelijk op deze zelfde tijd enige overtuiging hebt weerstaan of enige beweging van de Geest uitgeblust; wie weet of er u in het toekomstige ooit weer een zal ten deel vallen, waar u vrucht van hebben zult! Zien we niet dagelijks een menigte van oordelen van die aard over de zondaren? Worden er niet veel mensen blind en doof en hard gepreekt; zodat de duidelijkste, de klaarste en naast toegepaste waarheden niet meer indruk op de mensen maken, dan op enige blokken of stenen? En waar komt zoiets toch, bid ik, vandaan? Komt het daar niet van, dat u geen gebruik maakt van licht dat u door dit Woord van God werd voorgedragen? Komt het niet van het weerstaan, en verhinderen en smoren van de overtuigingen en bewegingen van de Geest, die u hebt gehad? Om welke reden God u dan daarna met ongevoeligheid slaat.

(6.) *Denk eens, of er bij enige mogelijkheid, voordeel voor u is of zijn kan, in het opschorten van zo'n noodzakelijk werk, en wat voor een zeker nadeel daarin voor u gelegen is.*

(a.) Vooreerst. Er is geen voordeel in. Want hoe langer dat u blijft uitstellen, hoe verder dat u achteruit gaat; en hoe meer u van de weg raakt; en hoe meer moeilijkheid dat er zijn zal om uzelf hersteld te mogen krijgen. Er zal altijd meer schuld betrokken zijn, en met meer verwijten te doen vallen, en meer arbeid vereist worden, om uw gemoederen in een goede gestalte te krijgen, die u in zo grote mate, en zo lang in ongestalte hebt gehouden. Ja het zal een gedeelte van een aangevangen hel voor u wezen, wanneer u overwegen zult hoe u zichzelf tot zo'n onbeschrijflijke noodzakelijkheid hebt gebracht, van al dat werk en die bezigheid te overhaasten, te verminken en te bederven, daar u zich anders zo bezadigd, zo geschikt, zo tijdig en zorgvuldig in de tijd van uw gezondheid mee zoudt hebben kunnen ophouden. Zodat al uw voordeel maar meer zonde zal zijn. En dat zal maar te meer ophoping van hopeloze droefheid en toorn van God meebrengen.

(b.) Ten andere. U zult er niet alleen geen voordeel, maar veel nadeel bij hebben. Want, behalve dat wat reeds gezegd is, kunt u de roep van de dood, en de dagvaarding om voor de vierschaar van de grote Rechter te verschijnen, niet gemoedigd afwachten. Hoe velen zijn er niet onder u, die, als u nu aanstonds zoudt moeten sterven, en nooit levend uit deze kerk gaan zoudt, hoe velen zijn er niet, zeg ik, onder u, die geen vrede of troost in uw dood zoudt hebben? Als de muren van deze kerk eens werden geschud, zou schrik u niet bevangen, en geen weeën als van een barendende vrouw? Mogelijk zouden zelfs diegenen, die in Christus geloven, enigszins ontsteld en vrij wat verbaasd worden. Maar zij zouden echter wel gauw, door de genade, zichzelf herstellen en neergezet worden. Maar zouden de meesten van u hun leven in vrede en gelijkmoedigheid en troost kunnen afleggen; als de dood u nu of morgen kwam overvallen? En u bent niet verzekerd of het u niet gebeuren zal. Want u weet niet wat u zal overkomen, eer dat u thuis zult zijn; en of u ook, wanneer u neerligt, weer zult opstaan. En is het mogelijk dat u op vaste gronden rust of troost zoudt kunnen hebben, als de dood eens komt; als u bevonden wordt, uw vrede met God door Jezus Christus, niet gemaakt te hebben, of in de weg van de heiligmaking niet te hebben gewandeld? Het zal dan maar een arme en koude vertroosting voor u zijn, te denken dat u in zulke voordelige omstandigheden in de wereld hebt geleefd; dat u zo'n landgoed, of zoveel geld hebt bezeten, zo'n gemakkelijk woonhuis, zulke fraaie boomgaarden of tuinen of zo'n welvoorzien winkel, enz. hebt gehad. Dat ene woord zal uw troost omstoten: gij dwaas, in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen; en hetgeen gij bereid heb, wiens zal het zijn?

(7.) *Overweeg eens de bijzondere kruisen, zwakheden en verdrukkingen, waar u onder zat, of binnenkort onder zult kunnen zijn, die u over het sterven moesten doen denken, en aanmanen om een verandering ten goede te mogen doen.* Nu bent u gezond; in weinig tijd zult u ziek worden. Nu bent u in veiligheid; en binnenkort zult u in gevaar zijn. Roepen zo vele wisselvalligheden u niet luidkeels toe, om voor een onveranderlijke staat te zorgen; en uzelf verzekerd te mogen vinden, dat uw verandering gelukkig wezen zal?

Nadat wij nu beide van de besturingen en nodige aanmerkingen hebben gesproken, die ons nopen en aandringen om ze in het werk te stellen, en met een behoorlijk uitzicht op ons sterven, en om in de Heere te mogen sterven, gedurig te wandelen; toch vrezen wij nog dat het als water op de grond gestort zal zijn, en dat het weinig tot bevordering van de overtuiging en opbouw van velen van ons doen zal. Dit alles is God alleen machtig te voorkomen.

En daarom, wij zullen het nu alles in een woord van vermaning tot twee soorten onder u besluiten.

(1.) Het eerste zal wezen tot u, die door Gods geestelijke oordelen doof en dood bent geslagen. Die niet meer gedachten of inzichten hebt voor uw onsterfelijke zielen, alsof u er geheel geen had. Die veeleer als beesten leeft, dan als redelijke mannen en vrouwen, of veeleer als heidenen, dan als christenen. Dit doet zich zien in de vleselijke vrolijkheid en dartelheid van sommigen, de onheiligheid, en bespottingen van Godzaligheid in anderen; de luie ledigheid in een derde soort; de aardsgezindheid en het wroeten in de wereld in een vierde; en de zorgeloosheid, de sleurdienst en geveinsdheid, die in het grootste deel de overhand genomen heeft. Ik verzeker u nog eens in de Naam van de Heere, dat de dood eraan komt,

omdat God Zich niet laat bespotten. Zoals u zaait, zo zult u maaien. Meent u dat het een voldoende voorbereiding tot de dood is, en een betamelijke geschiktheid om te sterven, dat wij onze tijd verlachen en verdartelen en verspelen, of dat u uw zaken in de wereld voortzet? Bedrieg uzelf niet: er staat wel gauw een rekening te doen, die zeer droevig zijn zal, en velen van u zullen zich in dat werk dan achteraan vinden en verloren. Denk niet, mijn toehoorder, dat wij deze woorden spreken omdat het goed staat: de omstandigheid waarin u bent, vereist ze volkomen. En daarom, nog eens, wilt u het kwade en de rampzaligheid die op de verachting van zo'n waarschuwing te volgen staat ontvluchten? Zet dit woord toch om Godswil niet licht of gemakkelijk bij u neer. Want het gaat al uw grootste belangen in de wereld zeer ver te boven, dat u op uw sterven vooruitziet, en het nodige daartoe verzorgt.

- (2.) Het andere woord zal tot u zijn, die door Gods genade daarvoor voorzorg hebt beginnen te dragen; maar slap, achteloos, verzuimend bent geworden O! word verontrust, en wek uzelf tot naarstigheid op. Helaas! weinig zijn er, die zichzelf zorgvuldig en met het gemoed, in de kunst van goed en in de Heere te sterven, bevljtigen, en die behoorlijke maatregelen nemen om voor Christus' vierschaar te verschijnen. Bezie vrij, christenen, de loop van het beste van uw levenswijze, hoe onbetamelijk dat het is, en hoever het tekort schiet van dat wat het wel behoorde te zijn. Er is helaas! veel vleselijkheid, ruwheid, en gebrek van teerheid onder ons, van sleurdienst en nalatigheid in de wezenlijke plichten van de godsdienst; veel aardgezindheid, veel driftigheid, veel hoogmoed en ijdelheid. Het is te verwonderen, dat iemand van diegenen, die geloven dat ze eens voor God zullen verschijnen, zo'n dollemansrol (om zo te spreken) durven te spelen, en zichzelf zulke onbehoorlijke ruimheden buiten de regel van Gods Woord durven aan te matigen, en zo grof, zo vleselijk, zo onbehoedzaam wandelen, als velen van ons doen. Zet u, om Godswil, meer op teerheid, mijn christenen. Want genomen dat u er al uw zielen als een buit mocht van wegdragen, en op het laatst behouden in de schuilplaats van rust, die voor Gods volk bereid is, mocht aankomen; evenwel zoudt u waarschijnlijk een zeer onaangename en troosteloze reis hebben, niet zonder veel stormen en onweren, die soms een gehele schipbreuk zouden dreigen. En u zou zodoende de ingang van de haven zeer benauwd en ongemakkelijk vinden. Wanneer de dood u onder de ogen begint te zien, en u begint te denken hoe nabij u bent om voor God te gaan verschijnen, dan zou u gemakkelijk in een merkelijke vreesachtigheid kunnen vallen.

De Heere Zelf, van Wie het Woord is, dat we spreken, wil het Zelf krachtdadig doen zijn, tot uw stichting en voordeel, door Jezus Christus! Amen.

5^e preek over Openbaring 14:13

De onbereidheid tot sterven bij drieërlei mensen

En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.

Het is bij velen een oud gezegde geweest, *dat geen mens vóór zijn dood gelukkig kan genoemd worden*. Hoewel dit mogelijk, in de zin waarin sommige heidenen het namen, al niet waar mag zijn, kunnen wij christenen evenwel zeggen, dat, als de dood er niet wordt ingesloten, en een mens in zijn sterven niet gezegend is, hij in het geheel nog niet gezegend is. En hoewel de dood een mens, na een kort verblijf in deze wereld, buiten de tijd stelt, heeft zij echter een lange nasleep van eeuwige gevolgen die achter haar komen. Het verschijnen voor God, in zijn oordeel, een eeuwig goed of kwalijk zijn, zijn geen algemene of geringe zaken. En evenwel naar dat de staat is waarin de mensen hun ogen in de tijd van hun sterven sluiten, kunnen ze ook de ellenden of de vertroosting afwachten, die het oordeel en de eeuwigheid zullen meebrengen. En het is daarom het grote oogmerk en toeleg van deze tekst, u het goed sterven aan te prijzen van die kostelijke zaligheid, die het vergezellen zal en opvolgen.

Vóór de middag waren we bezig met de inachtneming van enkele besturingen, teneinde wij ons tot het sterven mochten bereiden, zoveel we konden aan te dringen. En nu zullen wij, eer we tot enig verder gebruik van deze leer voortgaan, eerst nog iets te zeggen hebben over één vraag.

En die is deze: wat zulke mensen bij hun sterven behoren te doen, die deze besturingen, òf in het geheel hebben verwaarloost, òf het in ieder geval zo niet hebben behartigd als ze hadden moeten doen; die door een overrompeling van de Goddelijke voorzienigheid, eer ze gewaarschuwd waren, tot op de oever en de kant van de eeuwigheid worden gebracht, die nog maar weinig dagen of uren om te leven hebben, en zichzelf van niet één dag of uur kunnen verzekerd houden?

?? Een vraag van zeer groot belang. En och! dat de mensen werk wilden maken, om door het waarnemen van de voorgemelde besturingen zo'n zware omstandigheid te voorkomen. Het is daarbij ook een vraag die moeilijk is om hem grondig en behoedzaam te beantwoorden. Want het is inderdaad geen gemakkelijk werk, met zulke stervende mensen te spreken, (wat ook velen hiervan mogen denken) die in hun leven niet hebben willen horen. En daarom, laat toch niemand een averechts gebruik maken van wat wij op deze vraag zullen zeggen. En zeker zou dit er een averechts gebruik van wezen, dat men de tijd zou willen uitstellen, en de voorbereiding van de dood zolang te ontgaan, totdat zij u overkomt.

?? Maar stel uzelf voor, of liever deze vraag met *ernst* voor, hoe dat u het best zo zult leven, dat u zo'n vraag bij uw sterven niet hoeft te doen, en dat u de benauwdheid mag ontwijken, die zo'n vraag op zo'n tijd met zich meebrengt.

?? Die vraag zult u wellicht kunnen doen; maar u zult ze zeker in uw ziekte harteloos doen, die ze in uw gezondheid zorgeloos hebt uitgesteld, totdat de dood komt u overvallen. En daarom, wees liever in een heilige vrees vóór die tijd, omdat u mogelijk niet één uurtje zult hebben om over de zaak te kunnen denken.

- ?? Of dat er mogelijk niemand tegenwoordig zal zijn, om tot u te spreken, of u daaromtrent licht te kunnen geven.
- ?? Of mogelijk zal de pijn of de ziekte u geen vrijheid laten, om er uw gedachten op te vestigen, of om iemand daarover tot u te horen spreken.
- ?? Al dit behoorde u immers billijk aan te sporen, om door alle voegzame middelen daarnaar te staan dat u, eer die tijd komt, in een goede en bekwame en gereede staat mocht zijn.

Maar om tot beantwoording van de vraag iets te zeggen, zullen wij de onbereidheid tot sterven in drieërlei soorten verdelen; of liever gezegd, dat er drieërlei soort mensen zijn *die in een onbereide staat door de dood zouden kunnen verrast worden*. Tot elk van hen zullen wij een woord spreken.

1. Er is een soort mensen die volslagen en op de meest zondige wijze in zo'n staat leven, die nooit de minste moeite nemen, om tot sterven bereid te zijn, totdat het sterven hen overkomt. We mogen evengoed tot de stenen in de muur spreken, als tot velen van u, die zo gesteld zijn.
2. Een tweede soort zijn diegenen, die wel enige teerheid hebben gehad, maar die traag en onachtzaam zijn en buiten een goede gestalte zijn geraakt.
3. Een derde soort zijn zulken, die het aan gevoel en troost ontbreekt, en die zonder verzekering van hun staat zijn, en bevreesd zijn dat ze, terwijl ze zo gesteld zijn, moeten sterven.

I. Wat de eerste soort aangaat; we mogen tot u wel zeggen: het is geen wonder dat u zorgeloos wegzinkt, en in de groeve van de vertering neerstort, die zo dom en ongevoelig blijft leven totdat de dood bij u komt. U die nooit aan de dood denkt, dan wanneer u en zij elkaar ontmoeten, wat kunt u verwachten dat er tot u, tot uw vertroosting zou kunnen gesproken worden? Evenwel zullen wij enige gronden neerstellen, waarvan zelfs, in zo'n beweningwaardige en als hopeloze toestand, nog gebruik zou kunnen gemaakt worden. Als er mensen zijn die in hun gezondheid de voorbereiding tot het sterven geheel verzuimd hebben; als zulken nog maar één uur te leven hebben, laten zij dan deze dingen in aanmerking nemen.

- A. Dat bekering dan nog maar kort mogelijkheid is om verkregen te kunnen worden. Zolang zij nog in de land van de levenden zijn, en het vonnis nog niet is uitgesproken, zijn ze nog in een staat van verzoenbaarheid met God.
- B. Ten andere dat er dan evenwel geen vrede met God te verkrijgen zal zijn, dan op die voet als zij nu moet worden verkregen, te weten door het geloof in Jezus Christus, zoals het gepaard is met bekering, en door het begeven van zichzelf tot een nieuwe levenswijze, al was dit bij zo'n stervende, maar met een oprecht hartelijk voornemen. *Christus is de Weg, de Waarheid en het Leven. Niemand komt tot de Vader dan door Hem*. En zonder geloof wordt men met Hem niet verenigd. En wie het eeuwige leven zoekt, die moet het door het geloof in Hem krijgen.
- C. Ten derde dat, hoewel een mens slechts één uur te leven had, er evenwel iets van deze dingen zijn moet, als hij behouden zou worden: enig geloof, enige bekering, enige poging om zijn staat te kunnen opmaken, enige verzoening met God, enige heiligheid; al was het slechts in hun eerste geboorte; in zoverre, dat hij maar enige weinige woorden tot God of tot de omstanders voortbrengt. Zoals dat in de moordenaar aan het kruis te zien is. Genade, wanneer of waar zij ook komen mag,

al was zij maar één uur oud, is altijd genade en heeft dezelfde wezenlijke vruchten in de grond of in zijn eerste geboorte (zoals ik zo-even zei) als de genade van oudere tijd of langdurig bijblijven heeft.

- D. Ten vierde ook nog, daar weinig tijd is, daar moet noodzakelijk enig verschil zijn, van dat wat er gewoonlijk bij het sterven van mensen, die langer in de staat van genade verkeerd hebben, te bespeuren is, om die bovengemelde dingen in acht te nemen.
1. Vooreerst, wat de tijd aangaat; zo'n mens moet veel spoediger door deze dingen heengaan, en (om zo te spreken) te sneller en te gezwinder lopen door het werk van de bekering en onderzoek van zichzelf, en toevlucht nemen tot Christus, en de vruchten van heiligmaking. Omdat de tijd kort is, moeten deze dingen als samengetrokken worden. Niet dat men er licht overheen moet lopen. Maar men moet het alles kort proberen bijeen te halen. De Heere zegt eens, Matth. 12:12: *Het koninkrijk der hemelen wordt geweld aangedaan; en de geweldigers nemen hetzelfde met geweld.* Er moet zelfs in tijd van gezondheid een soort van geweld in dit opzicht geïfend worden; maar veel meer in de tijd van sterven. Als zulke mensen juist al hun twijfelingen niet vinden beantwoord; zij moeten echter weten dat het volstrekt noodzakelijk is om in Christus gevonden te worden. Dit stelt ze dan in staat om over al die bijzondere zwaarigheden te kunnen heenstappen. Zoals de prediking van de zedelijke wet, in de tijd van Johannes, het volk enigermate noodzaakte om, door de wet van de ceremoniën over te stappen, tot Christus te komen: zo moeten ook, bij gelijkenis, zulke mensen, die bij hun leven onachtzaam waren, datzelfde geweld bij hun sterven in het werk stellen. Zij moeten oprechte bekering en geloof hebben, en daardoor zichzelf in allerijl naar Jezus wenden. Een verhaasting die, zoals ik zei, *ten opzichte van de tijd* moet begrepen worden. Deze dingen, te weten geloof en bekering, maken de zondaar bekwaam, en geven hem recht om aan Jezus deel te krijgen. En daarvan moet hij, tot vereniging met die Heere Jezus, een spoedig gebruik maken.
 2. Ten andere zal er ook een onderscheid zijn *ten opzichte van de mate en de grootte*. Zoveel de bekering in dit geval korter is, zoveel zal de vernedering te dieper moeten zijn. En zo'n mens zal in walgingen en gruwelen van zichzelf zoveel te lager neerzinken. De wedergeboorte en vernieuwing van mensen, die zo uitnemend laat bekeerd worden, zal doorgaans met grotere moeite, met scherpere beroerten, met hogere verantwoording van zonden, met grotere haat van hun eigen boze wegen, gepaard gaan, dan dat ze eerder het nieuwe hart hadden verkregen.
 3. Ten derde, zal men ook onderscheid vinden ten opzichte van de ijver en een heilige hunkering, die doorgaans dan de gewone mate te buiten gaat. Het is nooit goed, bekering, geloof en een heilige wandel met slapheid te behandelen. Maar de mensen kunnen echter in de hemel komen met een veel zachte voortgang (om zo te spreken) gedurende hun gezondheid, dan of ze dit werk tevoren hadden veronachtzaamd en uitgesteld, totdat de ziekte en de dood ze komt overvallen. Dan moeten zij op een bijzondere wijze in een gedurige onrust zijn, totdat ze zijn waar zij wezen moeten.
 4. Ten vierde. Wanneer ze zo hun geloof en bekering geïfend hebben, dan zullen ze in die volle gemoedsovertuiging sterven, dat ze zoveel te meer aan Gods vrije genade verplicht zijn en verschuldigd. Want als er enigen van Adams zondig nageslacht rekenen dat ze aan God verplicht zijn, en gehouden

om (als ik zo mag spreken) de allernederigste slaven van de meest soevereine vrije genade te wezen. Het zullen zeker zulke mensen in de hoogste trap zijn, die aan dood, en hel, en toorn zijn ontsnapt, en aan de duivel ontrukkt, wanneer hij juist gereed en bezig was om er direct de handen op te leggen, en ze bij hem in de afgrond neer te trekken.

Nu zeg ik echter nog eens, dat geen mensen die zich in zo'n staat van verzuim van zaligheid bevinden, en ook niemand van u allen, uit deze lering de minste grond van aanmoediging kan hebben om het geloof, de bekering en de inachtneming van heiligheid te verwaarlozen of uit te stellen. En laat daarom niemand die er ook uit nemen, als hij niet in een staat wil gesteld worden om eeuwige smarten voor zijn dwaasheid te lijden.

II. Aangaande de tweede soort mensen die weleer enige teerheid van aandoening hebben gehad; maar achteruit zijn gegaan, en onachtzaam, en in ongestalte zijn vervallen. Zulken hebben dezelfde weg in te slaan. Wanneer de dood ze als het ware in de vlucht komt vangen, en het geweten hen met zijn beschuldigingen in het aangezicht kijkt, dan hebben ze hun bekering, en het geloof in Christus, en de vruchten van heiligmaking des te spoediger en ijveriger te vernieuwen. Dan hebben ze zich des te meer te vernederen, en met zoveel te meer verhaasting naar hun vrijstad heen te vluchten; met des te meer verstommende schaamte voor God te verschijnen, en te erkennen dat Zijn genade zoveel te vrijer is, en toe te staan dat die zoveel te heerlijker in hen geworden is.

III. Wat de derde soort mensen aangaat, die meer teerheid hebben behouden, en die wel graag hun eeuwig belang en vrede met God zouden hebben klaargemaakt; maar tot op deze dag daartoe niet hebben kunnen komen; of als ze al eens enige klaarheid daarvan hadden, het weer enigszins beneveld en verduisterd, en zelfs in enige mate geheel verdwenen vonden. Zulken ontzinkt het hart wel eens, als de dood ze verrassen komt. En tot hen wil ik deze dingen zeggen.

- A. Vooreerst dat gelovigen zonder gevoelige vertroosting kunnen sterven, en echter goed sterven. Want zoals *de gevoelige troost* tot de rechtvaardigmaking van de mens niet volstrekt noodzakelijk is, zo ook niet om hem in Jezus te doen sterven. Gelovige mensen kunnen slapend sterven, of in een lichamelijk verval, of in een geestelijke bevreesdheid, en die bevreesdheid zal evenwel geloof en liefde in zijn boezem dragen. Hij kan ook goed sterven, al is het in een duistere staat, als die staat maar niet zondig is, en de vrede die een christen weleer in zijn leven met God gemaakt heeft, niet komt storen.
- B. Ten andere moet men onderscheid maken tussen het gevoelen van de blijdschap van de Geest, en die troost en blijdschap die een gelovige uit Gods Woord en beloftenissen scheppen kan. Beide levende en stervende gelovigen kunnen het ene missen, en het andere hebben. Hoewel zij de invloeiingen van de Geest niet hebben, in gevoelige vertroosting en blijdschap; toch kunnen ze een vaste vrede en vertroosting hebben, omdat zij Gods Woord en beloften hebben om daarop te steunen. Die tot Hem omwille van hun leven zijn gevloeden, en van Wie het geweten een inwendig getuigenis heeft, dat ze met verloochening van hun eigen gerechtigheid tot de Zijne hun toevlucht genomen hebben, die kunnen daarin vrede hebben. Hoe kan anders een gelovige in een staat van verlating, hoewel die meer tot zijn beproeving dan om zijn zonden is, in enige mate van ware gerustheid zich

neerleggen? En als wij David in zijn sterven eens aanzien; hoewel we geen volstreekte bepalingen daarover willen maken, schijnt het ons echter toe dat hij niet veel troost gehad heeft. Want in die woorden, die *zijn laatste werden genoemd*, 2 Sam. 28:5, houdt hij zich aan Gods verbond, en rust daarop, als op een anker van zijn ziel, hoewel hij er de vruchten nog zo niet van gevoelde.

- C. En daarom, ten derde, die in deze staat zijn, behoorden zich juist daarom met des te meer vertrouwen binnen de verschansing van het verbond over te werpen, en hun geloof te zekerder te maken, omdat zij de gevoelige vertroosting missen. En het gebeurt al soms dat het met ware gelovigen in die tijd zo gesteld is. Want dan zijn ze van alle gedachten van eigen gerechtigheid het meest ontledigd, en vinden zich in zichzelf door een heilige vrees en bekommering aangedaan. Want, zoals de Heere God sommige van de Zijnen in dit leven wel met een mindere mate van teerheid laat wandelen, en ze daarom ook geen gevoelige vertroosting geeft, om zo hun verwaandheid en hoogmoed terneer te houden; evenzo zal Hij er ook wel sommigen oefenen in hun sterfuur.
- D. Ten vierde. Laten zulken, om doorgedragen te worden, temeer op God vertrouwen en zichzelf temeer aan Hem verplicht houden. En nooit gingen zulken op die wijze in de boot van de dood te sloop, dan diegenen die reden hebben om te vrezen dat ze verdrinken zouden of schipbreuk lijden. God is de God en Leidsman van de gelovigen niet alleen tot aan, maar tot over de dood heen. En zij kunnen daarom door het dal der schaduwen des doods gaan, zonder kwaad te vrezen.

GEBRUIKEN

Nu zullen wij van deze hoofdzakelijke leer nog enige nadere gebruiken gaan maken, boven deze, die we reeds gemaakt hebben.

I. Het eerste gebruik is dit. Aangezien zij gelukkig zijn die in de Heere sterven, en zulken ongelukkig die buiten Hem sterven; wat ook hun uitwendige staat hier mag geweest zijn; laten daarom dan de mensen

- (1.) te minder op hebben met de voordelen van dit leven, en
- (2.) laten zij ook te minder begaan zijn over de tegenspoeden ervan. U ziet, gelovigen in Christus, dat dit gebruik twee leden heeft.

1. Vooreerst (om met het laatste te beginnen) als het deel van zulken gelukkig is die in de Heere sterven, wat hoeven dan de ware gelovigen, die helderheid over hun staat hebben, en een welgegronde hoop van in de Heere te zullen sterven, wat hoeven zij voor de tegenspoeden te vrezen, of zichzelf veel te ontrusten over al het op en neer gaan van dit tegenwoordige leven? Hoewel verachting, kwade naspraak, armoede, ongenade, gevangenis, geldboeten, verbeurdverklaringen, ballingschappen, menigerlei verwijten en wat dies meer is, hen bejegenen; die dingen zullen een einde hebben. De dood zal er paal en perk aan stellen. Hun grote geluk is niet hier; maar na de dood. Al uw ellenden, kinderen van God, zullen welhaast ophouden, en het is een geheel zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, dat voor u is weggelegd. Uw tijd is hier voor het toekomstige niet lang meer. Het zal voor sommigen maar dertig of veertig jaar wezen, tien of twintig, voor anderen meer, voor de anderen minder. En het zal voor sommigen van u mogelijk maar één jaar zijn; en dan zal onze gezegende Heere Jezus komen, en alle tranen van uw aangezichten afwissen. En de troosteloze herinneringen aan deze beproevingen, droefnissen en sukkelingen zullen met u niet in de hemel gaan. Het is een schande dat gelovigen, die zo'n hoop hebben, zo moedeloos zouden worden, wanneer het kruis hen overkomt, en dat zij er zo neerslachtig onder zouden wandelen.

2. Ten andere. Omdat er een gelukzaligheid na de dood staat te volgen; daarom mag u niet veel ophebben met de voordelen van dit leven. Welke troost of welk vergenoegen kunnen zij u in uw sterven geven? En aangezien zij dan geen wezenlijk genoegen kunnen verschaffen, hoever en in hoe grote mate bent u dan niet verbitterd, mensen wie u ook bent, die uw arbeid en uw moeite gaat besteden om in schepselstroost uw genoegen te zoeken, en nooit naarstig bent om in Zijn rust in te gaan? Is het wel nodig iets meer te zeggen, om u van zo'n dwaas gedrag af te schrikken, dan dit, dat u juist daardoor de Springader des levenden waters verlaat, en uzelf tot gebroken bakken begeeft, die geen water kunnen houden, en in het einde u jammerlijk bedriegen zullen en teleurstellen? Wat zullen de schatten, de vermakelijkheden, de grootsheid, de eer en hoge staten u in uw sterven kunnen helpen? Deze dingen maken een arm geluk uit, en zullen binnenkort een einde hebben. En evenwel is er geen onderwijs in de gehele wereld, dat mannen en vrouwen minder in acht nemen, dan juist dit. Zoals al de schepselen zeggen dat de wijsheid niet bij hen is, zo roepen zij ook allen uit één mond, dat het ware geluk niet bij hen is. Het is niet in de rijkdommen: want die maken zich vleugels, en vliegen weg. Het is niet in de verheffingen van eer: want een mens die in waarde is, en geen verstand heeft, die wordt gelijk de beesten die vergaan. Het is ook in de vermakelijkheden niet: want het lachen van een zot is enkel dwaasheid, en het verwekt zelfs in het midden daarvan smarten voor het hart.

II. Er is een tweede gebruik, en dat opnieuw twee takken heeft. Als de gelukzaligheid zulken volgt, die in de Heere sterven, dan

- (1.) vordert dat van u, o ware gelovigen, een gewilligheid zowel als een gereedheid om te sterven, wanneer God u ook zal willen roepen. En
- (2.) ten andere dient het tot veroordeling van een algemene onwilligheid om te sterven, waarvan soms ook al iets onder het volk van God te vinden is.

1. Ik zeg dan vooreerst, als het sterven in Christus een gelukzaligheid meebrengt, dan behoorden al diegenen, die op de weg van de zaligheid zijn, gereed, en gewillig, en blijmoedig te zijn om te sterven. En anders moet het een uitnemend grote ongestalte zijn, wanneer de mensen met geen gelijkmoedigheid van de dood kunnen horen spreken. En het is een krachtig bewijs dat ze, òf niet op de weg van het leven zijn, òf niet voldoende zeker zijn van erop te zijn. En daarom, geeft toch acht op uw staat. Wat zou het zijn, als God iemand van u in deze nacht zou roepen: *bent u al gewillig om te sterven?* Ik geloof wel dat er onder zeer velen niet één is, die dat van harte zou kunnen zeggen. Daar is er onder velen nauwelijks één, of hij zou de dood, wanneer zij kwam, proberen geheel te ontwijken. Ik zeg dit niet om het aanwenden van wettige middelen, in geval van ziekte, tot herstel van gezondheid, te veroordelen, maar om onze grote afkerigheid en onwilligheid tot het sterven te bestraffen. Een afkerigheid die zo groot is, dat we het sterven altijd wel zouden willen uitstellen of afstellen. Dit geeft te kennen, òf

- (1.) een zwakgeloof aangaande die waarheid, dat zulken zalig zijn die in de Heere sterven. Anders (als dit recht geloofd werd) was het onmogelijk, of de mensen zouden gewilliger tot het sterven moeten zijn. Ja daar zou zelfs een verlangen en een begeerte wezen om met Christus te mogen zijn. Als de mensen door geloofwaardige personen werden verzekerd dat er in deze of die plaats van de wereld een goed en vermakelijk en vruchtbaar land te bewonen was; zeer

velen zouden zich daarheen begeven om er een goed fortuin (zoals men gewoonlijk zegt) te maken. Evenwel het getuigenis van God (Die onmogelijk liegen of bedriegen kan) dat Hij gegeven heeft van de zaligheid, die op het sterven in Christus volgt, wordt niet geloofd. En daarom zijn er zo weinig gewillig en begerig om door de dood heen te gaan en die zaligheid te genieten. Daar zijn er weinig zo gesteld als Paulus, die verlangde om ontbonden en met Christus te mogen zijn, omdat voor hem dit verre het beste was. Het is een zwakgeloof die maakt dat het ons aan gewilligheid tot het sterven ontbreekt.

- (2.) Of het geeft, aan de andere kant, te kennen een schaarsheid van liefde tot de Heere Jezus. Onwilligheid tot sterven is geen kleine zonde; maar gebrek van liefde nog groter. Wanneer de mensen liever bij hun mannen en vrouwen en kinderen, en vrienden, dan bij Christus willen wezen. O! de liefde tot Jezus maakt het hart wonderlijk los van al deze dingen. En het doet een ziel hijgen om met Hem, als haar hoogste God, te mogen wezen.
- (3.) Of het doet een grote aardsgezindheid zien, en een vastkleven aan de dingen van deze wereld. Hier vandaan is het dat zoveel vleselijke en aardsgezinde ellendelingen nooit een beter of een ander leven zouden wensen als zij maar hun huis, of brokje land, en het gezelschap van hun nabestaanden, of andere uitwendige voordelen zouden mogen behouden.

Om dit gebruik wat nader op te helderen, laat ons een vraag of twee met één woord aanraken.

(1.) *Vooreerst, of alle gewilligheid of begeerte om te sterven goed is?*

(2.) *Ten andere, of een christen niet soms op een geoorloofde wijze onwillig tot het sterven zou mogen zijn?*

(1.) Aangaande het eerste, namelijk, *of alle gewilligheid of begeerte om te sterven, goed is.* Wij zullen tot opheldering daarvan, een onderscheid stellen tussen een *zondige* en een *prijzelijke* gewilligheid.

A. Er is onder de vleselijke grillen van de mensen een zondige gewilligheid of begeerte om te sterven, en die is drieërlei.

1. Eerst een wanhopende gewilligheid, wanneer de mensen enige tegenwoordige verschrikkingen van hun geest, of smarten van hun lichaam, of enig ander zwaar en bitter kruis niet durven afwachten of doorstaan, dan zullen zij wensen om weg te mogen wezen. En sommigen zullen zich in zulke vervoeringen wel met hun eigen handen van kant helpen. Zo kon Judas de angsten van zijn geweten niet verdragen, en daarom hing hij zichzelf op. Hoewel dit veeleer een onwilligheid is, om zich aan hun tegenwoordig lot en geval te onderwerpen en het te dragen, dan enige gewilligheid om te sterven.
2. De volgende twee soorten van berispelijke gewilligheid vallen wel in vrome mensen; zo niet in die allen. Deze gewilligheid doet zich dan bijzonder op, wanneer Godzalige mensen zoveel kruis ontmoeten, dat zij het niet goed kunnen dragen, en bevreesd zijn dat God door hun bezwijken of andere misdragingen zal worden onteerd. Of, wanneer zij zien dat het met Gods volk en de openbare godsdienst slecht gaat; en zij niets tot verbetering kunnen toebrengen. Dan beginnen zij zichzelf als onnuttig aan te merken en te wensen dat zij maar weg mochten zijn. Zo bad eens Elia dat zijn ziel mocht sterven, door te zeggen: *het is genoeg, neem nu Heere, mijn ziel: want ik ben niet beter dan mijn vaders.* En dat omdat zij Gods profeten hadden gedood, en Zijn altaren hadden omgeworpen, en hij alleen was overgebleven; en zij zijn ziel nog

zochten om die weg te nemen. Maar de Heere maakte hem bekend dat hij ongelijk had, dat Hij hem nog meer nodig had, en dat de zaken nog zo slecht niet stonden als hij wel meende; omdat Hij er nog in Israël had doen overblijven zeventuizend, alle knieën die zich niet gebogen hadden voor Baal, en alle mond die hem niet gekust had. Zo zullen ook dikwijls uitmuntende vrome mensen in slechte tijden zeer makkelijk wensen om weg te wezen. Ze kunnen niet uitstaan om altijd te strijden, te worstelen, en hulp en redding aan de algemene zaak toe te brengen. Vooral wanneer ze denken dat zij geen goed meer voor God en Zijn zaak kunnen uitrichten. En het is soms niet zozeer de omstandigheid van de algemene zaak, als wel de vrees van in het een of ander, dat henzelf raakt, in engten en verlegenheden te zullen gebracht worden. Dit is de voornaamste oorzaak van hun kleinmoedigheid, en van hun wens om heen te mogen gaan. Zoals wij dit duidelijk zien kunnen in de uitnemend Godzalige en gelovige Baruch, Jer. 45:3.

3. De derde soort van deze gewilligheid om te sterven, vertoont zich wanneer enige wederwaardigheid of verdrukking de achting van de mensen bij anderen doet afslaan. Hetzij dan dat zij leraars of gewone belijders mochten zijn; hetzij dan dat het een struikeling of misdraging van henzelf is, of enige hoon door anderen hen aangedaan. Dit doet hen denken doet dat ze geen goed meer zullen kunnen doen (al was het toch, dat zoiets op een zondige wijze door anderen is veroorzaakt). Of dit kan ook ontstaan bij het uitblijven van een gelukkig uitvoering van iets dat hen was aanbevolen, of door enige mislukking die hen overkomt. Zoals wij dat zien kunnen in Jona, die wenste dat de Heere zijn ziel van hem zou wegnemen, omdat hij vreesde dat zijn achting die hij als profeet had gehad, nu in grote mate zou verminderd wezen. En hij was zó koppig, dat, toen de Heere hem vroeg: *is uw toorn ook billijk ontstoken?* Hij spijtig genoeg antwoordt: *billijk is mijn toorn ontstoken, tot de dood toe.* Hoewel de Heere hem duidelijk te kennen gaf, dat het zijn drift was die hem vervoerde, en hem door de wonderboom deed zien dat zijn eigen belangen hem al te veel beheersten, en dat hij ongelijk had met zo zijn dood te wensen, en dat hij een verkeerde gewilligheid tot sterven had.

B. Wat ten andere de *prijzelijke* gewilligheid aangaat, die zal ik u in vier of vijf eigenschappen aanwijzen, en doen zien waarin het bestaat.

1. Een rechte gewilligheid tot sterven is vergenoegd om zelfs in voorspoed te sterven, en onderworpen om in tegenspoed te leven. Wanneer het de mensen alles voor de wind gaat, ziet men het zeer zelden gebeuren, dat zij gewillig tot het sterven zijn; hoewel zij anders wel in gevallen van bestellingen van kruis gewillig mogen schijnen. En in de tegenspoed; ja zelfs in het midden van de zwaarste ongevallen die drukken of dreigen mochten, een onderworpen hart te hebben, om goed te willen blijven leven, is ook even zeldzaam. Te zijn zoals Paulus was, namelijk weltevreden om te blijven of te gaan, zoals het God goed zal dunken, is een zoete en wenselijke zielsgestalte. Gewillig te zijn om in schande en bespotting te leven over het smadelijk onthaal dat men vrome lieden aandoet, niet ontevreden te zijn, door kwaad zowel als goed gerucht te willen wandelen; arbeidend om in alles maar een goed geweten te mogen bewaren: en in de voorspoed, zoals ik zei, bereidwillig te zijn om de wereld en alles wat erin is, wanneer God ons door de dood tot Hem roept, te laten varen, is wat groots.

2. De rechte gewilligheid heeft ook deze eigenschap, dat zij niet zozeer afkomstig is uit een verlangen om van de tegenspoeden van deze wereld ontslagen te zijn, als wel om Christus te mogen genieten, en dat goed dat de ziel in en bij Hem hoopt te vinden. Het is niet omdat het bijzonder kruis van de gelovigen voor hun eigen personen toeneemt, of dat de verwarringen en verwijderingen en twisten bij het gewone volk aanwassen, dat ze wensen heen te gaan en uit dit leven te zijn, als wel omdat zij verlangen om met Christus te mogen zijn. *Wij*, zegt de apostel, 2 Kor. 5:4, *die in deze tabernakel zijn, zuchten bezwaard zijnde*. En wat is er de reden van? *Nademaal wij niet willen ontkleed maar overkleed worden*. Het is niet zozeer om de zwakheden van dit lichaam af te leggen, als om de beloofde heerlijkheid te verkrijgen, dat de gewilligheid tot sterven in Gods kinderen de overhand neemt.

3. De rechte gewilligheid tot sterven heeft veel begeerte en pogingen, om hier al met Christus gemeenschap te hebben. En als de ziel niet gauw genoeg (om zo te spreken) tot de volmaakte, onmiddellijke en niet te verstoren gemeenschap met Hem, die in het toekomstige leven wezen zal, kan komen, dan zoekt ze die evenwel enigerwijze vergoed te krijgen door een ernstig jagen naar de allernauwste gemeenschap met Hem in dit leven. Het is een kwaad teken wanneer de mensen verlangen om te sterven en weg te wezen, en ondertussen in het zoeken van Christus' gemeenschap, bij hun leven nalatig werden bevonden. Die recht gewillig zijn om te sterven, die zullen ook veel begeerte en verlangen hebben naar de gemeenschap van Christus, en zich verlustigen in de beschouwingen van de hemel, eer zij er nog in zijn, en in hun wandel zich daarheen uitstrekken. En nergens zullen zij meer afkerig van zijn, dan van iets te doen dat die gewenste gemeenschap zou kunnen verhinderen. Dit kunnen wij onder het Oude Testament in David, en onder het Nieuwe Testament in Paulus zien. O, hoe baden en hijgden zij daarnaar! O, wat wendden zij al een arbeid aan om hun gemeenschap met God te mogen bewaren! En wat deden zij niet al een moeite om zich gedurende hun verzekeringen in dit leven zo aan te stellen, dat er toch niets van hun kant in de weg mocht komen, waardoor deze gemeenschap met Hem, daar zij zo krachtig naar verlangden, enigszins zou kunnen versperd worden! Dat niemand dan denke dat het een rechte gewilligheid tot sterven is, die de mensen niet meteen gezet doet zijn om in tere Godvruchtigheid te wandelen, en om aan Christus in hun leven gelijkvormig te zijn. Daarom werd van die Simeon, die zo gewillig tot het sterven was, getuigd, dat *hij rechtvaardig was, en Godvrezend, verwachtend de vertroosting van Israël*. En deze en dergelijke Godzalige mensen van die tijd weken niet uit de tempel, dienende God dag en nacht.

4. Dat is een rechte gewilligheid om te sterven, niet die bij vlagen komt, maar aanhoudend, en onderscheiden, en op vaste gronden steunend. Ik heb het oog hier niet op gevoelige vertroosting, die op de ene tijd meer en op de andere minder kunnen zijn, maar op de gronden van het geloof, op een klaarheid van staat en een stille onderwerping onder de gezegende wil van God. Want hoewel niemand zich veel over Simeons gewilligheid tot sterven hoeft te verwonderen, nu dat hij een Jezus in zijn armen had gekregen, ging het evenwel ook nog met deze stille onderwerping aan Gods wil vergezelschap.

II. De tweede vraag is, *of zelfs de gelovigen wel onwillig tot het sterven mogen zijn, en of hen dat ook wel vrij staat?*

Ik antwoord, dat ze soms wel onwillig kunnen zijn om te sterven, en dat op een wijze, die niet geoorloofd is. Om dit op te helderen, zullen we twee dingen in aanmerking nemen.

- A. Er is een onwilligheid om te sterven op vleeselijke gronden. Zo kunnen de gelovigen onwillig tot het sterven zijn, wegens een zondige onbereidheid om te sterven. Zij kunnen een afschrik hebben van de dood onder ogen te zien, wegens de bewustheid van enige, ja van menigvuldige vleeselijk gezindheid in hun leven. Behalve dat er in alle mensen van nature een afkeer van de dood is, kunnen de gelovigen soms bovendien hun eigen vleeselijke oogmerken hebben, die hen onwillig tot het sterven maken; maar die zijn zondig. Want indien er een goed geweten is, dat besprengd is met Jezus' bloed, voor zover als er een vast geloof is, en een klaarheid omtrent onze vrede met God, voor zover zullen die nog geen gelegenheid tot sterven veroorzaken.
- B. Maar ten andere is er een geoorloofde onwilligheid om te sterven, die soms wel in de heiligen is gezien, als onder andere in David en Hiskia. Die onwilligheid is echter veeleer een stille onderwerping om te leven, dan wel een rechtstreekse begeerte om te leven, die uit heel andere oorzaken ontstaat. Want als deze onwilligheid komt uit eens bezorgdheid over het ontbreken van enige tijdelijke of lichamelijke dingen, voor ziel of lichaam, of over iets dat ons werk voor God in het openbaar betreft, dat alles zal het geloof wel kunnen goed maken.

Maar er zijn twee redenen die de heiligen wel in overweging hebben genomen, en waardoor ze overreed zijn, om op een geoorloofde wijze onwillig tot het sterven te zijn.

- (1.) Vooreerst de zware slag en de grote breuk die hun wegneming in het werk van God zou kunnen veroorzaken. Zoals het zo was in de gevallen van Hiskia, Josia en Paulus. Als de eerste twee weggenomen zouden zijn geweest, dan zou dit naar alle waarschijnlijkheid het werk van God hebben omver geworpen. Zoals de wegneming van Paulus ook vele harten onder de christenen zou bedroefd hebben.
- (2.) Ten andere is die onwilligheid toe te geven, wanneer hun dood, in zo'n geval, of onder zo'n bestel van Gods voorzienigheid, enige schandvlek op onnozele Godzalige personen, of op de Godzaligheid en de oefening daarvan schijnt te zullen meebrengen. Als bijvoorbeeld Job in zijn ellende was gestorven, dan zou zoiets zijn vrienden in hun dwaalgevoelen en verkeerde stelling hebben gestijfd. En het sterven van David onder het geweld van zijn vijanden, alvorens hij tot de kroon zou zijn gekomen, zou enige bekladding op de trouw en waarheid van God, en op de belijdenis van de ware godsdienst hebben nagelaten, en voor de vromen stof van schaamroodheid gegeven hebben. Daarom zegt Mozes: *Keer weder, Heere, en het berouwe U over Uw knechten; laat Uw werk aan Uw knechten gezien worden, en Uw heerlijkheid over kun kinderen.* Zodat onwilligheid om te sterven, die niet ontstaat uit inzichten die een gelovige voor zichzelf heeft; maar uit inzichten van zijn openbare werk voor God, voor Zijn eer en het welzijn van anderen, of van een van die dingen, is in te schikken.

III.

Er is een derde gebruik, dat eveneens twee takken heeft.

?? *Vooreerst uit deze lering te beproeven en te oordelen, welke de ware gelukzaligheid is, namelijk in de Heere te sterven.*

?? *Ten andere leren we dat alles als ons ongeluk aan te merken, dat ons tot het zalig einde van in de Heere te sterven, niet opleidt.*

1. Vooreerst, zeg ik dan, als u uw eigen hart zou willen onderzoeken, of het ook wel in een geestelijke gestalte is. Neem er dan dit tot een kenteken van, of u ook hierin uw ware gelukzaligheid gaat stellen. Als u begerig was om een stem van de hemel te horen, die verklaren mocht welke mens waarlijk gelukzalig is; en als u het verzegelend getuigenis van de Geest hiervan wilde hebben; hier is het: *zalig zijn de doden, die in de Heere sterven.* Zij zijn het niet, die koninkrijken bemachtigen en omkeren, of tot zich overbrengen; die vele overwinningen behalen, en grote voorspoed hebben in hun grote daden en ondernemingen, die zalig zijn. Niet dat men een beschermer of alleenheerser van de volken is, is dat wat een zalig mens kan maken. Maar dit is het, dat men in de Heere mag sterven. Dit is de taal van de hemel, die daar van het hoogste belang is, en die bij u ook zo behoorde te zijn.
2. Ten andere. Leg al de dingen die u zich in deze wereld kunt verbeelden, hier tegenover in de weegschaal. Zij kunnen ze onmogelijk evenaren, ik laat staan opwegen tegen dat wat daarop hiernamaals te volgen staat. Wanneer zij alle met het sterven in de Heere, en met de volgende heerlijkheid en gelukzaligheid in de weegschaal werden gelegd, ze zouden lichter dan een veer, ja lichter dan de ijdelheid zelf zijn; tot het uiterste onwaardig, om er op één dag mee genoemd te worden. Zoals er dan geen gelukzaligheid daarin te vinden is, laat dan ook af van het daarin te zoeken.

IV

Er is een vierde gebruik. En dat is al opnieuw tweeledig.

?? Als er voor degenen die zalig willen worden, een volstrekte noodzakelijkheid is om te sterven, en om in de Heere te sterven; dan is er vooreerst niets zo dringend dan dit, om ons tot de oefeningen van Godzaligheid aan te zetten.

?? En ten andere is ook niets zo krachtig om ons van goddeloosheid terug te houden. Dit is toch het grote oogmerk van alles wat er wordt gepredikt. Deze leer, zeg ik, als die goed overwogen is, zal in waarheid ook zo bevonden worden.

(1.) De grond en reden om ons krachtig tot Godzaligheid aan te sporen, is deze, omdat goed sterven en goed leven met elkaar zijn verknocht. En niets klaarder kan doen zien de volstrekte noodzakelijkheid van die heiligmaking, zonder welke niemand God zal kunnen zien. Het is even noodzakelijk, als met God en de hemel te zijn bevredigd. En wie ze ook mochten zijn, die er nu die gedachte niet van hebben, zij zullen het ongetwijfeld zo bevinden, wanneer zij eens op een bepaalde tijd gedagvaard zullen worden om heen te gaan.

(2.) Kan er ook iets afgrijselijker zijn, of dat ons meer van goddeloosheid en een vleselijke wandel kan afschrikken, dan juist dit? Neem vrij bij elkaar alles wat de wereld geven kan, hetzij van zondige gemakkelikheden of van geoorloofde tijdelijke genoegens, gewoonlijk in teveel onmatigheid gebruikt; en stel eens dat u er zoveel van had, als uw hartenwens en begeerte zouden kunnen vorderen. Wat zullen zij u evenwel baten, als de dood eens komt? Zo of zoveel duizenden, of honderdduizenden munten van goud of zilver, zoveel land, of zoveel huizen te bezitten zal uw sterfuur het minste goed niet kunnen doen. Wat kan het u baten, uw tijd in vermaken, in vleselijke begeerlijkheden, in

zwelgen en dronkenschap te slijten? En u die van hoogmoed en eerzucht bent opgeblazen, en alle andere mensen wel achter uw rug, of voor u buigend en neigend zoudt willen zien; welk voordeel, bid ik, zult u daarvan hebben, als de dood zal komen en een einde aan al die dingen maken, en een eeuwige scheiding tussen u en die dingen stellen zal; wanneer u onder de doden zult moeten neerliggen, en het gewormte u tot deksel wezen zal? Het is in waarheid een 'wonder' (als men anders dingen van de natuur voor iets wonderlijks in onze vleselijke en zondige harten keuren moet) dat wij, als wij in acht nemen hoe noodzakelijk het is te sterven, en voor degenen die goed en gelukkig willen sterven, in de Heere te sterven, en wij dit, zeg ik, overwegen, met dat geloof en die overtuiging die we gewoonlijk daarvan belijden te hebben, evenwel met zo weinig gezetheid over het sterven, en wel over zo'n sterven kunnen denken. En dat we onszelf zo weinig moeite geven om tot voorbereiding daarvan, de heiligmaking in acht te nemen.

Om die reden zal ik eindelijk nog een woord of twee tot verschillende soorten mensen spreken, die over het sterven denken moesten, en zich daartoe bereiden, maar dat evenwel nog ver van zich weg zetten. En wel:

1. Vooreerst tot degenen die nog jong zijn, en er een goed leven van nemen, en zich nergens mee bemoeien dan om vrolijk te wezen. Ach, arme dartelende jonge mensen, is de dood niet hard naderend? Zal zij u niet op het lichaam vallen, eer u ze gewaar wordt, en eer vele jaren zullen zijn voorbijgegaan? Uw leven zal hier niet eeuwig wezen. En wie weet of uw tijd niet korter zal wezen dan u er wel van droomt? Het graf zal mogelijk al eerder met u, die nog zo jong en gezond en sterk bent, gevuld wezen, dan met zulken die ouder en zieker en zwakker zijn. Welke reden hebt u dan, om zo blij en vrolijk te wezen; zolang u van uw vrede met God nog niet bent verzekerd? Het is een zeer aanmerkelijk en ontrustend woord, dat door de Geest van God tot u is gesproken, Pred. 11:9: *Verblijd u, o jongeling, in uw jeugd, en laat uw hart u vermaken in de dagen uwer jongelingsschap, en wandelt in de wegen uws harten, en in de aanschouwing uwer ogen: maar weet dat God om al deze dingen u zal doen komen voor het gericht.* U mocht op uw eigen gevaar, als u wilt, uw gang blijven gaan, en alle waarschouwingen en vermaningen in de wind slaan; maar maak er evenwel vaste staat op dat de dood en het oordeel zeer haastig aankomen; wanneer u zult worden opgeëist om aan God rekenschap te geven; niet alleen van alles wat bekend, maar van alles wat verborgen is, hetzij goed, hetzij kwaad. Houd u daarom van mij vermaand om de dagen van uw jonkheid eens te overzien, en met een nauwkeurig oog na te gaan, en ernstig te overwegen, hoe die al zijn doorgebracht, en te zien of u ook geen reden hebt om de vermaning, die daar onmiddellijk volgt, op uzelf te maken: *gedenkt aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingsschap, eer dat de kwade dagen komen, en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: ik heb geen lust in dezelve.* En om wat meer tijd te besteden aan het overdenken van de dood en het bereiden daartoe.
2. Ten andere zijn zulken hier te waarschouwen, die uitnemend voorzichtig in hun gedrag zijn, die voor zomer en winter en allerlei jaargetijden goede voorzorg weten te dragen, en hun tijdelijke middelen zeer goed te overleggen, en al hun zaken in goede orde te stellen, voor zichzelf en voor hun kinderen, om die een behoorlijk onderhoud in de wereld te doen hebben. Maar die in geen geval in goede ernst denken over een ander leven. Hoe velen zijn er niet van zulken, die zeer wijs zijn

in de dingen van dit leven, maar in zaken van God en van hun eigen zielen, stekeblind zijn, en de meest volslagen dwazen die er in de wereld kunnen zijn? Hoe velen zijn er, die zoals Martha (die echter anders een goede vrouw was, maar toch teveel met dit euvel behept was; hoewel het in haar niet heerste, en haar niet, zoals het in onherboren mensen doet, had overweldigd) zorgvuldig zijn, en begaan, en bekommerd over veel dingen, en het ene ding dat nodig is, verwaarlozen? Is het niet te verwonderen, dat zoveel redelijke en wijze mensen al hun kostelijke tijd, uitgenomen die zij aan eten en drinken en slapen besteden, enkel aan de dingen van dit tegenwoordige leven verspillen kunnen, en niet zoveel als één uur van de gehele week willen geven om ernstig aan hun zielen en aan hun sterven te denken? Ik beroep mij op uw eigen geweten, of zoiets ook redelijk is, en of zo'n gedrag ook voegzaam is voor een redelijk mens, die een onsterfelijke ziel heeft, die vatbaar is van een eeuwige gelukzaligheid en verdoemenis. En of u uw tijd hier niet hebt verkwist aan dingen die slechts ijdelheid zijn; die u in uw sterven geen goed of enig voordeel zullen kunnen geven; en ten opzichte waarvan u dan zult genoodzaakt zijn om uit te roepen: welk nut hebben wij van die dingen waarover we ons nu schamen?

3. Ten derde hebben we het tegen zulken die aanhoudend en oplettend zijn in het waarnemen van de openbare ordinanties en het gebruiken van andere geboden middelen, en echter nooit dachten of geloofden dat hun zielen in gevaar waren, en zichzelf ook in goede ernst niet tot sterven bereid hebben. Och denkt nog over uw gevaar, want dat is het allereerste beginsel waardoor u kunt worden gaande gemaakt om naar een hulpmiddel uit te zien. O, zoek genade, om uzelf te kunnen onderzoeken, om in Christus te geloven, om u te bekeren, en zo te leven als het diegenen voegt, die van zichzelf belijden dat ze sterfelijke mensen zijn! Het is inderdaad vreemd en tevens verbazend, hoe het zijn kan dat u zo dikwijls kunt horen, en evenwel niet gehoorzamen aan dat wat u hoort. Of meent u, en zoudt u wel kunnen menen, dat het horen alleen godsdienstig genoeg is? Heeft dan Gods Woord ons niet geleerd, *dat niet een vergetelijk hoorder, maar een dader van het Woord gelukzalig zal zijn in dit zijn doen?* Ik bid u dan, wees daders van het Woord, en niet alleen hoorders, uzelf met valse overleggingen bedriegende; of (zoals het grondwoord eigenlijk betekent) uzelf door bedrieglijke schijnredenen misleidend en verstikkend.
4. Ten vierde zijn hier zulken te vermanen, die een voornamere functie bekleden, en meer macht en bekwaamheden hebben dan anderen, en daarbij ook meer gelegenheden om zich tot het sterven te bereiden; die de hoofden van de huisgezinnen zijn, en hun kinderen en dienstboden kunnen bevelen de heilige Schrift te lezen, te vasten en te bidden, en God te zoeken. Zulken, zeg ik, die uit het Woord weten wat recht en wat onrecht, wat plicht en wat zonde is, en die evenwel zo uitnemend gebrekkelijk zijn in het bewerkstelligen van deze besturingen, om ze tot voorbereidingen tot de dood te doen strekken. Overweeg eens, bid ik u, wat al uw kennis en bekwaamheden, en voornaamheid en maat u zullen baten, en welk voordeel zij u zullen toebrengen wanneer u sterven zult; als u ondertussen van geloof en liefde, en van de vruchten het werkzame in acht nemen van die beiden zult ontbloot zijn. Het is inderdaad verwonderlijk dat zoveel mensen aangaande deze zaken licht en overtuiging hebben gekregen, en evenwel hun licht en overtuiging zo kunnen verkwisten, en niet proberen om ze metterdaad op te volgen.

5. Ten vijfde is er nog een woord tot diegenen, die reeds bejaard zijn, en met hun ene voet, zoals men zegt, in het graf gaan. Die nabij de vijftig of zestig jaren zijn, of van enige weinige jaren meer; waarboven echter zeer weinig stervelingen klimmen. En die, hoewel nu al zover in hun jaren gevorderd, evenwel zo gerust zijn en zo verzuimachtig om zich tot sterven te bereiden, alsof het nog honderd jaren van hen af was. Bedenk toch wat u doet. Ouderdom en jaren brengen juist niet altijd met zich meer teerheid over zielsbelangen. Want wij zien het bij ondervinding vaak, dat hoe ouder de mensen worden, hoe meer verdoofd ze zijn in onwetendheid en ongevoeligheid. Waarlijk, als dit woord van vermaning iemand raakt, dan raakt het u, die uw doodsteek enigerwijze met u behoorde om te dragen, en in het bereiden tot de dood aan anderen een goed voorbeeld geven moest. En daarom: *neem het toch voor uzelf goed ter harte.*

6. De zesde of laatste soort waaraan we nog iets te zeggen hebben, zijn diegenen die in een arme, geringe en lage staat zijn naar de wereld. Want allen zijn niet rijk en overvloeïend, of in een ruime uiterlijke toestand. Velen hebben werk om hun huisgezinnen staande te kunnen houden. En evenwel zijn er (dat te verwonderen is) onder zulken maar zeer weinig die ernstig naar de hemel zoeken, en zich gereed proberen te maken, om in de Heere te sterven, dat ons alleen in de hemel kan brengen. De rijken zijn aan verzoekingën onderworpen die u ontbreken. Als iemand in de gehele wereld naar de hemel behoorde te zoeken, dan moest u het in ieder geval doen, die arm bent. En evenwel, hoe velen onder u willen liever hier niet alleen, maar ook hiernamaals eeuwig ongelukkig zijn, dan dat u zichzelf tot de weg van heiligheid zoudt willen schikken? Als u wijs was, zoals u behoorde te zijn; u zou er God over zegenen, omdat ook dit Evangelie tot u gekomen is, en aan de armen is verkondigd. Omdat het in zich behelst gelukzaligheid en altijddurende rijkdommen voor al degenen, die het omhelzen. O, neem dit woord ter harte, armen en rijken, wie u zijn mag! Niets is er zekerder, dan dat u allen zult neerliggen in het graf. Maar dit zal het onderscheid zijn, dat u gelukkig of verdoemd zult sterven, naar dat u, òf in Christus, òf buiten Hem zult sterven.

Ik heb eindelijk dit woord nog te zeggen tot zulken, die zich enigszins aan God gewend hebben, en enige overtuiging in zichzelf gewaar worden van de sloffigheid en alleszins gebrekkigheid van hun pogingen in de voorbereiding tot het sterven, om ze tevens te vernederen en tot verdere naarstigheid aan te sporen, namelijk *dat er in het midden van ons al te weinig opwekking van onszelf gevonden wordt; te weinig haasten tot de toekomst van de dag van God; te weinig uitgaan om de Bruidgom te ontmoeten.* Helaas, wij willen, om zo te spreken, een geweldige voortstuwung hebben om ons tot de dood te doen naderen. Hoewel we haar alle dagen al naderbij komen; toch zijn er weinig van ons (zoals ik zo-even zei) die uitzien en haasten naar de toekomst van Christus en van de dag van God.

Ik wil dan alles in dit ene woord besluiten. Het zou kunnen gebeuren dat velen van ons de dood al zullen smaken, eer we er weer zoveel als nu van zullen hebben horen spreken. Neem het daarom voor een waarschuwing aan, en voor een roeping van de hemel, dat u meer denken moet over dat wat zo veelszins wordt vergeten; en dat echter zo noodzakelijk is om altijd het voorwerp van onze overdenking te zijn; namelijk dat wij zo moeten leven, als wij in de Heere Christus eens zouden kunnen sterven, en zo een eeuwige en onuitsprekelijke gelukzaligheid genieten.

6^e Predikatie over Openbaringen 14:13

2 hoofdleringen: *voorbereiding* om te sterven en *troost* tegen het sterven

En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.

Hoewel wij reeds breedvoeriger over deze woorden gesproken hebben dan we onszelf in de eerste wel hadden voorgesteld, blijft er echter nog iets over dat van veel nut kan zijn, en ook het eigen oogmerk ervan schijnt te zijn. En daarom zullen wij ook nog een weinig nader komen. Het meest passende middel, om datgene te zeggen wat we hier moeten zeggen, zal zijn dat wij acht geven op wat de Geest in deze woorden voorheeft en bedoelt. Woorden die hier op een zeer aanmerkelijke wijze voorkomen. Want ze hebben (zoals het mij toeschijnt) geen bijzondere afhankelijkheid van de voorgaande, of ook enige samenhang met de volgende. Wat kan de reden wezen dat tussen de vermelding van voorafgegane, en de voorzegging van de volgende oordelen van God, zo'n tussenwerping en afbreking van de draad van de verhaalde geschiedenis kan voorkomen? *En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.*

Zeker moet daarvan enige reden zijn. Wij zullen er deze twee redenen van opgeven, die inzonderheid op het oogmerk van de Geest uitkomen, en in de tekstwoorden zo worden aangeduid, dat zij ons de gronden van twee leringen zullen kunnen opleveren.

?? De eerste reden is, *dat de Heere, omdat Hij bezig is om van droevige zaken te spreken, die Zijn kerk zouden overkomen, alsmede van de oordelen die de vijanden daarvan zouden treffen, deze woorden hier nu tussenin voegt, als een grond van nuttige overweging voor het volk van de Heere in dergelijke omstandigheden van de tijden.* Zodat, of we nu zien op de oordelen die over de vijanden van de kerk zouden komen, of op de beproevingen en verzoeken die Gods eigen volk zouden bejegenen; wordt dit woord zeer tijdig ingeworpen als een praktische lering, die in zichzelf duidelijk te verstaan en voor de gelovigen zeer nuttig is.

?? De tweede reden is deze: *dat God door zo'n woord, in tijden van menigvuldig sterven, en wanneer de zwarigheden en verwarringen zouden vermenigvuldigd worden, Zijn volk zou troosten, en door die gedachten bemoedigen, dat de dood voor hen niet bitter of verschrikkelijk zal kunnen zijn.* Aangezien de Heere nu in de droevigste en donkerste tijden deze grote zinspreuk (om zo te spreken) op diegenen die in Hem sterven, gezet heeft, dat zij zalig zijn.

Omdat nu deze twee dingen het oogmerk van de woorden zijn: het eerste tot *voorbereiding* om te sterven; en het andere tot *troost* tegen het sterven; daarom leveren zij ons dan deze twee nuttige hoofdstukken van lering op. Van de eerste hiervan zullen wij voor tegenwoordig spreken. Die is hierin gelegen.

I. De eerste lering zal dan zijn dat de dood en de zaligheid van degenen die in de Heere sterven, een zeer voegzame en nuttige stof van overweging voor Gods volk is, en in het bijzonder in tijden van benauwdheid en van onrust. Dit begrijpen wij zeer duidelijk dat het in de tekstwoorden ligt opgesloten. Zeker zou de Geest, Die zo wijs is en de tijden het meest gelegen bepaalt en de zaken op het allerbeste voor Zijn volk beschikt,

op deze tijd deze redevoering zo plotseling niet hebben afgebroken, als het niet zeer gepast en dienstig voor zo'n tijd was. Er is in dit gehele boek nergens zo'n opmerkelijke uitweiding van de draad van de geschiedenis te vinden, daar zo'n woord vooraan gesteld, en zo'n woord aangehecht en achteraan gevoegd is, als juist deze, buiten alle twijfel om Gods volk, dat de woorden van het boek van deze profetie te lezen heeft, aan te sporen om, wanneer ze aan deze merkwaardige plaats komen, des te ernstiger erover te denken en hem goed in overweging te nemen.

Om deze lering nog wat algemener op te helderen, merken we aan dat diegenen die het heiligst geleefd hebben, zich het meest dikwijls in de gedachten en overwegingen van de dood hebben bezig gehouden. Zo bad David eens, Psalm 39:5, *Heere maak mij bekend mijn einde, en welke de mate mijner dagen zij, opdat ik wete hoe vergankelijk ik zij.* En Mozes, Psalm 90:12, *leer ons also onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen.* (Het tellen van onze dagen is die ernstige gedachte en gezette overweging van het gedurig naderend sterfuur.) Wij mogen ook ons oog hier wel slaan op het voorbeeld van onze gezegende Heere Jezus Christus, Die bij Zijn verheerlijking op de berg, met Mozes en Elia sprak van Zijn uitgang die Hij zou volbrengen te Jeruzalem, Luk. 9:31. Want hoewel er in Zijn dood iets bijzonders was, raakt ons evenwel ook dat spreken van Zijn sterven en Zijn voorbereiding ertoe. En het diende ons tot een voorbeeld van navolging te strekken. En hoe hartelijk prijst Salomo ons de overdenking van de dood aan, Pred. 7:2; 11:8, 9 en 12 het gehele hoofdstuk door.

Maar om deze leer nog verder en meer in het bijzonder te verklaren, zullen wij van deze drie dingen, die er in vervat zijn, een weinig te zeggen hebben.

- ?? Vooreerst, wat de betekenis wezen mag, als wij zeggen dat de dood een dienstig onderwerp van overweging is.
- ?? Ten andere, welk voordeel of nut daardoor aan Gods volk wordt toegebracht.
- ?? Ten derde, waarom wij zeggen dat de overweging hiervan, in het bijzonder in kwade tijden, nuttig en voordelig wordt.

A. Aangaande het eerste zeggen wij, dat, als wij van de dood spreken als van een dienstig onderwerp van onze overdenkingen, dat niet op het allernauwste moet genomen worden, of met uitsluiting van andere dingen die het sterven voorgaan, vergezellen en volgen.

- ?? Maar vooreerst sluiten wij hier ook in de overdenking van de zekerheid van de dood en de onzekerheid van zijn tijd, en van andere omstandigheden, zoveel ons aangaat. Het is dan te denken aan de dood als aan de weg van alle vlees, als iets waarvan niemand kan ontslagen worden; en ook aan de onzekerheid van de tijd en wijze ervan; en hoe haastig en verrassend hij ons kan overkomen.

- ?? Ten tweede, als wij van de overdenking van de dood spreken, dan bedoelen wij daaronder, alles wat de dood vergezelt; de smarten en uiterlijke ziekten waardoor de mensen onbekwaam worden gemaakt om enig nuttig werk meer te kunnen verrichten in hun geslacht. Zoals ook al de beschuldigingen, overtuigingen, aanvechtingen, verschrikkingen en benauwdheden die met het sterven gaan gepaard. Alsmede de waardering die wij zien dat stervende mensen voor alle dingen hebben. Dit alles is hier ingesloten als een stuk van overdenking.

- ?? Ten derde, als we spreken van aan het sterven te denken, dan verstaan we het zo niet, alsof men daar alleen maar aan denken moest, als aan iets dat nu na de val van

de mens natuurlijk is geworden. Maar zo, dat men het onderscheiden aanmerkt, in zijn verscheiden aard; zoals het is een sterven in de zonde, en een sterven in de Heere. Wij moesten de dood aan de ene kant beschouwen als een vloek, en aan de andere kant zoals zij door de Goddelijke genade verzacht is, en een overgang tot de gelukzaligheid geworden is. En wij behoorden daarbij ook de oorzaken van het ene en van het andere in aanmerking te nemen, en te denken waar het vandaan komt dat de dood nu voor de ene zo ongelukkig, en voor de andere een ingang tot heerlijkheid is.

?? Ten vierde. Als wij spreken van het denken aan die dood, dan sluiten wij daar ook in de uitwerksels en gevolgen van de dood. Als daar zijn onze verschijning voor God, het laatste oordeel, de eeuwigheid, die de dood nog achter haar rug heeft. Het overgaan tot een onveranderlijke staat voor eeuwig wel of kwalijk wezen, het ontvangen van een vonnis dat onherroepelijk zal zijn, alsmede een eeuwige gelukzaligheid van degenen die in Christus sterven, en een eeuwige ellende van degenen die in de zonde sterven, een volkomenheid van vreugde en een alleruiterste van droefenissen, voor altijd en altoos; die geen mensen en ook geen engelen in staat zijn om te begrijpen, en nog veel minder om uit te drukken.

En wanneer wij van de overdenking van de dood melden, dan willen we zeggen dat het een dienstig voorwerp is om al deze dingen dikwijls en gedurig te gedenken. Dat men niet slechts op gezette en plechtige tijden; maar zelfs in het midden van ons beroep en bezigheden, in het midden van onze blijdschap en van onze zorgen en droefenissen, een ernstig oog slaan op die dag, die een einde aan al deze dingen maken zal. Op zo'n manier als wij hiervoor reeds hebben gemeld: dat u in uw jeugd gedenkt dat deze dag van duisternis aanstaande is, en vooral in uw ouderdom, wanneer de doodsschaduw zich reeds op uw oogleden heeft gezet, en de sterke mannen zich beginnen te krommen; en de malers stil zullen staan, omdat ze minder geworden zijn, en die door de vensters zien verduisterd zullen worden.

B. Wat het tweede betreft, om namelijk deze plicht u allen aan te prijzen: overweeg maar eens wat een voordeel eruit te wachten is. Hoewel wij bij een andere gelegenheid wel van de meditatie in het algemeen gesproken hebben, en ook iets van de overdenking van de dood hebben aangeroerd; aangezien evenwel hiervan zo dikwijls in de Heilige Schriften gewag wordt gemaakt, en het ook zo nuttig is voor de gelovigen; daarom zullen wij iets melden van zulke voordelen die u de nuttigheid zowel als de noodzakelijkheid van deze verplichting zullen doen begrijpen.

?? En wel vooreerst zeggen wij dat de beoefening van die grote waarheden, die we in deze dagen tot u gesproken hebben, zeer veel afhangt van uw overdenking van de dood, en van die dingen die dat voorgaan, vergezelschappen en volgen. Het zou onmogelijk zijn om recht te begrijpen en te geloven, wat een zware taak en hoe groot een werk het is goed te sterven, en hoe gelukkig dat zij zijn, aan wie dit gebeuren mag; als wij de moeite niet namen om aangaande dat door Gods Heilig Woord en onze aandachtige overdenkingen, verlicht en bevestigd te mogen worden. De mensen hebben er wel enig flauw gezicht van, als van terzijde en in het voorbijgaan. Maar zij blijven niet stil staan om hun ogen aandachtig te vestigen op de vijandschap en tweespalt, die er tussen God en hen is. En zij overwegen ook niet in goede ernst wat de dood nogal achter de rug heeft. Waarom hij hen ook, wanneer hij komt, in verbijstering brengt. Want zo'n mens alleen kan stoutmoedig en bedaard van de dood spreken, die er tevoren al kennis mee gemaakt heeft.

?? Ten tweede is er niets dat bij ons de hoogachting voor God en Christus meer kan doen ontstaan, dan de gedachte aan de dood. Deze gedachte brengt de mensen nader en dichter bij Gods vierschaar, en doet ze op Hem zien als op hun Rechter. Zij brengt ze daartoe dat zij hun eigen nietigheid en laagheid en verachtelijkheid aan de ene kant, en de grootheid van Gods majesteit aan de andere kant beschouwen. O! hoe verheven horen wij Job en David van God spreken! Wanneer zij met het ene woord van het graf en van de overdenking van het gewormte daarin spreken, en met het andere woord de heerlijkheid van de eer van Gods majesteit hoog verheffen. De overdenking van de dood brengt ons de gedachte wat God is en waar dat wij zijn, zeer nabij onder het oog, en vertoont ons van tevoren hoe wij hen vinden zullen in en na de dood; en hoe wij dan zullen zijn. Daar het integendeel voorkomt als een wortel van onze Godvergetenheid, wanneer we de kwade dag ver stellen. Zoals ontwijfelbaar een ernstige overdenking van de dood, in ons een wortel van eerbiedigheid en hoogachting van God is.

?? Ten derde. Als wij wat meer in het bijzonder acht geven op de omgang van de gelovigen met andere mensen, hetzij dat zij genade hebben, of nog vol van verdorvenheid zijn, dan zullen wij het tot het uiterste noodzakelijk en nuttig en voordelig vinden dat zij de gedachten van de dood overal met zich omdragen. Het maakt dat christenen in de liefde wandelen, en stichtelijk met anderen omgaan; een gruwel hebben van een ander ongelijk te doen, en te lijdzamer zijn wanneer zij ongeluk moeten dragen, en te gemakkelijker om te vergeven, en temeer gereed om het geleden leed te vergeten. Onze vleselijke oplopenheden zouden zo geweldig hun gang niet gaan, als de gedachten van de dood behoorlijk levend werden gehouden. Een stichtelijk gesprek van een half uur, gepaard met een behoorlijke indruk van sterven op ons gemoed, zou door de zegen van God ons meer onderlinge nuttigheid en stichting geven, dan vele dagen bijeen te komen zonder deze indruk, zouden kunnen teweeg brengen.

Ten vierde. Met betrekking tot de gemoedsgestalte van de mensen, kunnen wij

?? Vooreerst in het algemeen zeggen dat de overdenking van de dood het allermeeste rust en gematigdheid aan onze geest verschaffen kan. Zij houdt de ziel staande. Zij trekt haar van de ijdelheden af, en ruimt die zo uit de weg dat zij het doelwit van haar najagen niet meer zijn. Ja zij brengt enigmate teweeg, dat de ziel daaraan is gekruisigd. Juist hiervan is het ook dat de mensen zelden of nooit in een gematigder en betere gestalte zijn, dan wanneer zij in een ernstige vrees van de dood zijn. Neem eens, bijvoorbeeld, wanneer ze ziek zijn, of zichzelf op de zee of op het land in gevaar vinden. Dan zullen zij welhaast in een geheel andere gestalte zijn, dan waarin zij gewoonlijk gewend zijn te zijn. En wanneer het gevaar en de benauwdheid weer voorbij is, dan zal die indruk ook welhaast geheel slijten. Maar waren we meer in de overdenking van de dood bezig, dan zou die gestalte heel wat standvastiger en duurzamer wezen.

?? Om (2.) ten tweede wat meer bijzonder te zijn, kunnen wij zeggen

(a.) vooreerst, dat de overdenking van de dood door de zegen van God zeer veel kan toebrengen om het oordeel van de mens terecht te brengen. Omdat het door de erfzonde verduisterd is, houdt dit het kwaad voor goed en het goed voor kwaal. De gedachten van de dood kunnen een mens wijs doen worden, en bescheiden, en meegaand. Wanneer de mensen in gezondheid en zonder deze gedachten zijn, zouden ze niet een duim breed van hun eigen wil willen

afstappen. Zij zouden hun geweten veeleer dan hun aanzien willen kwetsen. En zij houden zich dan enkel en alleen daar mee op, om hun schuren maar vol, en hier allerlei welvaart in deze wereld te mogen hebben. Maar de ernstige gedachten van de dood geven de mensen wijsheid om zaken te kunnen onderscheiden, en er rechtmatig van te oordelen. Daarom voegde Mozes deze twee dingen, het denken over de dood en het bekomen van een wijs hart, bij elkaar. Psalm 90:12. Wanneer de mensen aan hun sterven niet denken, dan bemoeien ze zich met veel zaken. Ze lopen achter gebroken bakken aan, en keren de Springader des levens de nek toe. Daar de ernstige overpeinzing van de dood de ijdelheid en de ledigheid van deze dingen in het licht stellen. Hoe velen zien wij er dagelijks niet, die in hun sterven zeer weinig werk maken van die dingen, waar zij voorheen grote verbeeldingen van maakten, en zichzelf voor dwazen keuren en verklaren, omdat zij zich voorheen door deze dingen zo hadden laten wegvoeren, niettegenstaande de Geest al diegenen de naam van dwazen geeft, die zulke keuzes doen als zij gedaan hebben.

- (b.) Ten tweede. Zoals deze overdenking het oordeel verlicht, zo bestuurt het ook de hartstochten en regelt onze driften. Daarom, als Salomo tot een jongeling sprak, die met geen touwen was te binden, dan gebiedt hij hem spottend, dat hij zich maar zou vrolijk maken en lachen. Maar met dit alles wil hij evenwel dat hij zich zal te binnen brengen, dat hij over al deze dingen nog eens zal moeten komen voor het gericht. De overdenking van dood en oordeel zal tot het lachen zeggen: *gij zijt onzinnig; en tot de vreugde: wat maakt deze?* Zij zal de mensen deze dingen leren aanzien als ijdelheid, en zothed, en onzinnigheid. En deze gedachten zouden de mensen in het bijzonder te pas komen in de voorspoed en in hun jonkheid; wanneer hun gemoedsbewegingen het meest hoogvliegend en meest lichtvaardig zijn. De overdenking van de dood in een nadrukkelijke breidel voor de lichtvaardigheid.
- (c.) Ten derde, als wij nog meer in het bijzonder vooruit willen zien, dan vinden we dat de overdenking van de dood uitnemend nuttig is om de doding van het vlees te bevorderen, om ons uit de verstrikkingen van de wereld uit te voeren, en ons, terwijl wij Christus in eenvoudigheid en zelfverloochening proberen te volgen, te hulp te komen. Gij dwaas (zegt de dood) in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen, en wiens zullen al deze dingen dan zijn? Deze overdenking kan voor de mens de brasserijen en dronkenschappen en goede gezelschappen (zoals men het noemt) ten enenmale smakeloos doen worden. Het geweten zou dan in zo'n geval wel willen spreken en zeggen: wat zou het wezen, als u eens dronken, en met de kelk in de hand kwam te sterven? Deze gedachte maakt, dat een mens weinig bezorgd is voor de dingen van de wereld, voor schatten, of plezieren, of grootsheden. Zij doet al die dingen onsmakelijk worden. Met één woord, zij kan de doodsteek aan deze drie dingen geven, die de drie-eenheid van de wereldlingen zijn:
- (a.) Vooreerst doodt zij de hoogmoed. Zoals wij zien kunnen in David, wanneer hij in Psalm 39:5 zei: *Heere maak mij bekend mijn einde, en welke de mate mijner dagen zij, opdat ik wete hoe vergankelijk dat ik zij.* Alsmede in Job, die tot het graf riep: *mijn vader; en tot het gewormte, mijn moeder en mijn zuster.* Hoofdstuk 17:14. Zij zet een mens aan om met nederigheid te zeggen: *stof ben ik, en tot stof zal ik wederkeren.*

- (b.) Ten tweede doodt zij de kwade begeerlijkheden. Want ze wringt het hart van de dingen van de wereld af, en geeft de mens andere dingen om over te denken. Hoe velen zijn er niet die bij het naderen van de dood, zichzelf gedwongen vinden om te zeggen, dat zij zichzelf met de wereld al te veel hebben bekommerd, en dat ze zich nu door haar bedrogen vinden.
- (c.) Ten derde doodt zij nog de vleselijke gemakkelijkheden. Want wat kunnen toch de ijdele vleselijke wellusten voor stervende mensen baten? Want hoe vrolijk dat zij nu ook mogen zijn (zeggen deze gedachten) moeten zij toch evenwel binnenkort voor God in Zijn oordeel verschijnen. En als deze gedachte geen teugel voor de wellust is, dan weet ik niet wat het dan zal beteugelen.
- (d.) Ten vierde. De overdenking van de dood spoort ons aan tot een naarstige beoefening van allerlei schuldige plichten, en om daarin gematigd en ernstig te werk te gaan. Een predikatie of een gebed, waar een ernstige overdenking van de dood was vooraf gegaan, zal ons meer op het hart wegen, en door meer voordelen achtervolgd worden, dan zeer veel andere waar die overdenking niet bij was. Zij zet een mens aan tot vernedering, tot zelfonderzoek, tot zelfontdekking. Ze bevordert de oefening van de vrees van God, maakt dat de ziel met een ontzag voor Hem is aangedaan, voor Wie zij binnenkort zal verschijnen. Zij bevordert het berouw en het gebed. Om zijner doorbreking wil, ontzondigen zij hen, staat er in Job 41:16. Zij bereiden zichzelf door boetvaardigheid en gebeden en het offeren van offeranden. Zoals men dat zelfs in die heidenen zag, die met Jona in het schip waren. Want als de overdenking van de dood de goddelozen tot een gedaante van godsdienstigheid kan aanzetten; hoeveel te meer zal zij dan de gelovigen bewegen om ernstig en geestelijk in de beoefening van deze plichten, en in de werkzame waarneming van de godsdienst te wezen? En in het geval dat God hen tijd en ernstigheid in hun sterven verleent, dan zullen ook op die tijd hun gebeden veel ijveriger en vuriger zijn dan voorheen.
- (e.) Ten vijfde is deze overdenking uitnemend nuttig om ons te bewerken tot een stille onderwerping wanneer het kruis ons overkomt, en maken dat wij er zoet en zachtjes onder gaan. Wat zou een mens bezorgd zijn (ik meen van zwaar hartenleed) als hij in de overdenking van de dood bezig is over de confiscatie van zijn goederen, of over het verbranden van zijn huis, of over het verwoesten van zijn landerijen? Hij weet dat de dood toch een einde aan al deze dingen maken zal.
- (f.) Ten zesde. Zoals de overdenking van de dood ons tot allerlei plichten bekwaam maakt en van allerlei gebreken terug houdt; zo bereidt zij ons op een uitnemende manier voor op de dood zelf, als waartoe zij voornamelijk gericht is. Salomo beschrijft de ziekte en de hoge ouderdom, in Prediker 12:2-6, om een jong mens bereid te maken voor de dood, eer zij komt. En al was er geen ander voordeel in de overdenking van de dood, is dat toch niet klein te rekenen dat men door de dood niet veracht wordt. Ja zij verzacht ook enigermate de bitterheid van de dood. In zo verre dat zij zo verschrikkelijk niet voorkomt aan degenen die er ernstig over gedacht hebben, als wel aan anderen die er nooit het voorwerp van hun overdenkingen van hadden gemaakt. In het dan geen wonder, dat men er zoveel ziet die machtig verschrikt of bijster domgeestig over het uur van hun dood zijn, omdat zij nooit de les van sterven, voordat het hen overkwam, bestudeerd hadden.

c. Maar wat aangaat het derde. Waarom toch hebben wij er bijgevoegd dat de overdenking van de dood in het bijzonder in boze tijden voordelig is? Want dit schijnt het eigen oogwit van de tekstwoorden te zijn. En alle Godzaligen, als David en anderen, hebben er ook die gedachten van gemaakt. Wij zeggen niet dat de

overdenking van de dood bijzonder nuttig en voordelig is in boze tijden, met die bedoeling, alsof het in tijden van voorspoed en vrede niet nodig was daaraan te denken. Maar we willen alleen maar te kennen geven dat ze in boze tijden bij uitnemendheid en op een bijzondere wijze voordelig is. En wel in zulke tijden als we nu beleven. En de grote noodzakelijkheid en nuttigheid daarvan ontstaat uit drie omstandigheden, die met de boze tijden samengaan.

?? Vooreerst zijn er vele strikken en verzoeken. In de boze tijd is vlees en bloed gereed om het goede geweten achter, en het tijdelijke zelfbehoud vooraan te stellen. Maar het leven in een overdenking van de dood bewaart ons daartegen. Wanneer de verzoeking zegt: mens, verschoon en bewaar uzelf toch; dan zal de ziel die in de overdenking van de dood is, zeggen: ik zou gemakkelijk mijn goede geweten verliezen en laten varen, met me tot zo'n zaak tot het behoud van mijzelf over te geven. En evenwel zou het kunnen zijn dat ik geen jaar hierna leven zal. En hoewel ik nog twintig jaren daarna moest leven, zal ik evenwel daar eens komen, waar ik rekenschap hiervan zal moeten geven. En daarom ik wil liever het verlies van deze dingen, ja van mijzelf ondergaan, dan dat ik door God te tergen, mij het geweten zou verwonden of er schipbreuk aan lijden. Juist hierom zegt de apostel ons, 2 Kor. 4:18, *dat hij niet aanmerkte de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet. Want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig.*

?? Nog een ander kwaad vergezelt de boze tijden, namelijk een vleselijke droefgeestigheid, bezwijking, verbijstering, moedeloosheid. En die alle kan de overdenking van de dood verzachten. Zij zegt ons dat deze dingen, en wat de Godzalige nog meer zou kunnen drukken, niet eeuwig zijn. Zij verzoet zo ons hartenleed. Zij trekt het gemoed van vleselijke gedachten af, en doet ons over nuttiger dingen denken. Zij verlicht het gemoed, en stilt de stormen, en brengt de ontroeringen, die door de uitwendige zwaarigheden en moeilijkheden waren opgerezen, tot een zachte kalmte, en doet ons van droevige dingen voordelige gebruiken maken.

?? Er is in boze tijden gewoonlijk veel verwarring en verbijstering. Dat wij menen dat boven zou moeten zijn, is onder; en dat we zouden menen dat onder wezen moest, is boven. En onze gemoederen zijn, vanwege al die verwarringen, gereed om te wankelen, en heen en weer te waggelen als een dronkaard. Maar de gedachten van de dood houden de ziel staande, en stellen ons voor dat de dood van de mensen binnenkort al deze dingen zal doen eindigen, of anders een einde met ons zal maken; en ook teweeg zal brengen dat al die dingen nog eens opnieuw overzien en beoordeeld zullen worden. Zie hierover na Pred. 3:16,17: *Verder, zegt Salomo, heb ik ook gezien onder de zon, ter plaatse des gericht, aldaar was goddeloosheid; en ter plaatse der gerechtigheid, aldaar was goddeloosheid.* En wat sterkte hem toch tegen dit alles? *Ik zeide in mijn hart: God zal den rechtvaardige en den goddeloze oordelen; want aldaar is de tijd voor alle voornemen, en over alle werk.* Vaak is voor vele dingen geen bekwame tijd. Maar in de dood zal er een bekwame tijd voor alle dingen zijn. Alle vonnissen die hier onrechtvaardig zijn geweest, zullen daar worden teniet gebracht. En deze aanmerking gaf aan Salomo's hart ondersteuning en vertroosting.

GEBRUIK TOT OPWEKKING

De gebruiken hiervan zijn twee. Het eerste zal wezen bij wijze van *opwekking*, om u deze voortreffelijke maar veel verzuimde plicht aan te prijzen, te weten niet alleen meditatie in het algemeen, maar in het bijzonder een meditatie over dit onderwerp van de dood.

De mensen hebben doorgaans zo weinig besef van deze plicht, alsof ze ons in Gods Woord niet werd voorgedragen. En echter worden wij daarin gedurig tot dat aangemaand. En als het in enig geslacht moest worden waargenomen; dan is het in dit tegenwoordige; waarin zoveel verwarring wordt gezien; waarin de dingen ondersteboven gaan, en zo hol heen en weer slingeren; waarin zoveel verstrikkingen zijn, zoveel redevoueringen van hartzeer en droefheid; omdat zovelen vleselijk bezwaard en neerslachtig zijn, en zovelen afwijken en de kwade weg inslaan. En wij menen (zoals we u reeds tevoren zeiden) dat de tekst op deze tijd van de wereld haar betrekking heeft. Die tijd waarin God Zijn oordelen over de Antichrist begint uit te voeren, eer dat de tijd van de volle inzameling en van de wijnoogst nog zal komen. En daarom zullen wij over dit gebruik een weinig meer in het bijzonder handelen, omdat het zeer nuttig is, en een krachtig middel om u met vrucht met alles, dat wij tot hertoe tot dat doeleinde gesproken hebben, te doen werkzaam zijn. Want het brengt ons die besturingen in gedachten, die wij gaven, om ten opzichte van het sterven, recht te leven, en het houdt er ons bij staande. Zonder denken over ons sterven, zullen wij over die dingen ook niet kunnen denken. Want die over het doeleinde niet denkt, die denkt ook niet over de middelen om er toe te komen. Omdat, zeg ik, dit gebruik zo nuttig is, zullen wij tot nader opheldering hiervan, een weinig over twee zaken handelen.

- (1.) Over enige besturingen of regels, die zullen aanwijzen hoe dat u over uw sterven denken moet.
- (2.) Over enige hulpmiddelen daartoe vanwege de moeilijkheid.

Wat het eerste aangaat, kunt u zich nog herinneren hoe dat wij, toen we zeiden dat de dood een nuttig voorwerp van onze overweging is, dat wij daaronder begrepen de *dood in zijn omstandigheden en nasleep en soorten*? En nu zal:

- (1.) Onze eerste besturing of regel deze zijn: laat uw overdenking van de dood bijzonder over uzelf wezen, en laat het van dat bijzondere, dat u zelf raakt, niet worden afgetrokken. Het is niet genoeg dat men het als een toegestemde waarheid houdt, dat de dood aan alle mensen gemeenschappelijk is. Maar u moet denken dat u dat lot in het bijzonder is beschoren. Zo doet Job, hoofdstuk 30:23: *Ik weet dat Gij mij ter dood brengen zult en tot het huis der samenkomst aller levenden.* En zo doet David, Psalm 39:5: *Heere, maak mij bekend mijn einde, en welke de mate mijner dagen zij, dat ik wete hoe vergankelijk ik zij.* Doorloop al de bijkomstigheden van de dood, en denk wat uw geval in het sterven zal wezen wat uw beschuldigingen en aanvechtingen en gedachten al zullen kunnen zijn; en wat de uitwerkselen en gevolgen van de dood voor u zullen zijn; wanneer u met deze ogen van u, en geen ander voor u, uw Rechter zult moeten aanschouwen.
- (2.) Ten tweede, sla een aandachtig oog op uzelf en uw eigen manier van overdenking, wanneer u let op de weg die iemand tot het goed sterven bereidt. Zie zo eens achterom en overweeg of er zo'n voorbereiding bij u is. Overweeg eens hoe dat uw weg overeenkomt met dat wat de Schrift ons als de rechte weg heeft voorgedragen, en of u uw levensloop zo hebt aangesteld dat u deze of gene beschuldigingen, die u in uw sterven zouden mogen voorkomen, wel zoudt

kunnen beantwoorden. Dit was Jobs werk, hoofdstuk 31:13, 14, als hij zegt: *Zo ik versmaad heb het recht mijns knechts, of mijner dienstmaagd, als zij geschil hadden met mij.* Want dan zou hij geen verantwoording voor zijn Rechter kunnen afleggen als hij zich daaraan schuldig had gemaakt, dan zou het hem zijn vrijmoedigheid benomen hebben.

- (3.) Ten derde. Doe uw best om uw gemoedsbewegingen onder het overdenken van de dood gaande te maken. Dit is een voornaam oogmerk van de meditatie. Anders zullen wij maar heen en weer lopen en op en neer zwerven, om alleen maar ons oordeel te onderrichten, en de gedachten van de dood op een algemene plaats te brengen, zonder meer nut voor onszelf daaruit te halen. Het voornaamste is dat er voor onszelf iets uit voortvloeit dat het hart week maakt. Zoals het zo met David ging, Psalm 77:4: *Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar.* En Psalm 62:2,6: *Mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U, in een land dor, mat en zonder water.* En opnieuw: *Mijn ziel zou als met smeer en vettigheid verzadigd worden.* Iets diergelijks is er in de overdenking van de dood. Zij doet het hart met verschrikking aan, wanneer de ziel geen klaarmaken van haar rekening vindt. Ze doet het hart met vertroosting en blijdschap aan, wanneer de ziel haar rekening klaar vindt. Te denken over het sterven in Christus, en dat wij hiertoe nog al een stapje nader mogen zijn gekomen, en dat in ons hart weg te leggen, wat wij aangaande dat bij onszelf hadden overwogen, dat is inderdaad een voordelig denken over zo'n stof. De meditatie die zonder aandoeningen van het hart is, die is als het kauwen van een spijs, die direct weer wordt uitgespuwd, en niet ingezwolgen of verteerd wordt. Of als een enkele beschouwing van iets dat nut kan doen, zonder enig verder gebruik daarvan te maken. Evenzo, zeg ik, is al ons preken, en horen, en spreken, en denken over de dood, zolang als ons hart er niet over is aangedaan.
- (4.) Ten vierde. Doe uw best om in uw overdenking praktisch te zijn. Dat is om het te doen strekken tot enig nuttig gebruik in uw wandel, als tot het rechte doeleinde daarvan. Hebt u iets bij uzelf gevonden dat niet recht is, maak het direct uw werk om het te verbeteren. Hebt u iets gevonden dat geestelijk nuttig is, maak er op gezette wijze uw werk van, en van al de middelen, om er toe te geraken.
- (5.) Ten vijfde en ten laatste. Zoek veel in het gebed tot God te wezen, en in een afhankelijkheid van Hem, om in deze bijzondere plicht Zijn besturing te mogen hebben. Houd u in de overweging van de dood bezig, als in een plicht die u door God bevolen is. Zeer velen zijn er die de overdenking van de dood voor zich in het bijzonder niet aanmerken als een bijzondere plicht. En het wordt daarom ook in grote mate verzuimd.

Wanneer we u dit als een plicht aanprijzen, dan hebben we daarmee deze drie dingen in het oog.

?? Vooreerst dat u het moet aanmerken als evengoed als enige andere plicht zeer nuttig en voordelig.

?? Ten tweede, dat u zich daarin bezig houdt, als in Gods tegenwoordigheid. Gewoonlijk nemen de mensen zich in de meditatie meer ruimte dan in het bidden. Maar u moet zich altijd te binnen brengen, en overwegen, dat God de Getuige zowel van uw overdenking is, als van uw gebeden. Dat Hij het grote Voorwerp van uw overdenking is. Dat het steunt op Zijn bevel. Dat het, wanneer het goed en wettig is, door zijn Geest wordt en moet worden gewerkt. En dat u van uw

afzwerpingen en dwalingen daarin, zowel als die van uw gebeden, rekenschap aan Hem zult moeten geven.

- ?? Ten derde, dat u hierin al, of ten minste de algemene omstandigheden van deze overdenking, hiervoor aangewezen, bij elkaar moet besluiten, dat u er uw tijd toe nemen moet, dat u er zich met een gezet voornemen toe begeven moet, en zelfs nu en dan wanneer u mogelijk iets anders mocht te doen hebben, dat echter voor die tijd juist niet volstrekt noodzakelijk is; en dat u in het gebed aanhoudt om Gods leiding in deze bijzondere plicht zowel als in uw andere te mogen genieten. Zoals Mozes doet in Psalm 90:12: *Leer ons alzo onze dagen tellen.* Laat u door de gevreesde moeilijkheid van dit werk niet afschrikken. Want zoals de meditatie in het algemeen een zware en moeilijke zaak is, zo is de bijzondere overdenking van de dood vooral een onderwerp waarvan wij een natuurlijke afkeer hebben. Daarom bidt David in Psalm 39:5: *Heere, maakt mij bekend mijn einde, en welke de mate maner dagen zij; dat ik wete hoe vergankelijk ik zij.* Maar waarlijk, een meer aanhoudende duurzame en gestaltelijke oefening en werkzaamheid hierin, zal het door Gods zegen gemakkelijker kunnen maken.

Aangaande het tweede. Omdat er moeilijkheid in deze plicht steekt, zoals we daar zo-even zeiden, daarom zullen wij enige weinige dingen voorstellen en aanwijzen, die ertoe behulpzaam kunnen wezen. Niets is er waartoe wij meer beweegredenen, en waarvan we meer memorandums (om zo te spreken) hebben, dan van deze verplichting. Neem nu deze hulpmiddelen daartoe aan de hand.

- (1) Overweeg met ernst de menigvuldige sterfgevallen en begrafenissen die elke dag onder u voorkomen, waarvan u getuige bent, en waarbij u tegenwoordig was. En dikwijls van verscheidene die jonger en gezonder en sterker waren dan uzelf, en waarvan men enige dagen geleden zou gedacht hebben dat zij u zouden overleefd hebben. En denk dan aandachtig over uzelf, en zie of u ook bereid bent om te sterven. Wanneer u in uw huizen bent, of over straat gaat, of de klok hoort kennis geven dat deze of die persoon is overleden, of de lijken naar hun begraafplaatsen ziet heen dragen, denk dan eens over deze dingen, want zij kunnen u behulpzaam wezen. Daarom zegt Salomo in Pred. 7:2: *Het is beter te gaan in het klaaghuis, dan te gaan in het huis der maaltijden.* En hij geeft er deze reden van: want, zegt hij: *In hetzelfde is het einde aller mensen, en de levende legt het in zijn hart.* Dat wil zeggen, dat de levenden het ter harte behoorden te nemen.
- (2) Laat uw gedachten gaan over uw eigen zwakheden, ziekten en ongemakken van de ene of andere natuur. Er zijn geen mensen die niet min of meer het zaad van ongemakken in zich hebben, behalve nog de soorten van ziekten die hen nu en dan eens overvallen. En wat is de taal van al deze dingen, anders dan: *Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren?* Wanneer de mensen de beginsels van de verrotting of van kanker hebben, dan zullen ze zich verspreiden. U kunt al die zwakheden en ongemakken en onpasselijkheden u overluid horen toeroepen, dat u zult en moet sterven. Want elke dag roepen ze dat tot u, evenals een zeker man door een ander, die hij daartoe had aangesteld, elke morgen werd toegeroepen: u bent sterfelijk.
- (3) Denk over de buitengewone uiteinden die gedurig mannen en vrouwen overkomen. Sommigen worden haastig door een beroerte neergeveld. Anderen vallen neer zonder ooit weer op te staan. Anderen gaan weg en komen nooit weer

thuis. Anderen worden met sulligheid of krankzinnigheid geslagen. En wie van ons is er van een van deze dingen zo vrij dat ze hem niet zouden kunnen treffen?

- (4) Wij willen u vooral aanbevelen het dikwijls lezen en overwegen van die schriftuurplaatsen, die van het sterven gewag maken; en van andere boeken die over deze stof handelen, en de korthed van het leven van de mens op het levendigste voorstellen. Lees dikwijls van de dood van de heiligen. Er zijn er velen die heel wat meer op hebben met ijdele romans of met geschiedenissen, die in vergelijking met deze dingen geen nuttigheid kunnen toebrengen. En anderen zullen mogelijk liever hun werk willen maken van mysterieuze, duistere, twijfelachtige, en minder stichtende twistvragen en geschillen.
- (5) Wij wilden wel dat u ook ernstig uw gedachten gaan liet over de namen die de dood al in de Heilige Schriften draagt, en de gelijkenissen waaronder zij daar al wordt opgegeven. Want daar zijn niet veel zaken, waarvan we gewag zouden kunnen maken, of die ons dagelijks ontmoeten, die ons niet zouden kunnen dienstig wezen om ons de gedachten van het sterven te binnen te brengen. Trekken wij onze kleren uit; Paulus vergelijkt er de dood bij, 2 Kor. 5:4. Leggen wij ons neer om in ons bed te rusten, de dood wordt er al mee vergeleken, Jesaja 57:2. Terwijl de profeet daar spreekt van de rechtvaardigen, zegt hij: *Hij zal ingaan in de vrede, zij zullen rusten op hun slaapsteden.* Zo wordt de dood, tot datzelfde doeleinde, ook een slaap genoemd. Zij hebben hun slaap gesluimerd, Psalm 5:6. Wilde u maar eens opmerken wanneer u naar bed gaat, en dan overwegen in wat voor een lichaamsgestalte u zichzelf als een lijk in de doodkist terneer legt, en bij die gelegenheid uzelf eens herinneren, wat er aan uw zielsgestalte nog niet goed is, en hoe u daarover behoorlijk diende aangedaan te zijn. En mocht u dan in de morgenstond opstaan met een voornemen om, ingevolge die aanmerkingen uw wandel aan te stellen, dat zou voor u een voordelige overdenking wezen. De dood wordt ook genoemd: *de weg van alle vlees.* En kunnen we onze ouderdom wel rekenen, of onze jaren tellen, of het moet ons ten laatste de dood, die al vast nadert, te binnen brengen? Ja kunnen wij zelfs wel adem halen (dat evenwel ons meest gewone doen is) of het moet ons, ten minsten het behoorde ons, over sterven te doen denken. *Neemt Gij hun adem weg, zij sterven, en zij keren weder tot hun stof,* zegt de Psalmist in Psalm 104:29. Als er maar één stilstand in dit gedurig ademhalen van ons werd veroorzaakt, dan zal op staande voet ons leven bevonden worden een damp te zijn, die voor een weinig tijd gezien wordt, en daarna verdwijnt, volgens het zeggen van Jacobus, hoofdstuk 4:14. Zodat het ons geheel niet ontbreekt aan voldoende gelegenheden om de gedachten van de dood telkens te vernieuwen. Maar helaas! het ontbreekt ons aan hart en genegenheid. Daartoe ontbreekt het ons aan geestelijke gezindheid, om van deze gelegenheden goed gebruik te maken. Wij laten het echter aan u over, niet alleen als een plicht, maar als een zeer voordelige plicht, om meer over uw sterven te denken, en uzelf van deze en dergelijke middelen, die er behulpzaam toe kunnen wezen, te bedienen. *De Heere Zelf wil ze u daartoe gezegend laten zijn!*

GEBRUIK TOT BESTRAFFING

Een tweede gebruik zal hier wezen tot bestraffing en overtuiging. O! hoeveel grond van bestraffing en beschuldiging vinden we daarin opgesloten? Als juist dit nu eens onze tijd was om te gaan sterven en voor onze Rechter te verschonen; zouden er wel

velen van ons kunnen zeggen: wij hebben er in gemoede ons werk van gemaakt, om over ons laatste einde te denken? Zodat de Heere wel tegen ons betuigen mag, zoals Hij eens tegen Zijn oude volk deed, als tegen een dwaas en een onwijs volk. Deut. 32:29: *O, dat zij wijs waren, zij zouden dit vernemen, zij zouden op hun einde merken.*

Velen zouden met droefheid moeten zeggen dat zij dit werk nauwelijks ooit onder hun plichten gerekend hebben, of het verzuim ervan onder hun zonden, en als een stof van beschuldigingen. En wij vrezen, dat nog erger en meer te beklagen is, dat het van velen zou kunnen gezegd worden, dat zij niet willen besluiten om het onder hun plichten plaats te geven. Maar als u zich niet wilt laten overhalen om het als uw plicht te stellen en ter harte te nemen; wees dan verzekerd dat het u tot zonde zijn zal, en het u tot beschuldiging zal strekken. Hoe, hebt u niet de uitdrukkelijke last van God, Die het u gebiedt? Kan dan het gedrag van de heiligen, die hiervan zoveel werk gemaakt hebben, zo weinig bij u wegen?

De redelijkheid van uw plicht hierin, zal uw schuld in het verzuimen ervan temeer verzwaren, en u temeer verantwoordelijk stellen. Er is niemand van ons, of hij zal met zeer veel beschuldigingen naar huis moeten gaan, over onze menigvuldige inwikkelingen in de dingen van deze wereld, en over de lichtvaardigheid, de ongestadigheid en de onmatigheid en de vleselijkheid van onze zielen, die de oorzaak zijn dat wij zo weinig denken en zo weinig spreken van het sterven. En als er nu of dan nog al enige gedachten daarover aan ons gemoed voorkomen; dan zinken zij er toch niet op neer. Zij wekken er geen aandoening; zij laten er geen behoorlijke indrukken achter.

Als u er eens ernstig de proef van wilde nemen, u zou er de vruchtgevolgen wel spoedig van ondervinden. Het zou de heiligheid in u bevorderen. Het zou u geschikter en gematigder doen zijn. Het zou u bekwaam maken voor enige dingen die in een boze tijd zouden kunnen voorkomen, om ze te doen of te lijden, als u daartoe, en tot het sterven zelf, mocht worden geroepen.

God Zelf wil het u zo te beproeven geven, dat u er de gezegende vruchten en voordelen van mag genieten!

7^e Predikatie over Openbaringen 14:13

Dat de gelovigen rijke troost bezitten tegen de dood

En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.

Sinds de inbreuk van de zonde in de wereld, is de dood een van de allerverschrikkelijkste dingen geweest, die de mensen kunnen overkomen; *ja het allerverschrikkelijkste van alle verschrikkelijke dingen*. En inderdaad; het is niet vreemd dat zulken, die geen ander of beter leven voor het toekomstige kennen, en ook niet de weg om er toe te geraken, die gedachten daarvan maken. De dood wordt een *Koning der Verschrikkingen* genoemd, Job 18:19. Alle andere verschrikkingen zijn meer gering en van geen belang in vergelijking met deze. En het is een van de grote voorrechten van een gelovig christen, dat hij tegen zo'n koning is gewapend, en dat de dood voor hem ontwapend is. De dood is nu tot een minzame vriend van de gelovigen gemaakt. En zijn verschrikking is nu weggenomen. En dat wat dat de meest vermetele niet zou durven of bestaan, met bezadigde zinnen onder de ogen te zien (hoewel er sommigen zijn, die met een soort van mannelijke dapperheid, zoals zij het noemen, of liever van vertwijfeling, hun best zoeken te doen om de dood te trotseren, en zijn verschrikkingen neer te werpen) daar kan een rechte christen alleen door het geloof in Christus over zegepralen, namelijk over die vijand, de dood zelf.

Het oogmerk van de tekstwoorden, zoals wij voorheen aanwezen, is dit: de Heere God, Die wel weet dat de dood wegens de verwoestingen en ellenden die aanstaande waren, machtig woeden zou, en dat er vele van de lichamen van de heiligen onder de overigen zouden sneuvelen, - hoewel hun dood wel kostelijk is in de ogen van de Heere, en omdat Hij daarenboven weet hoe verachtelijk de dood van die heiligen in de ogen van een goddeloze wereld wezen zou, en hoe de zulken alleen voor verstandige en gelukkige mensen zouden gerekend worden, die het lijden voor Christus en voor Zijn waarheid het best zouden weten te ontwijken; - ja Die ook nog weet hoeveel aanvechting dat zulks Zijn kinderen zou baren, laat Hij hier nu dit zielstrelende en recht tijdige woord van troost horen: *Zalig zijn de doden die in de Heere sterven*. Alsof Hij gezegd had: *laten de gelovigen in Christus zich zoveel van de dood niet voorstellen. Zij zal hun geluk niet storen, maar veeleer bevorderen en versnellen*. Zodat dit woord enkel daartoe gericht is om de vromen in zo'n boze tijd te versterken en te vertroosten.

Op grond waarvan wij dan deze tweede lering voordragen. Dat God degene die in Hem gelooft, een volle vertroosting en bemoediging tegen de verschrikkelikheden van de dood, aan de hand heeft gedaan. Zodat, hoe verschrikkelijk de dood ook in zichzelf is, echter een gelovige goede en voldoende gronden van hartsterking daartegen bij zich heeft. En dat hij, als God hem roept, gerust en getroost kan sterven, waar en hoe het ook zou mogen wezen. Er is niets in de dood, dat de gelovigen noodzaakt om te vrezen. Het Woord van God heeft hem merkelijke gronden van troost en moed gegeven, om er hem op het kloekmoedigste te doen doorgaan, en door geloof in dat Woord, welgetroost en vertrouwend, het dal der schaduw des doods zonder enig kwaad te vrezen, te doen doorwandelen.

Er zijn in deze lering twee zaken, die in grote mate tot dat doeleinde strekken.

- (1.) Dat God aan een gelovige de gunst bewijst, van in zijn dood getroost te kunnen wezen, en hem tot dat doeleinde ook de gronden van een sterke vertroosting heeft willen vergunnen.
- (2.) Dat een gelovige die deze gronden heeft, gebruik ervan behoort te maken, om de dood vrolijk en welgemoed door te sterven. Zo zei de Heere Jezus eens tot de gelovigen, toen Hij bezig was om van de dood en het laatste oordeel te spreken, en Hij gaf ze deze last, Lukas 20:28: *Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog, en heft uw handen opwaarts, omdat uw verlossing nabij is.* En behalve dit zijn er zeer veel andere bevelen in de Heilige Schrift, die daar dikwijls voorkomen, en die hiertoe dienen. En hoe vele heiligen zijn er niet die, terwijl ze op deze gronden steunden, en zich daarin vastmaakten, gewillig, blij, getroost en vrolijk zijn gestorven?

Neem bijvoorbeeld de oude Simeon, die zich zo zoet uitdrukte. Luk: 2:29, 30: *Nu laat Gij Heere Uw dienstknecht gaan in vrede. Want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien.* Hij verzoekt verlof te hebben om nu te mogen heengaan. En zie op de apostel Paulus! O, hoe ernstig verlangt die naar zijn paspoort en vrijlating! En hoe hartelijk verwelkomt hij de gedachten daarvan in zijn hart. Fil. 1:21, 23: *Het leven, zegt hij, is mij Christus, en het sterven is mij gewin. Hebbende een begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Want dat is zeer verre het beste.* Om de lering wat op te helderen, zullen wij van deze twee dingen wat nader spreken

- (1.) Welke de dingen zijn die de dood gewoonlijk verschrikkelijk doen zijn.
- (2.) En welke de gronden van troost en van verkwikking, of welke de hartsterkende aanmerkingen zijn, die de gelovigen, in de weg van genade, tegen al die redenen van verschrikking kunnen hebben. En de laatste zullen heel wat sterker bevonden worden dan de eerste.

Alleen neem vooraf dit woord van behoedzaamheid en waarschuwing in acht, dat wij van de dood zo niet spreken, alsof het sterven in zichzelf een troostrijke zaak was; en alsof het zo voor alle mensen was. Nee, helemaal niet. Want het is naar en schrikkelijk voor al degenen die in de zonde en buiten Christus sterven. Maar voor degenen die in Hem geloven, en zijn eigen weg, tot dat gezegend doeleinde om in Hem te mogen sterven, verkiezen, voor zulken zeg ik, en voor zulken alleen is de dood troostrijk en verkwikkelijk; en voor niemand anders.

A. Maar vooreerst, wat aangaat de dingen die de dood verschrikkelijk maken, die zijn voornamelijk deze vijf.

- (1.) Er is iets natuurlijks in de dood, dat haar doet vreselijk zijn. En dat is het slopen en losmaken van die vaste en nauwe vereniging, die er in de tijd tussen ziel en lichaam was. Omdat die scheiding van die twee grote boezemvrienden tegen de natuur strijdig is, kan zij aan die niet anders dan afgrijselijk en vreselijk voorkomen. En de dood daarenboven, in haar ruimte genomen, omdat het een vrucht en een uitwerksel is van de vloek, en het bittere gevolg van de menselijke afwijking van God, daarom is het geen wonder dat zij verschrikkelijk is.
- (2.) Er is iets in de dood dat de gedaante van een straf heeft, en het ook waarlijk is, voor zover zij de bezoldiging van de zonde is (zoals we zo-even begonnen aan te roeren) en zodoende de beschuldigingen van de wet, die in het geweten spreekt,

met zich draagt. Dit is de vrucht van de zonde, en uit kracht van de verbreking van Gods wet heeft zij een recht gekregen, om over de zondaar te heersen. En al was er in de dood niet meer dan dit, het was genoeg om ze voor een ieder vreselijk te doen zijn. Hier vandaan is het dat Paulus zeggen kon, 1 Kor. 15:20: *De prikkel des doods is de zonde*. Want het sterven was helemaal niets, als er geen beschuldigingen van zonden in lagen opgesloten. En de kracht van de zonde is de wet; omdat de wet een iegelijk vervloekt, die niet blijft in al wat daarin geschreven is, om dat te doen. Gal. 3:10. Zodat de dood door dit middel over allen heerst, en ze allen, zoals zij in de natuurstaat zijn, aan de toorn onderwerpt.

- (3.) Er is in de dood iets toevalligs (als wij zo mogen spreken). En dat is de grootheid en scherphheid van de kwalen, die gewoonlijk mannen en vrouwen dan aangrijpen, wanneer de dood als een koning der verschrikkingen begint nabij te komen. En soms komen er nog andere omstandigheden bij, die haar verschrikkelijk doen zijn, als namelijk dat zij juist op deze of die tijd komt, dat zij de mens haastig overvalt, dat zij door zo'n ziekte wordt veroorzaakt, die walging aan anderen verwekt, en waarover schaamte kan ontstaan; dat zij de mens in zo'n plaats of onder zulke mensen overvalt, en soms zeer ver van alle vrienden en goede bekenden, en wat dies meer zij.
- (4.) Er is in de dood een ongewoonheid en een vreemdheid, die ze verschrikkend maakt. De mens die nu sterft, was nooit tevoren gestorven, en niemand kan hem ten volle en naar het leven zeggen, wat en hoe groot een werk het is zijn leven af te leggen. Het is een zaak die de mens voorheen niet heeft ondervonden. Want zijn gedachten, zijn aandoeningen, zijn vermaken, zijn verlangens, zijn bedoelingen en ontwerpen zijn nu geheel veranderd van wat zij tevoren waren. Ja dat, wat voorheen zijn lust was, kan nu tegenwoordig zijn vergif en zijn pijnbank wel wezen. Zijn gedachten die hij nu van de wereld maakt, zijn heel wat anders, dan die hij er weleer van had. Het is dan geen wonder dat de mensen ijzen en zeer bevreesd zijn om een reis te beginnen, waarvan niemand die het tevoren bezeild heeft, hem een bijzonder of nauwkeurig bericht kan geven, en waarvan zijzelf nooit kennis hadden kunnen nemen en die zulke vreselijke uitwerkselen achter zich sleept, bijzonder daar waar het geloof in Jezus Christus niet is.
- (5.) Dat wat met de dood samengaat en haar volgt, maakt ze verschrikkelijk. Als het alleen maar te doen was om, zoals de beesten tot stof terug te keren, dan was er zoveel schrikkelijkheid niet in. Maar een onsterfelijke ziel te hebben, die voor Gods hoge vierschaar moet verschijnen, en door de handen gaan moet van Zijn heilige en gestrenge gerechtigheid, waar de minste zonde een verdoemenis meebrengt, en waar het eens uitgesproken vonnis nimmer te herroepen zal wezen, o! wat is dat een gewichtige en vreselijke zaak? En hoewel de mensen in hun gezondheid maar nauwe verbeeldingen hiervan maken, komt dit in het sterven in een geheel helder licht voor ogen. Ja als u de mensen maar als mensen aanmerkt, en veel meer als u ze aanmerkt als enig licht van het Evangelie hebbend ontvangen, dan moet het een stof van verbazing wezen, dat de ernstige overweging van dat wat na onze dood zal volgen, hen niet dikwijls in bezwijming doet vallen en van verstand berooft. Maar vooral zorgeloos te sterven, en zonder verzoening of deel aan Jezus te hebben, is buiten allen twijfel iets, dat alle verschrikkelijkheid te boven gaat.

B. Wanneer wij ten andere zien op het voorrecht van Gods kinderen, en op de gronden van vertroosting die zij tegen al deze dingen, die in de dood zo verschrikkelijk zijn, bij zich hebben, dan zult u merken, dat zij veel groter en sterker zijn, dan die dingen verschrikkelijk waren. Om deze waarheid meer in het licht te stellen, zullen wij hebben aan te merken:

(1.) de gronden van de vrede en troost van de gelovigen in hun sterven.

(2.) De vruchten die uit deze gronden voortvloeien, die uitnemend verkwikkelijk en bemoedigend zijn, en die u wel zorgvuldig mag opzamelen, en tegen de sterfdag bij uzelf wegleggen, en zo'n levenswijze houden waarin u recht ertoe mag hebben, wanneer de tijd om te sterven eens daar zal wezen.

a. Vooreerst dan aangaande de gronden van de vrede en vertroosting van de gelovigen, neem daarom deze navolgende zaken in acht.

(1.) Gods alles besturende voorzienigheid over de allerminste omstandigheden die de dood van een gelovige betreffen. *Kostelijk is in de ogen des Heeren de dood Zijner gunstgenoten.* Psalm 116:15. Hij ziet hun dood aan als een zaak van een bijzondere aangelegenheid, de tijd, de ziekte, de manier van sterven, hetzij dan door een natuurlijke of geweldige, een kwijnende of haastige dood. Al die dingen zijn bij God bepaald en besloten. *Ik zeide, zegt David, Gij zijt mijn God, mijn tijden zijn in Uw hand, red mij van de hand mijner vijanden, en van mijn vervolgers,* Psalm 31:15,16. Het deel dat hij aan God heeft, verzoet voor hem alles. En het vertroost hem ook tegen de vervolgingen van zijn vijanden. Zodat het niet in de handen van de mensen stond om zijn leven, wanneer het hen goed dacht, tot een einde te brengen; maar in die van God.

(2.) Overweeg eens de bijzondere last die de Heere Jezus, voor zover Hij Middelaar is, ten opzichte van de dood heeft uit te voeren. Als Iemand Die God voorzien heeft, met alle macht in hemel en op aarde. En daarom wanneer Johannes eens vreesde te sterven, toen legde Jezus Zijn hand op hem, en zei tot hem: *Vrees niet, Ik heb de sleutelen der hel en des doods,* Openb. 1:18. De vromen behoeven over de dood niet zeer ontsteld te zijn, alsof zij hen zonder speciale opdracht zou kunnen aangrijpen en vasthouden. Want de dood heeft de sleutelen van zichzelf niet in haar bewaring: maar Jezus draagt die alle. De wereld kan dit lichamelijke leven van een heilige niet van hem wegnemen, zolang diezelfde Jezus tot dat doeleinde geen last heeft gegeven. Is het dan niet zeer troostrijk om in zo'n gezegende staat te mogen wezen, aangaande welke Jezus op een bijzondere manier alles bestelt en gebiedt? Zeker is het zo.

(3.) Een derde grond van vertroosting kunnen wij nemen van de voldoening en de dood van onze Heere. En dit is een troostmiddel, dat veel redenen van vertroosting in zich behelst. Hij is gestorven, en in het graf neergedaald. Hieruit vloeit dan voort:

(A.) Vooreerst, dat Hij aan de wet voldaan had en de vloek had weggenomen, 2 Kor. 5:21. *Hij werd zonde gemaakt voor ons, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. Christus heeft ons verlost van de vloek, een vloek geworden zijnde voor ons,* Gal. 3:13. *Uitgewist hebbende het handschrift, dat tegen ons was, en heeft datzelve uit het midden weggenomen, hetzelve aan het kruis genageld hebbende: en de overheden en de machten uitgetogen hebbende, heeft Hij die in het openbaar tentoongesteld, en heeft door hetzelve over hen getriomfeerd,* Kol. 2:14,15. Zijn dood is onze overwinning over de dood. In en door zijn sterven ontwapende Hij de duivel, en werd voor de dood tot een dood. Zoals er zo staat, Hos. 13:14: *Ik zal hen van het geweld der hel verlossen, Ik zal*

ze vrij maken van de dood. O dood, waar zijn uw pestilenties? Hel, waar is uw verderf? Toen Hij in het graf gelegen heeft, toen heeft Hij het graf juist daardoor van zo'n zoete reuk voor Zijn gelovigen gemaakt, dat zij niet behoeven te vrezen daar te liggen, waar Hijzelf gelegen heeft.

- (B.) Zijn opstanding vermeerderd en volmaakt de vertroosting. Zij is een bewijs dat de dood nu Zijn gevangene is geworden, dat ze Hem niet heeft overwonnen, maar dat Hij haar overwonnen heeft, en van haar kracht beroofd. Zodat de gelovigen wel met aangenaamheid van hun harten kunnen zingen: *Dood, waar is uw prikkel, hel, waar is uw overwinning? Maar God zij dank, Die ons de overwinning geeft, door onze Heere Jezus Christus, 1 Kor. 15:55,57.* Wij hebben die overwinning door Christus' opstanding, omdat Hij nu voor de Zijnen en in hun plaats ten volle genoeg heeft gedaan. Dit is de grond van de zegepraal van de apostel, Rom. 8:33: *Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het Die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? Christus is het Die gestorven is, ja dat meer is, Die opgewekt is.* Laat de wet, de rechtvaardigheid van God, de duivel en de zonde tevoorschijn komen: zij hebben met grond niets in het gericht tegen de gelovige zondaar in te brengen. Want de schuld is betaald, Christus is gestorven en opgewekt, en heeft nu een kwijtschelding van voldoening ontvangen. Dit is de grondsteen van de troost van de gelovigen, dat Christus tot dat doeleinde gestorven is, opdat Hij aan al de vijanden van de gelovigen het recht zou afsnijden, om ze te kunnen beschuldigen, of in rechte vervolgen.
- (C.) Zijn voorspraak maakt de vertroosting nog meer volkomen. Want Hij heeft de gelovigen voor henzelf niet willen laten sterven, en hen ook niet voor zichzelf laten leven. Maar de voordelen van Zijn teweeg gebrachte verlossing zijn tot nut van hen geworden. Volgens Zijn bede, Joh. 17:24 (en Hij is nu nog Dezelfde in de hemel, Die Hij toen op de aarde was) als Hij zegt: *Vader, Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen.* De korte inhoud van Zijn voorbidding bij de Vader komt hierop uit, dat de gelovigen overwinnaars gemaakt mogen worden. En hieraan is nog niet voldaan, zolang zij dit niet volmaakt zijn. Dit is een zeer krachtige grond van vertroosting, dat, wanneer de gelovige niet meer in staat is om voor zichzelf te bidden, en al zijn zinnen hem beginnen te begeven en te verdwijnen, en de gebeden van anderen maar zeer weinig verkwikkingen kunnen bijbrengen, hij zelfs dan nog door middel van Christus' voorspraak mag worden geholpen.

(4.) Een vierde grond is de overweging van Gods verbond en van Zijn liefde en getrouwheid in het houden van dat verbond, zelfs in en door de dood heen. Wanneer David in 2 Sam. 23:5 bezig is om zichzelf tegen de naderende dood te vertroosten (dat daar zijn oogmerk in die woorden schijnt te wezen) dan haalt hij zijn troost uit deze grond, *dat God hem een eeuwig verbond had gesteld, dat in alles wel geordineerd en bewaard is.* En het verbond geeft ons bijzonder vijf eigenschappen in God te beschouwen, die zeer sterke vertroosting tegen de dood kunnen geven.

- a. De *liefde* van God, die sterker dan de dood is. Want de dood zal die nooit overwinnen. Maar zij zal de dood overwinnen. *Wie zal ons scheiden van de liefde Gods? zegt de apostel, verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? Immers in deze alle zijn we meer dan overwinnaars, door Hem Die ons heeft liefgehad, Rom. 8:37.* De liefde van God behaalt de overwinning, en bezorgt ook de gelovigen de overwinning over alles,

niet alleen in leven, maar ook in sterven, omdat het van een oneindig ruime uitgebreidheid en van een eeuwige duurzaamheid is.

- b. Zijn *getrouwheid* in Zijn verbond is voor de gelovigen verpand, die de dood niet zal wegnemen. Hier vandaan is het dat van God gezegd wordt dat Hij een God niet van doden, maar van levenden is. Hoewel Abraham gestorven was, blijft God echter altijd zijn God. De verbondsbetrekking is daardoor niet losgemaakt. Maar zoals God getrouw is om aan de gelovige zondaar dit verbond te houden, terwijl hij nog in leven is, zo is Hij het ook in en na de dood. Want dit is de vastgestelde tijd waarin Hij al de verbondsbeloften volkomen waar wil maken, en Zijn kinderen in de volle bezitting van de beloofde heilsgoederen wil doen ingaan.
- c. Een derde eigenschap is Gods *wijsheid*, in het verbond op zo bekwame wijze te ontwerpen, dat het niet alleen in leven, maar ook in sterven vertroosting kan opleveren. Daarom wordt gezegd dat het in alles wel geordineerd is. De beloften van genade en barmhartigheid, die in het verbond voorkomen, zijn niet slechts geschikt om hier vergeving van zonden te verschaffen, terwijl de gelovige nog leeft. Maar zij verzekeren hem ook een veilige rust in zijn sterven, wanneer hem toch elk gevoel en al zijn zinnen zullen zijn opgehouden.
- d. Een vierde eigenschap is de *rechtvaardigheid* van God. Hoewel die wel schijnt op het bitterste verschrikkelijk te zijn, toch is die voor de gelovigen zeer troostrijk tegen de dood. Daarom zegt de apostel eens in 2 Tim. 4:8: *Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal.* Want het is recht bij God, dat Hij dat aan de gelovigen geeft, wat Christus voor hen door zo'n dure prijs gekocht heeft en verkregen. Dat Hij zulken troost verleent, die zichzelf, om troost te verkrijgen, tot Hem begeven hebben. Want hoewel Hij de gelovigen niets geeft uit aanmerking van hun verdiensten, is er evenwel een zekere evenredigheid in de wegen die Hij met hen houdt. En buiten alle twijfel heeft Christus al deze grote dingen voor hen verdiend, die God op grond van Zijn rechtvaardigheid tegenover Zijn Zoon, gebonden is aan hen te besteden.
- e. De vijfde en laatste eigenschap van God, is Zijn *macht*. Die is verbonden om de gelovigen tot de zaligheid te bewaren. 1 Petr. 1:5: *Die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in den laatsten tijd.* De Heere heeft het woord van de belofte gesproken, en Hij kan en wil het ook goed maken. En daar is niets waarin Zijn macht zichzelf met meer luister laat zien, dan in hun ondersteuning en doordragen in hun sterven, wanneer de aanvechtingen soms het allersterkste zijn.
- f. De vijfde grond is de aanvankelijke *werking van Gods Geest*. Hetzij men die aanmerkt in zijn vertroostende werking, voor zover Hij de *Geest is der aanneming* tot kinderen, Die met de geest van de gelovigen getuigt, dat zij kinderen Gods zijn. Hetzij men die *Geest* aanmerkt als *heiligmakend*, en dodend de werking van het vlees, en de inwendige begeerlijkheden kruisigend. Of ook voor zover het versterkende en verkwikkende werkingen zijn, waardoor Hij het geestelijke leven in de gelovigen onderhoudt, en hen ernstige opmerkzaam maakt over wat hierna nog volgen zal. Hoe meer een gelovige van deze werking van de Geest ondervindt,

hoeveel te geruster en meer getroost hij kan heen gaan. Het zaad van God blijft in hem, en wordt gedurig in hem levend gehouden.

Wel nu dan, omdat God in Zijn voorzienigheid; Christus in Zijn dood en opstanding en voorbidding en middelaarsbediening; omdat Gods verbond en al Zijn Goddelijke deugden; samen met de werkingen van de Heilige Geest; allemaal samen voor de gelovigen zijn verbonden: wat zou men dan meer tot zijn troostrijke doorworsteling in de dood kunnen vereisen of wensen? Nu, al die dingen vergunt God aan hen, zelfs aan een ieder van hen in het bijzonder, die zijn vrede met God heeft gemaakt door Jezus Christus. Wel, zijn zij dan niet, o, zijn zij dan niet zalig die in die Heere sterven?

b. In de tweede plaats, maak nu enige troostrijke aanmerkingen, als zoveel vruchten die uit deze gronden hun oorsprong hebben, of als zoveel vruchten van Gods liefde en eeuwigdurend verbond.

(1.) Vooreerst. God geeft Zijn engelen bevel om de gelovigen in hun sterven op te wachten, om hun zielen in Abrahams schoot te dragen, Luk. 16:22. Want als de engelen gediensstige geesten zijn, die tot hun dienst en oppassing worden uitgezonden in hun leven; dan zijn zij het dan nog meer bij hun sterven. God heeft ze zó teer lief, dat Hij engelen heeft, meer dan één, om ze te dienen. En hoewel dit wel bij lange na niet komt bij de vorige troostgronden, die meer onmiddellijk van Vader, de Zoon en de Heilige Geest werden afgeleid; is het evenwel op een uitnemende wijze troostrijk dat, wanneer geen leraar en ook vriend hen meer kan troosten, ze dan nog de engelen van de heerlijkheid hebben, om voor eeuwig bij hen te zijn, en om ze naar de hemel te geleiden; dat bij hen als een eer in het stuk van hun dienst wordt gerekend.

(2.) Ten andere. De aanstonds tegenwoordige gelukzaligheid waarmee de ziel na de dood wordt overkleed (want onmiddellijk daarna wordt zij, zoals wij zeiden, in de schoot van Abraham, of liever in de schoot van de Heere Jezus gedragen). Merk hierover nu deze twee dingen aan (waarover wij tevoren meer in het brede hebben gesproken).

(a.) Vooreerst genieten ze een volkomen ontslag van alle kwaden van dit leven. Geen zonde, geen verwijt, geen beschuldiging, geen kruis, geen moeite, geen zwarigheid zal er meer zijn. Alle tranen zullen van hun aangezicht worden afgewist. Treurigheid en zuchtingen zullen wegvlieden. Ze zijn volkomen van al de verontrustingen, die hier nog plaats hebben, vrijgemaakt.

(b.) Ten andere zijn zij in de bezitting van hun hoop overgebracht. Zij zijn dan gebracht tot de onmiddellijke genieting van God en van Christus, Die voor hen ten opzichte van Zijn mensheid zichtbaar wezen zal. Zij worden dan voorzien met alle wenselijke volmaaktheden. Niets is er meer te dele. Alles is dan volmaakt, 1 Kor. 13:9, 10.

?? Volmaakt in hun kennis. Want zij hebben een heldere oplossing van alle twijfelingen aangaande zaken waarover wij hier dikwijls met veel hevigheid gedurende lange tijd disputeren, en zelden tot een voldoening gevend besluit kunnen komen. Één opslag van het oog op God en Christus, kan alles ophelderen.

?? Zij worden dan toegelaten tot al de grote voorrechten van de hemel. Hen wordt wandelingen gegeven onder degenen die daar staan, Zach.3:7.

?? Zij zitten op tronen met Abraham, Izak, Jacob, Mozes, Samuel, David, en met de gehele rij van de profeten; met Paulus, Jakobus, Johannes, en al de overige apostelen; waar zij het aangezicht van God zien, en van het Lam, en zich onder

diegenen bevinden, die God dag en nacht dienen, zonder de minste vermoëning of bezwaardheid, zonder enige hindernis of ongestalte, zegenend en lovend Hem voor eeuwig en altoos. En is dit niet een lot en leven, dat voor het meest zielverkwikkend en meest troostrijk is te houden? Kan dan een gelovige op zulke gronden de dood niet gereed ondergaan, ja haar zelfs verwelkomen?

?? Als hij overweegt, in wat een ellendige wereld dat hij leeft, en hoe al de ijdele en verdwijnende schaduwen die hier zijn, voorbijgegaan zijn, dat ze op een geheel uitnemende, overvloedige en alles overtreffende wijze zullen vergoed worden met een goed dat het meest wezenlijk is, het allerbestendigst, het allerbest, het meest zakelijk, het meest vergenoegend en eeuwig.

(c.) Er is ten derde nog aan te merken, de opstanding van de lichamen van de gelovigen. Hoewel deze tabernakel wordt verbroken en tot stof wederkeert; moet zij evenwel wederom oprijzen. En dan zal dat gedeelte van het gezang van Jesaja bewaarheid worden, dat wij lezen in Jesaja 26:29: *Uw doden zullen leven, ook mijn dood lichaam, zij zullen opstaan: waakt op en juicht, gij die in het stof woont: want uw dauw zal zijn als de dauw der moeskruiden, en het land zal de overledenen uitwerpen.* Zoals in de winter de kruiden niet gezien worden, en toch hun wortels in de grond houden, waaruit zij in de lente weer tevoorschijn komen; evenzo (zegt het geloof dat op het Woord van de belofte steunt) zullen de lichamen van de vromen ook zijn; en die sterfelijk neerlagen zullen onsterfelijk opstaan, aangedaan met een vaardigheid en bekwaamheid om het Lam te volgen, waar Het ook heen gaat.

Deze lichamen, die in verderfelijkeit en oneer waren gezaaid, en die, nadat ze een poos in de grond gelegen hebben, zeer walgelig en afschuwelijk waren geworden, zullen in onverderfelijkeit en heerlijkheid worden opgewekt; ja zelfs aan het verheerlijkte lichaam van Jezus Christus gelijkvormig worden gemaakt.

Deze lichamen, die in zwakheid waren gezaaid, in zo'n zwakheid zelfs dat zij op hun eigen voeten niet naar hun graf hadden kunnen gaan; maar zonder leven, beweging, zinnen of gevoelens waren, die zullen worden opgewekt in kracht. Zoals u dit alles uitvoeriger lezen kunt in die uitnemend aangename en troostrijke woorden van de apostel, 1 Kor. 15:42-44; waar hij niet alleen die grote waarheid van de opstandig licht bijzet, maar ook aantoonde welke gronden van vertroosting hij zelf en andere gelovigen hieruit tegen de dood kunnen opmaken.

(d.) Ten vierde en ten laatste hebt u te overwegen, hoe de zielen en de lichamen van de vromen zich gesteld zullen vinden, wanneer die gewenste dag van de opstanding zal komen, wanneer deze twee oude boezemvrienden elkaar weer zullen ontmoeten, en hun oude kennis, om zo te spreken, weer vernieuwen zullen in een veel betere staat dan toen zij van elkaar scheidden. Daar zal dan voortaan geen worsteling of strijd meer wezen tussen vlees en geest; maar een heilige overeenstemming in, en een eenparige genieting van God, in een verenigde en eendrachtige blijdschap in de dienst van God, in een verenigde en eendrachtige voldoening in God, en over dat geluk van altijd met God te zullen mogen wezen. *Want wij zullen,* zegt de apostel, *altijd met de Heere wezen,* 1 Thess. 4:17. En hij voegt er bij, vs. 18: *Zo dan vertroost elkander met deze woorden.* Zoals er ook waarlijk grond is, en er ook nergens anders zo'n grond is om elkaar te troosten.

(e.) Overweeg daarnaast ook eens de grote eer en luister die zij in het laatste oordeel zullen genieten, en de gelukzaligheid die daarop zal volgen.

Om dan weer te komen tot wat wij hadden voorgesteld: aangezien de gelovigen in Christus zulke voldoende en onbetwistbare gronden hebben om zich tegen de dood te kunnen vertroosten, en aangezien er zulke zoete en buitengewoon uitnemende vruchten uit deze gronden voortvloeien; en aangezien er met de dood een aanvang wordt gemaakt van zo'n goed, dat nooit meer een einde zal hebben; kunnen zij dan niet zeer gerust in leven en sterven zijn? Kunnen zij het zich niet altijd getroosten, wat ook de tijd, de plaats, de wijze zou mogen zijn, die God in Zijn wijsheid de bekwaamste keuren zal, om ze door hun dood tot Hem te roepen en te verlossen uit deze tegenwoordige boze wereld?

Nu komen we tot de GEBRUIKEN van dit dierbaar leerstuk.

En het eerste gebruik is een opwekking voor de gelovigen.

(1.) Om deze troost bij zichzelf weg te leggen.

(2.) Om God voor deze vertroosting te zegenen, als Die zo'n wonderlijk goede zorg voor u, en in uw leven, en in uw dood en na uw dood heeft willen dragen.

(3.) Om die God daarvoor te danken, dat het Hem in genade heeft goedgedocht om u tot zo'n gelukkige staat te brengen, daar Hij u al tezamen troosteloos in leven en in sterven had kunnen laten blijven. O, zegen Zijn Naam, daar Hij Zijn Zoon Jezus Christus heeft gezonden, dat Hij gekomen is, en dat Hij de genade door Hem zo ruim heeft willen uitbreiden, dat Hij er u ook in besloten heeft! Dit moest u met David in een soort van verrukking en verwondering doen uitroepen: *O, wat ben ik Heere, en wat is mijns vaders huis, dat Gij mij tot hiertoe hebt gebracht?* 2 Sam. 7:18. Of met de woorden van Psalm 16:7: *Ik zal den Heere loven, Die mij raad gegeven heeft.*

Maar ten tweede, zullen wij van twee gebruiken wat meer in het bijzonder spreken.

I.

Waarvan deze de eerste zal zijn, dat we u nu vermanen moeten tot dat waar het alles op uitkomt, wat wij u tot nog toe over deze woorden gezegd hebben, te weten *dat u er uw werk van moet gaan maken om zo te leven, als u in Christus zoudt mogen sterven.* Dit sterven heeft zulke sterke gronden van vertroosting tot zijn gevolg, dat de gehele wereld onmogelijk tegen dat kan opwegen of het evenaren. Al was er geen andere beweegreden om u tot het geloof in Christus, en tot het doden van de oude mens, en tot het vastmaken van uwe roeping en verkiezing aan te zetten, dan zou deze u genoeg kunnen zijn, dat deze dingen zo'n troost in en tegen de dood kunnen verschaffen, die zeker de meest onweersprekelijke, de veiligste, de meest onwrikbare en meest duurzame gronden van alle vertroosting moeten zijn. Andere gronden van troost, die met de dood geheel en al verwelken en verdwijnen, dat zijn maar moeilijke vertroosters. Zoals Jobs winterbeken, die in de hitte vervloten, en als ze warm worden, verdwijnen, en de dorstige reiziger beschaamd doen heengaan, Job. 6:15 - 21. Maar deze vertroosting kunnen het hart sterk maken, tegen wet, tegen aanklachten van zonden en tegen de duivel zelf.

Ja laten wij veronderstellen dat er miljoenen duivelen waren, en van beschuldigende zonden en verbroken wetten, om een vonnis tegen de gelovigen in Christus te vellen en uit te spreken. Hier zijn wonderlijk krachtige gronden tegen alle. De gelovige kan vrij verschijnen, en zich beroepen, en zeggen: *die met mij zijn, zijn meer dan die tegen mij zijn.* De dood is aangaande zo iemand van zijn prikkel beroofd, en de zonde van haar kracht, en het is hem geoorloofd de bepaalde boorden van de tijd, om zo te spreken, over te stappen, en in de eeuwigheid in te gaan met een lofzang en triomflieder

in zijn mond; en zo gerust en vertrouwend, ja veel rustiger en met meer vertrouwen te gaan liggen sterven, dan of hij zich op zijn bed ging neerleggen. Evenals er staat in Jesaja 57:1, 2: *De rechtvaardige komt om, en daar is niemand die het ter harte neemt. En de weldadige lieden worden weggeraapt, zonder dat iemand er op let dat de rechtvaardige weggeraapt wordt voor het kwaad. Hij zal ingaan in vrede. Zij zullen rusten op hun slaapsteden, een iegelijk die in zijn oprechtheid gewandeld heeft.* En daarom, wilt u zichzelf schikken om een levenswijze te verkiezen en vast te stellen; laat het deze dan zijn, namelijk, *zó te leven, dat u in Christus kunt sterven.*

Dit is, zoals ik zei, het grote oogmerk van alles dat wij tot u over deze woorden gesproken hebben, te weten om u aan te sporen om zo te leven, dat u in uw sterfdag gelukkig mag wezen. Dat is te zeggen, dat u in Christus mag sterven.

Ik zal maar één overweging voorstellen om dit wat krachtiger op uw gemoed aan te dringen. En deze is, dat de manier van ons leven en sterven een gehele verandering in de natuur van alle zaken maakt. Wanneer een mens een vijand is van God, dan zijn voor hem alle dingen vervloekt. Maar wanneer hij in Gods vriendschap staat, en met Hem is bevredigd, *dan zijn voor hem alle dingen gezegend, en werken hem mede ten goede*, Rom. 8:28.

En de dood moet ook onder al die dingen worden gerekend, volgens het zeggen van Paulus, 1 Kor. 3:21,22: *Het is alles uwe, hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen; zij zijn alle uwe.* Dat wil zeggen, tot uw dienst, voorzover hun meest gezegende gebruik mag aangaan. Zij werken mee tot uw best, en zij bewijzen zichzelf gedienschtig en behulpzaam om u tot heerlijkheid te brengen.

II.

Het tweede gebruik is, aan de andere kant, om u allen te doen zien *wat een groot nadeel u lijdt, en in wat een ongelukkige staat u bent, die nog zo niet leeft dat u in Christus zou mogen sterven.*

U hebt niet het minste deel aan al deze vertroosting. En daarom wordt het u in de Naam van de Heere verboden en ontzegd om uzelf daarmee te bemoeien, of u die aan te matigen. Zie goed toe dat iemand van u, die niet voornemens is door het geloof op Christus te rusten en heilig te leven, en door een blinkende en voorbeeldige wandel Zijn roem en deugden groot te maken, dat die, zeg ik, zich zouden durven aanmatigen om deze vertroosting. Dat verschrikkelijke woord roept u tot opmerking; dat wij lezen in Jer. 7:8, 9, 10. *Ziet, gij vertrouwt u op valse woorden, die geen nut doen. Zult gij stelen, doodslaan en overspel bedrijven, en valselyk zweren, en Baäl roken, en andere goden nawandelen, die gij niet kent? En dan komen en staan voor Mijn aangezicht in dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, en zeggen: wij zijn verlost, om al deze gruwelen te doen? Alsof Hij gezegd had: "wilt u nog aan uw eigen weg van een goddeloos leven blijven vasthouden, en zoudt u dan nog evenwel de goederen van Mijn verbond of een zaligmakende vrucht van Mijn genade willen verwachten? Dan zult u zichzelf jammerlijk bedrogen vinden."*

Zoals God met het goddeloos Israël rekenschap hield, zo zal Hij het ook met u houden, en u van Zijn volk afscheiden tot de vloek. En de toorn van de Heere zal tegen u roken. Niet een enig genadeloos zondaar zal vrijheid hebben om zichzelf te komen voegen bij, of in te sluipen in de grote gemeenschap en vergadering van deze vromen.

De engelen zullen u van hen afscheiden. En het vonnis van de grote Rechter zal u van Hemzelf en van die vromen afscheiden, met dat onzalig: *wijk van Mij af, alle werkers der ongerechtigheid!* En dat vonnis zal voor u even verschrikkelijk zijn, als de

vrijspraak van de Godzaligen voor hen troostrijk zal zijn: *komt gij gezegenden Mijns Vaders, beërft het koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld.* Neem hier goed acht op, zovelen onder u die wel graag goed zou willen sterven (en geen wonder want dit was de wens van de goddeloze Bileam, om te sterven de dood des rechtvaardigen) maar die geen zorg wilt dragen om goed te mogen leven.

Wanneer deze gehele lering nu wordt bijeen getrokken, dan zal uw gelukzaligheid enkel van dit ene afhangen en op dit ene uitkomen, namelijk *of u met ernst en in de kracht van de Heere uzelf wilt gaan zetten, om zó te leven, dat u in Christus mag sterven.* In zo'n geval zullen deze vertroosting, ja dan zullen al de vertroosting van het gehele Evangelie van u zijn. Maar anders komt u er niet één van toe. Aan degenen die in de Heere sterven, en aan die alleen, is de gelukzaligheid beloofd. Maar integendeel is God voor al degenen die niet voor Hem leven, en bijgevolg in Hem niet sterven, een Vijand in leven en in sterven. Hun vloek volgt ze hier al, en kleeft ze aan, zoals een gordel kleeft aan de lendenen van een man, tot in hun graf, zodat zij nooit meer in staat zullen zijn om ze van zich af te schudden. Zonden en beschuldigingen zullen vermenigvuldigd worden. De dood zal dan zijn prikkel voortbrengen, en de zonde zijn kracht. Het graf zal dan zijn volle overwinningen over hen krijgen. Het zal op hen azen.

Maar zo zal het met de *vromen* niet zijn. Het graf zal over hen niet heersen, zoals het over de bozen doet, die in hun zonden, en buiten Christus sterven. De dood en de vloek maken voor zich, om zo te spreken, *een brok* van al degenen die buiten Christus leven en sterven. Zij eten ze op, en verslinden ze voor eeuwig. Wanneer de eerste dood is voorbijgegaan, dan grijpt de tweede dood hen aan. En zij laat haar prooi nooit los. Zodat de dood altijd, en zelfs door de gehele eeuwigheid, haar twist tegen hen zal vervolgen. En daarom, laat mij nu alles in twee woorden besluiten.

1. Waarvan het eerste tot u zal zijn, *die er met het gemoed uw werk van maakt om in Christus te zijn en te leven.* Hoewel u nog veel tekort schiet aan dat wat u wenst, en waar u verlangt toe te mogen komen, en waar u ook toe bent geroepen. Dit gebrek strekt u ook niet weinig tot een last en tot droefheid. Maar denk evenwel eens wat een troostrijk voorrecht dat u van die God ontvangen hebt, Die *de God van alle vertroosting* is, en troost u daar ook in. Wat ooit uw lot of toestand zou mogen zijn in deze wereld, het mag zijn wat het wil of wat het kan: *een korte tijd zal het tot het einde brengen.*

Daarom zeg ik, schep moed op deze gronden van vertroosting, die God Zelf u tegen de verschrikkelikheden van de dood aan de hand heeft gegeven. En wandel zó, dat u uw eigen troost niet mag storen of verhinderen. En vooral, dank God Die u zulke goede gronden van hoop heeft willen geven. U hebt meer stof om uw leven hier recht getroost en vergenoegd door te brengen, dan al de koningen en machtigen van deze aarde hebben die nog buiten Christus zijn. U zoudt op een zondige wijze zelfs gebrekkig zijn in die zo vaak aanbevolen plicht van God te verheerlijken, Die zo merklijk ten goede van u gezorgd heeft. En u zou Hem in veel, ja in zeer veel opzichten van die eer beroven, die u Hem in de eeuwigheid verschuldigd bent toe te brengen, als u dit niet behoorlijk in acht zoudt nemen, en deze goedheid van uw God niet zoudt hoogschatten.

2. Het andere woord is tot u allen, die wij ernstig willen gebeden hebben, dat u om Godswil, en om de roemwaardigheid van Zijn genaden, die weg wilt houden die

God heeft afgebakend, om tot die genaden te kunnen geraken. Het sterven in de Heere is de grote voorwaarde of hoedanigheid, waaraan al deze vertroostingën zijn vastgemaakt. En het leven in en voor Hem is de onvermijdelijk vereiste eigenschap van al diegenen die in Hem zullen sterven. En dat is te leven door het geloof in de Zoon van God. *Zó* te leven dat Christus in u mag leven, en u in Hem, zodat de waarheid en de nauwheid van uw vereniging met Hem mag openbaar en blijkbaar worden, door de vruchten daarvan; met één woord, te leven in een onophoudelijk gemeenschap met Hem, en in een nauwe en volstandige achtervolging van gelijkvormigheid met Hem.

Tot u die *zó* leeft, ja tot allen die van die gesteldheid zijn, durven wij te zeggen: *omdat u door de genade van God de weg van het leven hebt uitverkoren, daarom zult u zalig sterven.* Want de mond des Heeren heeft het gesproken, en zal het ook goed maken: *zalig zijn de doden die in de Heere sterven.* Hij heeft over zulken gelukzaligheid uitgesproken, in de dood en na de dood.

Maar aan de andere kant, wilt u de weg gaan van de meeste mensen, aardsgezind en vleselijk en zorgeloos leven, en niet meer dan voorheen denken over het sterven, en uzelf niet meer dan voorheen daar toe bereiden en in staat stellen? Helaas! wij moeten tot u zeggen, en we durven niet anders tot u zeggen, en de Heere zal het gestand doen en waarmaken, dat u niets te doen hebt met vertroostingën van dit volk, en dat u daaraan in het minste geen deel of lot hebt.

En is dat zo, wat hebt u dan waarin u zich zoudt kunnen troosten? Al was u koningen en koninginnen van de meest overvloedige en machtigste en meest bloeiende koninkrijken in deze wereld; God zal evenwel tot u zeggen, *dat u Zijn verbond in uw mond niet hebt te nemen, omdat u Zijn kastijdingen haat, en Zijn woorden achter uw rug werpt.* Psalm 10:16, 17.

Hoewel u, arme ellendigen, nu in een vleselijke vrolijkheid en in vermakelijkheden leeft; toch zal uw lachen en uw blijdschap, uw zingen en uw dansen in het kort veranderd worden in droefenissen, in wenen, in zuchten, in tandengeknars. Als uw vreugde en gelach een einde zullen nemen, dan zal uw wenen en huilen beginnen, maar nooit geen einde hebben.

O! is er dan niet een groot een onbegrijpelijk onderscheid tussen een sterven in de zonde, en een sterven in Christus? En dit alles hangt af van uw levenswijze. Is er daarom geen noodzakelijkheid, een meest volstreckte en onvermijdelijke noodzaak voor u, om in die Christus te zijn, en in Hem en voor Hem te leven? Indien u uzelf niet tot uw eeuwig nadeel en verderf wilt bedriegen en te laat zien dat u niet behoorlijk hebt willen bedenken de dingen die tot uw vrede dienden; wanneer uw dag is voorbijgegaan en de zaken tussen God en u buiten alle mogelijkheid van redding en herstelling zijn gebracht.

Nu, de Heere Zelf, Die het alleen machtig is te doen, Die wil u overreden en overhalen om *zó* te leven dat u een welgegronde hoop kunt hebben van eens in Christus te sterven! Aangezien zulken, ja zulken alleen zalig zijn, die in de Heere sterven. *Ja zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen!*

EINDE